

VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

aan SCHUYERS KAZEL
KIKVURESTRAAT 45E
2000 BRUXEL
B

▼ **De Sovjetunie**

■ **Zaire**

◆ **Dossier: Start**

Betoging - 20 oktober - Brussel

2091
verschijnt tweemaandelijks
34ste jaargang (230) september-oktober 1991
Afdelingskantoor Gent 10

vrede

Tijdschrift -
6 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE-BEHEER PUBLICITEIT:

Knokkestraat 44 - 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent -
Tel. (091) 21 18 39

LEESGELD:

110 Fr. los nummer
600 Fr. per jaar
700 Fr. instellingen met faktuur
800 Fr. Nederland

STEUNABONNEMENT: 1 000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Michel Vanderborght
Beukendreef 15,
9401 POLLARE - NINOVE

MEDEWERKERS:

Ludo Abicht, Hugo Benoy, Hendrik Braem,
Martin Braem, Urbain Camerlynck, Toon
Colpaert, Willy Courteaux, Eric De Bleec-
kere, Carine De Bruin, William De Bruyne,
Albert Deconinck, Robert De Gendt, Dr. Je'
Deleef, Danny Demely, Gerry De Mol,
de Smet, Erik Dupont, Noël Gijbels,
mans, Ignaas Lindomans, Jan Ol-
Rombaut, Ward Ruyslinck, Guus
Kathleen Steel, Freddy Tack, Mi-
n, Jan Van Calsteren, Jozef Van
Johan Van Hoecke, Linda Van-
Verwest, Bart Vorck, Mich Van
alter Weydts, Walter Zinzen.

IKTIE:

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsen,
Georges Spriet, Victor Stuyck, René Van
Nerum.

REDAKTIESECRETARIS:

Lucien Bollaert.

HOOFDREDAKTEUR:

André De Smet.

ABONNEMENTDIENST:

Lofly Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is
slechts toegelaten mits bronvermelding en
toezending van een presentexemplaar.

"Vrede" wil de spreekbuis zijn van al diege-
nen die - door degelijke informatie of voor-
stellen - een bijdrage willen brengen tot de
internationale ontspanning.

De redactie doet dan ook een beroep op de
medewerking van al diegenen die hiertoe
kunnen bijdragen.

De ondertekende artikels beantwoorde
dan ook niet noodzakelijkerwijze aan het
standpunt van de redactie.

OFFSET DRUK:

"Neveland", B.W.,
9840 Nevele (Landegem).

20 oktober Vredesbetoging

*geen nieuwe raketten
geen snelle-interventie-eenheden
Europa kernwapenvrij
ontwapenen om te ontwikkelen*

Noordstation - Brussel - 14.00 uur

INHOUD

EDITORIAAL	Het einde van de Sovjetunie?	3
UITKIJK	Vrijheid betekent altijd: vrijheid voor de anderen	4
MIDDEN-OOSTEN	Men noemt ze Palestijnen Welke internationale orde?	5 7
AFRIKA	Zaire: is er leven na Mobutu? Ethiopië: het einde van honderd jaar overheersing	8 10
ZUID-AFRIKA	Inkhata-Gate	12
EUROPA	Joegoslavië: komt er een regeling? Nationalisme in Ierland	13 14
DOSSIER	START: Sluitstuk of begin? Van evenwicht naar onevenwicht? Wapenhandelsakkoord tussen grote vijf De aflossing van de NAVO nu Geen nieuwe kernraketten	17 21 22 23 24
EERLIJKHEIDSHALVE - PERSONALIA		25
INTERVIEW	Mensen geloven snel dat iets is gebeurd, wanneer het enkel begonnen is Praten met mevrouw Dudicq-Buch	26
INFORMATIE	Wie leest die blijft (!)	31
DERDE WERELD	Derdewereldkinderen: wegwerptuig of exportprodukten?	33
VREDESFONDS		34
VREDESINTIATIEVEN	Dialogoogavonden	35
BOEKEN		36
KRUISWOORDDRAADSEL - 25 JAAR GELEDEN IN VREDE		37
VOOR DE VUIST	Stop de sancties!	39

Medewerkers:

Georges Spriet - Willy Courteaux - André De Smet - Walter Zinzen - Mohamed Hassen
Ali - Frans Frison - Tom Heremans - Lucien Bollaert - Victor Stuyck - Jan Olsen - Jan
Van Calsteren - René Van Nerum - Leo Oostvogels - Jeanne Proost - Hugo Van
Dienderen - Jacques Perquy.

Het einde van de Sovjetunie?

Velen van ons zullen zich maandagmorgen 19 augustus nog wel lang blijven herinneren. Een coup in de Sovjetunie. Dergelijke machtsgreep veroordelen wij ten stelligste. Er heersen echter wel grote ontredde en verwarring in de Sovjetunie. De perestrojka blijkt een economische catastrofe. De distributie wordt door de maffia gedomineerd. De Sovjetunie is langzaam haar status van grootmacht kwijtgeraakt door de verzwakte opstelling op het internationale toneel. (zie ook het artikel over het START-akkoord) Het nationalisme en separatisme onder de volkeren werden mede door de economische crisis opnieuw aangewakkerd.

Er zal wel nooit een antwoord komen op de vraag naar de stuntelgheid waarmee de staatsgreep werd uitgevoerd. Feit is dat door z'n snel optreden en door een beroep te doen op de bevolking Jeltsin zich verder als een krachtadige leider heeft geprofileerd, die de coup hielp verijdelen. En aldus z'n eigen greep naar de macht zag vergemakkelijken. Z'n aureool in 't westen van groot demokraat kreeg wel onmiddellijk ernstige deuken door z'n dekretten, de manier waarop hij Gorbatsjov vernederde in het parlement, het aanspraak maken op militaire beslissingen van de Unie, het verbieden van de kommunistische partij en van vijf kranten. Hij vergelopperde zich als Oekraïne en Kazachstan, de grootste republieken na Rusland, ook hun onafhankelijkheid afkondigden en hij grenzen wou gaan wijzigen. Hij werd echter snel op z'n nummer gezet door beide republieken. De veranderingen gaan ondertussen bijzonder snel.

De nieuwe toestand zorgt ervoor dat Gorbatsjovs theoretisch streven naar perestrojka compleet opzij is geschoven door de politiek van een versnelde invoering van het kapitalisme. Dit zal als gevolg hebben dat, mede door de ineenstorting van de beheersstructuren van wat eens de Sovjetunie was, grote delen van de bevolking het zwaar te verduren zullen krijgen. Uit het Poolse voorbeeld weten we dat er hen een verscherpte werkloosheid te wachten staat. Enorme daling van de koopkracht, armoede. Het onderwijs en de gezondheidszorg zullen zich met verminderde budgetten moeten behelpen en geprivatiseerd worden. Op internationaal vlak zal de Derde Wereld nog meer in de hoek geduwd worden.

Steeds meer republieken verklaren zich onafhankelijk. Er zou naar verfuud wel een bereidheid zijn om een economische unie te vormen. Inderdaad, de economische structuur van de Sovjetunie is (was) dusdanig dat elke republiek z'n specifieke bijdrage tot het geheel leverde. Verdere samenwerking is daarom de enige mogelijkheid. Alleen blijft het probleem dat Rusland de grootste republiek is en de grootste bevolking telt. Het "Russisch chauvinisme", waar ook in de Unie werd over geklaagd, zou nog wel 's meer kunnen gaan doorwegen. Wat alleen maar nieuwe spanningen kan teweeg brengen. Mis-

schien heeft Jeltsin voldoende begrepen dat het eenzijdig wijzigen van grenzen naar oncontroleerbare conflicten zou kunnen leiden.

Onafhankelijkheid lost echter ook de problemen niet op tussen de verschillende volkeren die in één staatkundige eenheid leven. Elke republiek heeft namelijk een veelheid aan nationaliteiten op haar grondgebied.

Op het militaire vlak wordt het scenario hallucinant als men de richting zou uitgaan van een verspreid bezit van kernwapens.

Minstens in vijf republieken zijn er nu kernuigen gestationeerd: Oekraïne, Wit-Rusland, Rusland, Kazachstan en Oezbekistan. Als elk van deze "soevereine" republieken de macht zou gaan hebben over het gebruik ervan komen we, elk geval op papier, tot een verhoogd risico van gebruik. Niet tegen het westen. De nieuwe leiders zijn allen "vrienden" van het westen. Maar dit wordt een element van geweldig verhoogde dreiging in de onderlinge relaties van de vroegere sovjet-republieken. Jeltsin heeft zichzelf tot medebeslisser verheven over het gebruik van de kernwapens die in Rusland staan. De Oekraïners zijn voorstander van een kernwapenvrij maken van hun grondgebied. Maar als Jeltsin in de toekomst inderdaad nucleaire beslissingsmacht zou hebben kan men zich inbeelden dat anderen dat ook zullen willen. Kwestie van de Russische overheersing geen vrije loop te laten. Alles hangt dan af hoe sterk het "centrum" dan nog zal zijn.

Vandaag zijn er heel wat elementen aanwezig die wijzen op een zeer zwak centrum. Hoewel het westen wel druk zal uitoefenen om het nucleaire bij het (bevreemde) overkoepelende leger te houden.

Anderzijds zullen de verschillende republieken hun soevereiniteit gaan verzekeren via het oprichten van een eigen conventioneel leger. Dat staat zo goed als vast. Het zit er ook wel in dat de legerbudgetten zullen naar beneden gaan. Kwestie van besparingen en "ontvetting" van de staat, gekaderd in de privatisering.

Dat betekent echter nog niet dat ook bij ons de legerbudgetten automatisch zullen verlagen. Het Warschaupact bestaat niet meer, maar de NAVO blijft. Westerse veiligheidsdenkers zullen zich wel nestelen en koesteren in een superieure militaire macht. Zo zullen internationale akkoorden op zich minder noodzakelijk zijn als de (vroegere) andere kant eenzijdig een lager bewapeningsniveau zal gaan aannemen.

Met andere woorden de taak van de vredesbeweging zal er zeker in liggen om nu meer dan ooit voor wapenvermindering op te komen, voor het uitvoeren en verderzetten van internationale akkoorden met het doel een verbod te realiseren op alle massavernietigingswapens.

Ook dit is de inzet van de betoging van 20 oktober.

Georges Spriet

Vrijheid betekent altijd: vrijheid voor de anderen

Op het mooiste plein van Leningrad staat, vlak in het midden, een monument: een enorme zuil met daar bovenop een engel die een kruis draagt. De toerist die voor het eerst de stad bezoekt kijkt er even raar van op. De atheïstische staat die de Sovjetunie was, heeft daar, op een opvallende plek, een religieus symbool laten staan. Op een andere plaats in Leningrad staat het bekende ruitersstandbeeld van de beroemdste Tsaar, Peter de Grote (er liggen overigens permanent bloemenruikers voor). De revolutie, die een einde maakte aan het tsarisme en meende dat de religie nu weldra algemeen erkend zou worden als "opium van het volk", liet dus twee monumentale symbolen van het verleden overeind, in het besef waarschijnlijk dat je het verleden wel voorbij kunt steken, maar dat je het niet kunt uitwissen alsof het nooit heeft bestaan. Lenin liet zich overigens smalend uit over extremistische revolutionairen die de hele bourgeois-cultuur wilden opdoeken "waarvan ze nooit iets begrepen hadden" (aldus Lenin).

In de Sovjetunie is men nu bezig, op alle niveaus, met het uitwissen van zeventig jaar recent verleden. Psychologisch kan men dat begrijpen. Het politiek-economisch systeem heeft gefaald. Dat het Westen in die zeventig jaar heeft bijgedragen tot het falen van die economie ontlast het systeem niet van een zware verantwoordelijkheid. Dat een bevolking dan zijn woede uitwerkt op de symbolen en de mythes van het verleden en standbeelden omverhaalt is dus te begrijpen. Maar de razernij waarmee het gebeurt, wekt enige vrees en ongerustheid. Want gezagdragers - van welke aard ook - hebben altijd bij de volkeren de behoefte aan symbolen en mythes aangewakkerd en er een tweede natuur van gemaakt. En omdat de "natuur" geen vacuums duidt, zullen de symbolen en mythes die nu vernietigd worden weldra door andere worden vervangen.

De vraag is dan: welke?

Voor het grijpen liggen de mythes van het verleden, die de neiging hebben in leven te blijven eeuwen nadat ze historisch irrelevant zijn geworden. In de Sovjetunie is de situatie op dit ogenblik nog te verward opdat men duidelijke tekenen zou kunnen onderscheiden. Misschien is het voorstel van Rostropovitsj om het standbeeld van Dzerzjinsky te vervangen door een standbeeld van Solzjenitsin op zich al een symbool: het einde van het "kommunistisch" systeem bezegeld met de oprichting van een standbeeld ter ere van de beroemdste in leven zijnde Russische anti-democraat. Maar in Polen is men al een stap verder gevorderd, waar op dit ogenblik een poging aan de gang is om een klenkaal-autoritair regime overeind te zetten ("Van roodhemden naar zwartrokken?" stond als titel boven een artikel over de toenemende politieke invloed van de katholieke kerk in Polen in "Oost-Europa Verkenningen" van augustus). En in datzelfde Polen is ook de mythe van het

Groot-Polen uit de zeventiende eeuw nog levend.

Maar misschien zijn er wel nieuwe mythes die tot leven kunnen worden gewekt en de publieke opinie aanspreken, zoals: democratie en vrijheid waarover ze daar zoveel gehoord hebben. Maar "democratie" en "vrijheid" zijn abstracties die concreet moeten worden ingevuld. Democratie, zoals men die in het Westen heeft uitgebouwd, is een ingewikkeld en weinig tot de verbeelding sprekend mechanisme dat, behalve onvolmaakt, ook vaak ondoorzichtig is en omslachtig functioneert. En "vrijheid" is een delicate constructie van evenwichten en beperkingen, die permanent gecorrigeerd moet worden, of zou moeten worden.

Maar dat alles is veel te subtiel voor een bevolking en zelfs voor de leiders die bezig heten te zijn met het invoeren van de democratie. Als Jeltsin de activiteiten van de KP verbiedt (tenwijl in andere republieken de KP regelrecht het bestaanrecht heeft verloren) en vijf kranten verschijningsverbod oplegt, dan is er niemand die daartegen protesteert uit naam van de democratie en de vrijheid van meningsuiting. Het begrip vrijheid wordt dus geïnterpreteerd als "vrijheid voor ons, en niet voor de anderen", terwijl, naar het woord van Rosa Luxemburg (maar dat was natuurlijk een vieze Marxiste), vrijheid alleen betekent vrijheid voor de anderen. En bij die "anderen" zijn ook die die we niet kunnen pruimen.

De weg naar het soort gebrekkige en onvoltooide democratie die wij in het Westen hebben, is lang geweest. We hebben er, ruw geschat, vier eeuwen over gedaan. We hebben ze niet cadeau gekregen. Ze is niet het resultaat geweest van een welwillende geste van het kapitalisme. Er is bloed voor gevloeid. Er is gevangenisstraf voor geleden. In de strijd zijn mensen gebroken en vernietigd geweest. Nog in het begin van deze eeuw zijn arbeiders die betoogden voor algemeen enkelvoudig stemrecht doodgeschoten.

In een enorm, complex land als de Sovjetunie, dat pas door de revolutie de moderne tijden is binnengeloodst, worden nu begrippen als "democratie" en "vrijheid" binnengehaald in een situatie waarin men op een voluntaristische manier de geschiedenis in een versneld tempo wil laten verlopen zoals men het in de wereldgeschiedenis vermoedelijk nooit op zo'n schaal heeft meegemaakt. Dat dit niet zonder schokken zou verlopen, kon iedereen wel voorspellen. Minder duidelijk was aanvankelijk de omvang van het gevaar, dat de omwenteling uiteindelijk zou uitmonden in een nieuwe vorm autoritair bewind, dat zichzelf democratisch acht omdat het de steun heeft van een soort "gesundes volksempfinden", dat "vrijheid" interpreteert als vrijheid voor zichzelf en niet voor de anderen.

Een volk zonder burgerrechten, zonder vaderland, zonder staat.

Men noemt ze Palestijnen

Sinds 23 jaar leven de Palestijnen uit Cisjordanië, Gaza en Jeruzalem, in de sinds 1967 door Israël bezette gebieden, onder uitzonderingswetten.

Ze staan bloot aan repressie, plunderingen, aanhoudingen, moordpartijen, kortom onder de meest ondankbare vernederingen. Regelmatig worden hun scholen, hun universiteiten gesloten zodat het meest elementaire, onderwijs voor hun kinderen, ontzegd wordt.

Het bezette Palestina werd, tijdens de Golfoorlog, gedurende maanden van de wereld afgesloten. De avondklok werd er ingesteld. Anderhalf miljoen mensen werden zodoende in hun huizen opgesloten. Het liet de grootmachten, de verdedigers van de "fundamentele mensenrechten" onverschillig. Een belangrijk deel van de wereldopinie had evenmin belangstelling voor hun lot.

Miskening van mensenrechten

Amnesty International heeft dit in een rapport eens te meer bevestigd. Sinds 1967 zegt deze organisatie werden reeds tienduizenden Palestijnen voor militaire rechtbanken gebracht. Sinds het begin van de Intifada, het Palestijns verzet, in 1987, werden reeds meer dan 30.000 Palestijnen berecht. Van een eerlijk proces is er echter nooit sprake. Het rapport maakt melding van veelvoudige foltering en mishandeling van verdachten. Het hijsen van een Palestijnse vlag volstaat om veroordeeld te worden en voor lange tijd de gevangenis in te gaan. Gevangenen kunnen in gevangenissen of politie centra meestal volledig geïsoleerd gedurende 18 dagen worden vastgehouden zonder voor een rechter te verschijnen. Tijdens de eenzame opsluiting worden gedetineerden systematisch geblinddoekt met vuile zakken en worden ze wakker gehouden. Soms krijgen ze zelfs geen voedsel, terwijl ze in pijnlijke houdingen worden vastgeboeid. Ze krijgen regelmatig slaag op de geslachtsdelen en worden in smalle donkere kamers opgesloten die de gevangenen "doodkisten" noemen of "koelkasten" omdat het er zeer koud is. Amnesty noemt het verontrustend dat er zelfs geheime officiële richtlijnen zijn die "gematigde lichamelijke druk" tijdens

ondervragingen toestaan.

De regering bekrachtigde zelfs deze richtlijnen in 1987. In de loop van de laatste twintig jaar kwamen een op twee Palestijnen in de gevangenis terecht. De meesten werden opgesloten zonder enige vorm van beschuldiging of proces en werden vastgehouden voor periodes van zes maanden die eenvoudigweg en willekeurig kunnen worden verlengd.

Koloniale nederzettingen

Israël gaat verder met de kolonisatie van de Palestijnse grondgebieden. Drie kwart van de grond van Cisjordanië is sinds het begin van de bezetting in 1967 eigendom geworden van de Staat Israël.

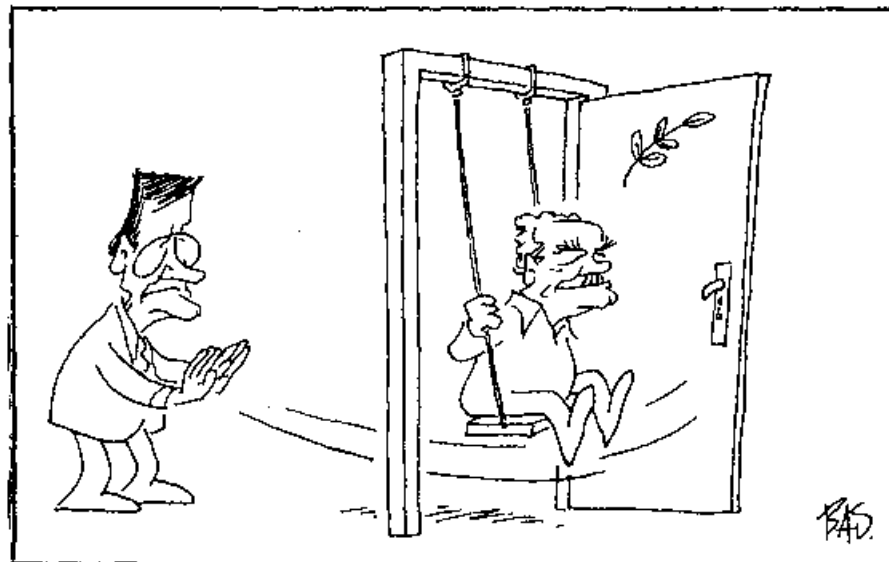
Zelfs het Amerikaans Staatsdepartement erkende, in zijn rapport van 20 maart j.l., dat in de 200 nederzettingen het aantal Israëliische koloniatoren jaarlijks stijgt met 10 % en opgelopen is tot 225.000, wat in totaal 13 % van de totale bevolking van Cisjordanië, Gaza en de Golanhoogvlakte uitmaakt.

Alleen in Cisjordanië wonen er 90.000 Joden in 150 nederzettingen wat 10.000 personen meer uitmaakt dan vorig jaar en 40.000 meer dan in 1984.

In Oost-Jeruzalem, door Israël geannexeerd in 1968, ondanks verschillende resoluties van de OVN, die dit veroordeelde, zijn er reeds 120.000.

De plundering van de Palestijnse gronden verloopt volgens een precies plan. De grond wordt gewoon door de militaire overheid opgeëist en terbeschikking gesteld van de nederzettingen die hun domein steeds uitbreiden zodat de zones waar Palestijnen wonen van elkaar worden gescheiden. In de tweede etappe worden de wijken van de dorpen en steden ingenomen waarbij de Palestijnse eigenaars gewoon aan de deur worden gezet. En ondanks dat er gepraat wordt over onderhandelingen, dat Bush praat over de ruil van grond voor vrede doorheen de uitvoering van de UNO-resoluties 242 en 338, gaat Israël ongestoord verder met het inplanten van nieuwe nederzettingen. En Minister Sharon, de gewezen generaal die mede verantwoordelijk was voor de Palestijnse slachting in de kampen Sabra en Chatilla in Libanon, en zich hardnekkig tegen om het even welke vredskonferentie verzet, heeft reeds aangekondigd op de grens met Cisjordanië een nieuwe grote stad te zullen bouwen. Zo in de Gazastrook het aantal colons maar 3000 bedraagt dan moet men weten dat 80 % van de Palestijnse vluchtelingen aldaar op een territorium leven van minder dan 400 km. Een bezettingsgraad van de bevolking die hoger ligt dan in Hongkong.

Verjaagd uit hun woonsten bij de oprichting van de Staat Israël leven ze vandaag

in bidonvilles, omringd door prikkeldraad en miradors. De inwoners van geheel het Palestijns gebied hebben geen enkel recht. De meesten onder hen (met uitzondering van deze die voor de bezetting de Jordaanse of Egyptische nationaliteit hadden) hebben geen enkel burgerschap. Zij zijn volledig afhankelijk van de militaire administratie van de Israëlische bezetter.

Geen recht op medezeggenschap

Sinds in maart j.l., toen de V.S. zijn plan voor een regionale vredesconferentie lanceerde en James Baker regelmatig naar het Midden-Oosten pendelt, wordt het Palestijns recht op inspraak eens te meer miskend. Israël zet zijn nederzettingenpolitiek onverminderd voort maar noch de V.S. noch de V.N. gaan verder dan een formeel en verbaal protest. Israël weigert zelf de deelname van een Palestijn uit Jeruzalem aan de onderhandelingsafdeling te aanvaarden.

Sinds 25 jaar handhaaft Israël deze houding en zoekt tevergeefs naar Palestijnen die uiteindelijk de Israëlische standpunten zouden bijtreden.

Nergens noch bij de grootmachten, noch in de EEG, noch in de media gaan stemmen op om het Palestijns recht, de deelname als volwaardig gesprekspartner te verdedigen.

Sinds 1949 werden meer dan dertig resoluties door de UNO-Veiligheidsraad gestemd rond het Israëlisch-Palestijns conflict maar nooit werd een vinger uitgestoken om deze te doen eerbiedigen. Herhaaldelijk heeft de Algemene Vergadering zich ten gunste van de Palestijnen uitgesproken - deze beschikken zelfs over het officieel statuut als waarnemer - maar niemand hield hiermede rekening.

Resoluties 242 en 338, waarop Bush zich beroept, zijn zeker belangrijk maar hebben in hoofdzaak alleen betrekking op de oorlog in 1967. Maar er is de resolutie 181, die ook door Washington in 1947 in de Algemene Vergadering werd goedgekeurd, die zegt dat Palestina in twee staten moet worden verdeeld.

Er is ook resolutie 191 die de Palestijnen toelaat naar huis terug te keren.

Intussen heeft men kunnen vaststellen dat, daar waar de tegen Irak resoluties met militair geweld werden uitgevoerd, Israël daarentegen met zachte handschoenen wordt aangepakt.

Europa die druk zou kunnen uitoefenen

Tijdens een uitzending van de Israëlische T.V. werden manschappen van een Israëlische legereenheid voorgesteld, gekleed als Palestijnen met de typische Palestijnse halsdoek voor het aangezicht, die als opdracht hebben zich tussen de Palestijnen te infiltreren. Hierbij werd onomwonden erkend dat deze Israëlische provocateurs een belangrijke rol spelen bij de ondermijning van het Palestijns verzet. Moet men zich dan niet de vraag stellen of sommige moorden die aan de Palestijnen worden toegeschreven niet het werk zijn van deze vermoede Israëlische soldaten om zodoende de Intifada en de PLO te diskrediteren?

heeft zelfs, vóór een paar dagen, Israël aanvaard als lid van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties omdat dit land sinds 1973 geweerd wordt uit de Economische Raad van West-Azië.

Al loopt de leugen nog zo snel...

De wereld sprak er schande over. We bedoelen hier het beeld voor de Iraakse T.V. van de Amerikaanse piloot, Jeffrey N. Zaun, die met een gekwetst gelaat de politiek van de V.S. veroordeelde. Bush schreeuwde over miskenning van de mensenrechten en in alle perscommentaren kon men lezen dat het duidelijk was dat de piloot gemarteld werd. Kort na zijn terugkomst in de V.S. verklaarde Luitenant Zaun echter dat hij, nadat zijn vliegtuig werd neergehaald "met al zijn krachten zijn neus en aangezicht tegen een muur bonkte" in de hoop dat de Irakezen in zo'n toestand niet zouden filmen.

Van martelingen is dus nooit sprake geweest. Nergens hebben we in de media een bericht gelezen waarin de vroegere informatie werd gelogenstraft.

Veelzeggende cijfers...

UNICEF schat dat in de loop van deze zomer ruim 100.000 Iraakse kinderen zullen sterven door gebrek aan voeding en medische verzorging.

Een missie van de Amerikaanse Harvard Universiteit en het Internationale Rode Kruis gaat er echter van uit dat dit cijfer kan oplopen tot 170.000 Iraakse kinderen...

The International Herald Tribune,
21 en 25 juni '91

Alles wordt nu gedaan, allerhande druk wordt uitgeoefend, om de Palestijnen er van te overtuigen onder de Israëlische voorwaarden aan de Regionale Vredesconferentie deel te nemen. Het ziet er echter naar uit dat deze nieuwe toegeving voor Israël een aansporing zal zijn om verder het been stijf te houden.

Men heeft echter reeds te lang gepraat en het Palestijnse volk aan zijn ellendig lot overgelaten.

Het wordt hoog tijd dat steeds meer mensen de stem verheffen om de wettelijke rechten te eisen voor dit verdrukte en miskende volk.

Niemand wil het Israëlische volk het recht ontzeggen voor een eigen staat met de nodige garanties voor haar veiligheid. Maar ook de Palestijnen dienen er aanspraak te kunnen op maken. Er is uiteindelijk geen ander alternatief dan "twee staten voor twee volkeren".

André De Smet

Het Defense Intelligence Agency, dat afhankelijk is van het Pentagon, schat dat de militaire operaties in de rangen van het Iraakse leger 100.000 doden en 300.000 gekwetsten bedraagt, maar voegt er aan toe dat in deze schattingen moet rekening gehouden worden met een vergissingsmarge van 50 % en meer...

Time 17 juni '91

De Washington Post heeft bekend gemaakt dat, na een grondig onderzoek bij de verantwoordelijken van het Pentagon, ze tot de slotsom is gekomen dat de drieënveertig dagen durende intensieve Amerikaanse bombardementen op Irak niet alleen als doel hadden het conflict te beperken en het aantal slachtoffers van de coalitie zo laag mogelijk te houden door het militair apparaat van Saddam Hussein te breken.

Het was ook de bedoeling, aldus de krant, de infrastructuur van het land zodanig te vernietigen zodat Bagdad deze niet meer zou kunnen herstellen zonder buitenlandse hulp. Zo is voor de capaciteit van de elektriciteitsproductie Irak teruggewezen naar zijn peil van 1920, verklaart het Pentagon.

Generaal West Moreland wilde destijds "Viëtnam terugbrengen naar het stenen tijdperk".

Een opdracht die gedeeltelijk mislukte. Generaal Schwarzkopf is hierin in Irak wel geslaagd.

Le Monde Diplomatique, aug. '91

Welke internationale orde?

Een jaar geleden, 2 augustus 1990, viel Irak Koeweit binnen. Het was het voorlopig eindpunt van een maandenlange crisis in de regio. Het startsein voor een vernietigende oorlog. Het beginpunt van een vernieuwde hegemonie van de geïndustrialiseerde wereld.

We kregen de nieuwste versie van oorlogsvoering te zien: met meer dan honderdduizend bombardementsvluchten van de anti-Irak-coalitie werd het oude tweestromenland terug naar het stenen tijdperk gebombardeerd.

De media hebben het beeld opgehangen van een "cleane" oorlog, een zonder onschuldige slachtoffers. Dit wordt wellicht de grootste leugen van het einde van de eeuw.

Embargo

De overwinnaars verplichten Irak tot herstelbetalingen. 30 % van de olie-inkomsten moeten daarvoor dienen. Het embargo wordt nog maandenlang aangehouden, hoewel Irak nu binnenkort wellicht toch wat olie zal mogen verkopen. De wijze waarop dit zal gebeuren is echter zo koloniaal, dat de V.N. verder krediet verliest als forum waar geschillen kunnen geregeld worden.

Het voornaamste slachtoffer: de bevolking. Ondervoeding, gebrek aan medicijnen, erbarmelijke levensomstandigheden omdat elke heropbouw onmogelijk is vormen de ideale omstandigheden waarin tyfus en cholera zich kunnen ontwikkelen. Nochtans zijn de regeringen van de landen van de Veiligheidsraad op de hoogte van de ware toedracht in Irak zelf. En toch ging men door met het embargo. Toch zal men voorrang geven aan de herstelbetalingen aan het rijke Koeweit.

Er is ook een opvallende tegenstelling in de houding om van Irak herstelbetalingen te eisen, en anderzijds de financieringsbron voor deze betalingen, nl. de petroleumverkoop, af te snijden. Maar hier spelen dan andere belangen. George Bush heeft de belangrijkste olieproducenten gevraagd de markt in evenwicht te houden na de oorlog. Dit betekent concreet dat een aantal van hen (vnl. Saoedi-Arabië) tot produktieverhogingen zijn overgegaan. Deze zullen dus moeten teruggedraaid worden met het verschijnen van Iraakse (en Koeweitse) petroleum op de internationale markt, tenzij men een prijsverlaging zou voorstaan. Er is dus nogal wat druk geweest waarschijnlijk, om het embargo aan te houden, ook als dat ten nadele van de heropbouw van Koeweit zou zijn. Het aanblijven van Saddam Hoessein is dan het ideale argument voor de verderzetting van het embargo. Anderzijds is de vernietiging van

het economisch (en militair) potentieel van Irak niet gepaard gegaan met territoriale afscheidingen. De opstanden van Koerden en Sjiïten moesten dienen voor een verdere verzwakking van het centrale gezag in Irak maar niet om onafhankelijk te worden. Dat zou te gevaarlijk voor de buren én VS-bondgenoten zijn geweest: Turkije, dat nu straffeloos de Koerdische bevolking in Irak mag bombarderen, en anderzijds Saoedi-Arabië, waar koning Fahd zeker geen sjiïten aan z'n grenzen wil.

Nieuwe krachtsverhoudingen

Israël is behoorlijk versterkt met deze Golfkrisis. Niet alleen militair, het krijgt bovendien als beloning voor z'n "terughoudendheid" tijdens de oorlog geen ernstige tegenwind als het de bezette gebieden verder blijft koloniseren. Het krijgt ook op het politieke vlak wat het wil: een vredeskongres die regionaal blijft en zeker niet door de UNO wordt gepatroneerd en waar de PLO niet aan zal deelnemen.

Opvallend is verder de diplomatieke winst die Iran uit gans deze crisis wist te puren. Het isolement is doorbroken en Teheran zal weer een rol (kunnen) opeisen in de regio. Daarenboven is de vijandelijke buur voor langere tijd uitgeschakeld.

Ook Syrië komt van uit het kamp der verdoemden en mag zich nu weer het respect van de internationale gemeenschap laten welgevalen. Het heeft Libanon nu stevig onder controle en hoopt via Noord Amerikaanse tussenkomst de Golan van Israël te kunnen recupereren. Verder is z'n vijand Irak uitgeschakeld en verhogen Assads kansen om het Arabische leiderschap in de regio te verwerven. De PLO zit in slechtere papieren. Een aantal Golfstaten hebben hun financiële steun ingetrokken. Zovele Palestijnse arbeidskrachten hebben hun baan verloren in Irak, in de Golfstaten, en specifiek in Koeweit, waar ze geterroriseerd worden door de oude machtshouders. Diplomatiek verwijt men Arafat aan de zijde van Irak te hebben gestaan. En in de bezette gebieden spreken waame-

mers van een groeiende invloed van de fundamentalistische HAMAS.

Een andere konklusie zou kunnen zijn dat het panarabisch nationalisme een slag heeft gekregen, hoewel het medemotor is geweest van vele volksmobilisaties in verschillende landen.

Belangrijkst van al misschien is het feit dat de VS-soldaten nog altijd aanwezig zijn. Eindelijk is het Pentagon erin geslaagd militaire basissen te verkrijgen in de regio. Het is niet evident dat er grote aantallen grondtroepen zouden blijven, maar een aantal lucht- en zeemachtbasissen zijn alvast toegezegd.

Hiarmee is een van de belangrijkste doelstellingen van deze goflooplog verwezenlijkt: een militaire aanwezigheid in een onstabiel gebied maar dat rijk is aan petroleum, de basisgrondstof van de industriële ontwikkeling.

De oorlog heeft niks opgelost

Alleen is een en ander verschoven, en bovendien werden nieuwe spanningsvelden gecreëerd.

Geen enkel oud konflikt is opgelost. De Palestijnse tragedie is nog vergroot.

Het permanente centrale probleem van de ongelijke verdeling van de rijkdommen tussen de Arabische staten en volkeren blijft bestaan. De spanningen tussen de conservatieve monarchieën en modernistische staten eveneens.

Daarbij voegen zich nu andere mogelijke bronnen van konflikt. De vernietiging van Irak, het aangehouden embargo en het onmogelijk maken van de wederopbouw zijn een nieuw Versailles, een tijdbom. De zwaar verslechterde levensomstandigheden in de bezette gebieden, met een zware repressie gekoppeld aan de houthaine verdergezette kolonisering maken het Palestijnse vraagstuk opnieuw biezonder explosief.

De aanwezigheid van de VS-basissen zou wel kunnen leiden tot een verscherpt ongenoegen, waarop dan een autoritairder optreden van de "gastlanden" tegen hun eigen bevolking zou volgen.

Is dit nu de nieuwe internationale orde?

Georges Spriet

Zaire: is er leven na Mobutu?

Dat het slecht gaat met Zaire hoeft geen betoeg meer. Toch nog even een paar feiten op een rijtje:

- De inflatie bedraagt nu al meer dan 200 %. Tegen het einde van het jaar verwachten sommigen een inflatiepercentage van 1.000, ja zelfs van 10.000.
- De schuld is opgelopen tot bijna 400 miljard Belgische frank.
- De koperproductie - de voornaamste bron van inkomsten - die in 1989 nog 425.000 ton bedroeg, zal dit jaar amper de 200.000 ton halen.
- De omzet van de bedrijven is op een jaar tijd met 40 % verminderd.
- Het transport over de weg, per spoor en op 't water is volledig ingestort. Alleen het (uiteraard dure) luchttransport funktioneert nog enigszins, maar dan uitsluitend dank zij priv satellietelefoon. (De Belgische ambassade in Kinshasa heeft dat geld niet. Ze is telefonisch onbereikbaar zowel van in Kinshasa zelf als van uit het buitenland. Met Brussel is er alleen een radio-verbinding.) Dit alles in een land, dat zo groot is als West-Europa, waar vervoer en communicatie nog belangrijker zijn dan in een klein land als het onze.

De gevolgen voor de bevolking zijn duidelijk: in de steden is er vrijwel geen werk meer, wie nog werk heeft verdient niet genoeg om zichzelf, laat staan een gezin, te onderhouden. Vele mensen zijn blij als ze 1 behoorlijke maaltijd om de twee dagen kunnen gebruiken. (In het binnenland is de voedselsituatie over het algemeen minder dramatisch omdat vissers en boeren tenminste aan voldoende eten kunnen komen.)

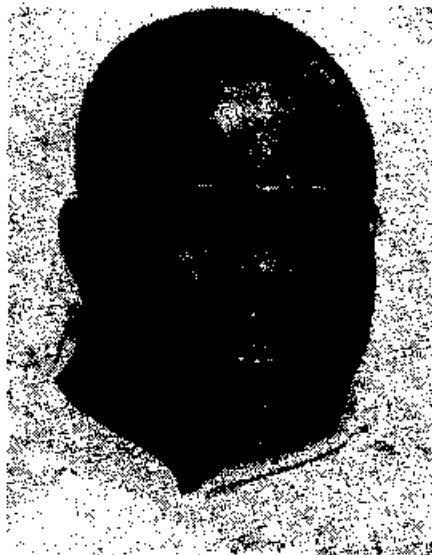
Wie verantwoordelijk is voor deze situatie is duidelijk: president Mobutu en zijn MPR, die het land meer dan 25 jaar lang hebben leeggeroofd, overigens onder het welwillend oog (en vaak met medeplichtigheid) van o.m. Amerikanen en Belgen, het IMF en de Wereldbank. De vraag is of de vervanging van Mobutu kan volstaan om van Zaire (  n van de rijkste landen ter wereld) een welvarende natie te maken. Daaraan vooraf gaat de vraag of de democratisering in Zaire wel een kans maakt.

Mobutu: blijven of gaan?

President Mobutu doet in ieder geval het onmogelijke om aan de macht te blijven. Om de publieke opinie zand in de ogen te strooien heeft hij letterlijk honderden partijtjes opgericht. (Officieel zijn er meer dan 200 geregistreerd). Ze worden door Mobutu zelf gefinancierd. Bijvoorbeeld met geld van Miba, de diamantmijn in Kassa , die het, alle omstandigheden in acht genomen, nog redelijk doet.

Een van de nieuwe "oppositie"-leiders is Kengo wa Dondo, een man die Mobutu vele jaren lang trouw heeft gediend als eerste-minister en da rvoor als procureur-generaal van de Republiek. Als dusdanig staat hij in de rapporten van Amnesty International vermeld als   n van de meest beruchte fottersaars van het regime. Zijn partij heet UDI, wat staat voor Union des D mocrates Ind pendants. Maar de volksmond heeft er al snel Union des D tournateurs Incorrigibles van gemaakt.

Het is duidelijk dat in die omstandigheden een Nationale Conferentie, alle protesten van de "echte" oppositie ten spijt, hoe dan ook vol zal zitten met vermomde Mobutisten.

Tshisekedi

Maar zelfs die " chte" oppositie boezemt weinig vertrouwen in. De drie belangrijkste oppositieleiders hebben allemaal boter op het hoofd: zowel Nguza als Ileo, maar ook Tshisekedi hebben allen onder Mobutu gediend. Tshisekedi, die zich nu al 10 jaar geleden tegen het regime heeft gekeerd, en voor zijn konsekwente houding beloond werd met arrestaties en martelingen, was de enige die bij de bevolking enig krediet had. Maar dat heeft hij voor een goed deel weer verspeeld door in te gaan op een uitnodiging van Mobutu om de regering te leiden.

Zijn eigen aanhang heeft hem op zijn toezegging doen terugkomen, maar alle andersluidende verklaringen ten spijt had hij het aanbod van Mobutu wel degelijk aanvaard.

Mocht de Nationale Conferentie toch slaan dan zullen er verkiezingen moeten komen. Het frauderen door Mobutu zal dan pas echt goed van start gaan. Bovendien is zijn MPR (die haar naam van Mouvement Populaire de la R volution heeft veranderd in Mouvement Populaire du Renouveau) de enige partij, die zich in het binnenland heeft kunnen organiseren. Kan men zich voorstellen hoe de andere partijen zich moeten inplanten in een land zonder transport en zonder telefoon?

Maar zelfs als er echt eerlijke verkiezingen komen en dus een democratische regering: wat gebeurt er dan met Mobutu zelf?

Als hij instemt met presidentsverkiezingen (zijn mandaat loopt eind dit jaar af) is het lang niet zeker dat hij die verliest. Nu al zijn er echo's uit het Zairese binnenland (waar na 26 jaar diktatuur geen optimale politieke rijpheid bestaat), waaruit blijkt dat de bevolking Mobutu, die ze met al zijn gebreken kent, w l eens zou kunnen verkiezen boven de oppositieleiders, die nog nooit hebben bewezen het beter te kunnen.

Verontrustender is de vraag wat hij doen zal als hij de indruk krijgt de verkiezingen toch niet te kunnen winnen. Is hij dan nog sterk genoeg om bijv. de noodtoestand uit te roepen en alle verdere hervormingen sine die uit te stellen?

Daarbij mag niet vergeten worden dat alle bestaande veiligheidsdiensten (plus de nieuwe, die alweer in de maak zijn) nog altijd onder het rechtstreeks gezag van Mobutu zelf staan.

Hun loyaliteit tegenover de president zal onaangetast blijven zolang hij ze kan kopen. Hier zit hem de achilleshiel. Mobutu kan het land niet meer ongelimiteerd beroven: er is haast niets meer om te roven.

Zijn vroegere trouwe geldschietters laten hem nu ook in de steek. Voor de Verenigde Staten is hij van geen nut meer: in Angola is de oorlog afgelopen (Savimbi hoeft dus niet meer klandestien via Zaïre bewapend te worden), in Zuid-Afrika wankelt het blanke minderheidsregime (Mobutu heeft dus zijn belang als vooruitgeschoven pion van de apartheid verloren) en zelfs de grondstoffen van Zaïre zijn voor het Westen niet meer onvervangbaar, omdat de Koude Oorlog de handel met Oost-Europa (waar hijv. ook koper te vinden is) niet meer verhindert. Mobutu zal dus zijn eigen fortuin moeten aanspreken om zijn machtspositie blijvend te kunnen kopen. Maar zelfs 8 miljard dollar is niet onuitputtelijk...

Niettemin: een kat in het nauw kan rare sprongen maken, zoals de jongste gebeurtenissen in de Sovjet-Unie andermaal hebben aangetoond.

Demokratie: mirakel?

Als Mobutu op een of andere wijze toch van het toneel verdwijnt en er een democratisch regime komt: wat zijn dan Zaïre's kansen op een (spoedig) herstel?

Een bijzonder ongunstig voorteken is het naïeve geloof van de bevolking in de won-

derbaarlijke redding, die de democratie zal brengen. De termen "Conférence Nationale" en "democratie" hebben dezelfde magische klank als "indépendance" 31 jaar geleden. Het is te vrezen dat de Zaïrezen andermaal bitter teleurgesteld zullen worden.

Er is GEEN ENKELE politieke partij, die ook maar een begin van een programma heeft om de gigantische financiële economische en sociale problemen van Zaïre op te lossen. De politieke leiders zijn erg goed in het analyseren van de fouten van het regime (of die van elkaar) maar hebben kennelijk niet nagedacht over de manier, waarop ze verbeterd moeten worden. Bovendien zal het regionalisme (wie zijn wij, Belgen, om ons daaraan te ergeren?) efficiënte oplossingen zeker niet verbeteren. De meeste partijen (behalve misschien de UDPS) steunen op een bijna uitsluitend regionale aanhang. Een droeve erfenis van het Mobutisme, maar ook een Afrikaanse gegevenheid is dat verkozenen op de eerste plaats gedacht worden hun eigen streek zoveel mogelijk te bevoordelen.

Hoop doet leven

Is er dan geen enkele reden tot optimisme? Natuurlijk wel. Het falen van de staat is onder Mobutu zo groot geworden, dat vele Zaïrezen geleerd hebben voor zichzelf te zorgen: zelf wegen aanleggen, zelf een schooltje oprichten en de onderwijzer zelf betalen, zelf een dispensarium uit de

grond stampen en de geneesmiddelen aankopen enz., enz. Misschien is hun aantal nog niet groot genoeg, maar de aanzet is er. Het is een authentieke democratische beweging, die voor een variabel alternatief kan zorgen, ook als de regering in Kinshasa corrupt en onbekwaam blijft. Er is bovendien in 30 jaar onafhankelijkheid een generatie Zaïrese intellectuelen opgegroeid, die niet meer met zich laat sollen door om het even welk regime. Ze zijn te vinden aan de universiteiten, in de Kerken maar ook in de vele beroepsorganisaties, die de jongste jaren zijn ontstaan om hun lot in eigen hand te nemen. (Solidarité Paysanne in Kivu bijvoorbeeld.) Zij hebben wel degelijk ideeën over hoe het met hun land moet en ze zijn vast van plan hun stem te laten horen. Het geval Tshisekedi heeft ook zijn goeie kant: het is "le petit peuple" dat hem gedwongen heeft op zijn schreden terug te keren. Een vorm van directe democratie, die meer dan hoopgevend is.

En hoe dan ook blijft er een wijsheid recht overeind staan: in 31 jaar Zaïrese onafhankelijkheid heeft geen enkele "waarnemer" of koffiedikkijker ooit een korrekte voorspelling kunnen maken.

Daar wil ook deze stukjesschrijver zich dus niet aan wagen. In Zaïre is m.a.w. altijd alles mogelijk. Het is één van zijn vele charmes.

25/08/91
Walter Zinzen

Cuba

De Amerikaanse Presidenten: Eisenhower, Kennedy, Johnson, Nixon, Ford, Carter, Reagan en Bush. uit "Le Monde".

Ethiopië: Het einde van honderd jaar overheersing

De diep geankerde mythe van de naam en het land van Ethiopië noopt tot een algemene historische terugblik. Het bestaan van Ethiopië als een moderne staat gaat niet verder terug dan 1900, in tegenstelling tot wat de ideologen van de vorige regimes beweerden. Dezelfde historische krachten die Soedan, Kenia en Oeganda schiepen, hebben Ethiopië opgericht. De erkenning van dit feit maakt Ethiopië niet ouder dan deze Afrikaanse staten. Het formele verschil in de ontwikkeling in Ethiopië ligt in de evolutie die deze krachten doormaakten.

Italië, Groot-Brittannië en Frankrijk, de Europese koloniale machten installeerden zichzelf in Afrika in de loop van de negentiende eeuw. In 1882 veroverde de Italiaanse regering de haven van Assab aan de Rode Zee, bezette Massawa in 1885 en rukte verder op naar het hooggebergte van Eritrea in het binnenland. De Fransen, die in Djibouti (Frans Somaliland) over een bruggehoofd beschikten, wilden dit gebruiken voor de uitbouw van een koloniaal gebied in Oost-Afrika, en zo de verbinding maken met hun kolonies in West-Afrika. Maar dit bedreigde de Britse droom van een imperium van Kairo tot Kaapstad. Daarom moedigde Londen de Italiaanse ambities aan om Eritrea in te nemen. Elke koloniale macht stuurde gezanten naar de Aruhara-feodalen. Dit leidde tot een groeiende handel in wapens en munitie. Op tien jaartijd wijzigden de krachtsverhoudingen zich in hun voordeel en konden zij deelnemen aan de interne veroveringsstrijd. Menelik, de Shoa-feodaal, wendde op handige wijze deze militaire superioriteit aan voor een nooit eerder geziene verovering, eerst voor de oude Islamitische stad Haras (1887) en nadien voor de onderwerping van de Somali, de Oromo en van andere volkeren.

In een reeks verdragen erkenden Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië de nieuwe veroveringen van Menelik. In ruil daarvoor verzekerde hij handelsrechten en invloedssferen in het kustgebied. Zo bleven Eritrea en de drie delen van de Somalische natie in Europese handen. Een vierde deel, Ogaden, Haras en de zuidelijke Oromo-gebieden werden toegewezen aan de Ethiopische staat.

Als een zwarte, christelijke staat, die als enige zijn onafhankelijkheid wist te bewaren tijdens het Europese gevecht om Afrika, en dit handig wist uit te spelen, nam Ethiopië een unieke positie in.

Aan het einde van de negentiende eeuw werd de Hoorn van Afrika voornamelijk gekenmerkt door kolonialistische expan-

sie. Het kolonialisme had er een dubbel aspect: feodaal en kapitalistisch.

De nederlaag van de fascist

Na de Italiaanse nederlaag in de Tweede Wereldoorlog werd Haile Selassie hersteld als keizer van Ethiopië door de bondgenoten. Na heel wat discussies van de Grote Vier (Frankrijk, Groot-Brittannië, USSR en USA) en nadien in de Verenigde Naties werd Eritrea in 1952 gefedereerd met Ethiopië als een plaatselijke autonome staat. In 1962 werd het volledig geannexeerd.

Het Federatieverdrag liet het Eritrese volk toe een eigen administratie en parlement op te richten. Het erkende de vrijheid van meningsuiting, vergadering en staking. In feite werd Eritrea een moderne, burgerlijke staat, die niet kon gerespecteerd worden door een achterlijke, feodale monarch die zich beroept op het goddelijk recht van de koningen.

Het is niet mogelijk voor een staat om gedurende lange tijd samen te blijven wanneer er aan de ene kant een democratisch regime heerst, en aan de andere kant een feodaal regime. Het was onvermijdelijk dat zelfs de beperkte democratische rechten in Eritrea ook in de rest van Ethiopië zouden worden ingevoerd en tot de vernietiging van het ondemocratische regime zouden leiden. Ofwel zouden alle democratische rechten verdwijnen in heel Ethiopië. Een andere mogelijkheid was er niet. De keuze van de regering van Haile Selassie was duidelijk en simpel: hij annekeert Eritrea.

Ernest Bevin, de Britse minister van Buitenlandse Zaken, erkende het vroegere verraad en mishandeling van het Somalische volk en stelde aanvankelijk de hereniging voor van de Somalische naties, met inbegrip van Ogaden. Dit voorstel kreeg geen internationale goedkeuring. Als gevolg hiervan werd Ogaden toegevoegd aan Ethiopië en Somalië werd een

mandaatgebied van de Verenigde Naties onder Italiaans toezicht gedurende tien jaar. Tijdens die periode van 1950 tot 1960 werd het zelfbestuur voorbereid.

Nationale verdrukking

Ethiopië is een multinationale staat. Behalve de uitbuitende klassen worden aan de massa's van alle nationaliteiten de elementaire rechten en de vruchten van hun arbeid ontzegd. Dit beeld wordt nochtans gecompliceerd door de nationale onderdrukking, die alle volkeren ondergaan, behalve de Aruhara's. Deze volkeren, de Oromo's, de Tigreanen, de Somalis, de Afars, de Sidawa, enz. bezitten geen land. Het recht op zelfbeschikking, de gelijkwaardige deelname aan het politieke leven van het land en de ontwikkeling van hun taal en cultuur wordt hun ontzegd.

Nationale onderdrukking, als machtig wapen van de regerende klassen, is een tweesnijdend zwaard dat niet alleen de onderworpen volkeren, toch ook de massa's van de onderdrukkende nationaliteit schade berokkent.

Onder de Aruhara-massa's, hoe arm ze ook mogen zijn, veroorzaakt dit misprijzen voor de onderdrukte volkeren, terwijl het bij de Oromo's, de Tigreanen, de Somalis en de Afars een diepe haat te weegbrengt, niet alleen tegen de Aruharaleiders, maar ook tegen de arbeiders en boeren. Bovendien zorgt het voor onderlinge haat en misprijzen onder de onderdrukte nationaliteiten. De leidende klassen wakkeren dit wederzijdse wantrouwen aan. Zo worden de massa's, die dezelfde belangen hebben, tegen elkaar opgezet, en kunnen de leiders hun posities verstevigen en de uitbuiting verder zetten.

Kort nadat de gezamenlijke druk van de spontane opstand van het Ethiopische volk en de Eritrese revolutie het autocratische regime van Haile Selassie in 1974 ten val bracht, ontstonden in Ethiopië

twee multinationale organisaties die op een brede steun en invloed van het volk konden rekenen: E.P.R.F. (Ethiopian People's Revolutionary Party) en de ME'ISONE (All Ethiopia Socialist Movement).

De fout die deze organisaties maakten was echter dat ze zich niet konden losmaken van een sterk Auhara nationaal chauvinisme. Ze stelden de nationale bewegingen van de onderdrukte volkeren voor als kleinburgerlijk, reactionair en anti-proletarisch. Ze wilden niet alleen niet samenwerken met deze bewegingen, maar zagen hen ook als hoofdvijanden, en voerden campagne tegen hen. Dit stelde het regime van Mengistu in staat om een likwidatie-oorlog tegen de onderdrukte volkeren te voeren.

De nationale bewegingen, anderzijds, die na 1974 aan populariteit wonnen en hun rechtvaardige strijd verder zetten, konden zich niet ontdoen van hun kortzichtigheid. Dit geldt voor het WSLF, het OLF (Oromo) en het SNM (Shoa) en anderen, echter niet voor het TPLF (Tigre). Zij deden niets om de haat en het wantrouwen die hun volkeren ook koesterden tegenover de onderdrukte Auhara's en de progressieve Auhara's. Ze wakkerden deze gevoelens zelfs nog aan.

TPLF

Tigrean Popular Liberation Front

Het TPLF werd opgericht in 1975 door progressieve intellectuelen uit Tigray. Het is een nationalistische en tegelijk vooruitstrevende beweging. Door het juist inschatten van de tegenstelling in Tigray konden zij de bevolking mobiliseren. Ondanks de genocide-oorlog van het Mengistu-regime voerden ze landhervormingen en een alfabetisatie-campagne door, zonder enige hulp van buitenaf.

EPDM

Ethiopian People's Democratic Movement

Dit is een zusterbeweging van het TPLF. Ze bestaat voornamelijk uit vooruitstrevende Auhara's, die het nationaliteitsvraagstuk erkennen, en die een nieuw Ethiopië willen opbouwen dat gebaseerd is op nationale gelijkheid en economische rechtvaardigheid.

EPRDF

Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front

Het EPRDF werd opgericht door TPLF,

EPDM en andere partijen. Ze hebben volgende doelstellingen:

- het oprichten van een volksdemocratische staat in Ethiopië;
- het ontmantelen van het staatsapparaat dat door de feodalen en de imperialisten geschapen is;
- de nationale identiteit van alle onderdrukte volkeren bewaren;
- het recht op zelfbeschikking garanderen van alle volkeren en nationaliteiten, inclusief het recht op afscheiding.

EPLF

Eritrean Popular Liberation Front

Voor het EPLF is het Eritrese vraagstuk een koloniaal vraagstuk, omwille van z'n historische oorsprong en karakter. De oplossing ervoor ligt in het vrijwaren van het recht op zelfbeschikking van het Eritrese volk, door middel van een referendum.

De rol van de VS in Ethiopië

Sinds Mengistu 17 jaar geleden aan de macht kwam onderhielden de Amerikanen zeer beperkte relaties met het regime. De Sovjetunie steunde het regime met twaalf miljard dollar aan militaire hulp.

Na het einde van de Koude Oorlog zocht Mengistu een nieuwe bondgenoot en klopte aan bij de Amerikanen via Israël, onder het mom van "nationale eenheid". Gedurende de laatste 17 jaar hadden de VS de feodale pro-imperialistische klasse in Ethiopië gesteund, hoewel zij geen relevante rol speelden in de strijd. Na de Ethiopische nederlaag in Eritrea, en de bevrijding van Massawa, gingen de VS een bemiddelende rol spelen tussen het EPLF en Mengistu. Ze waren er zich van bewust dat het Mengistu-regime gevaar liep. In werkelijkheid bereidden de VS de machtsovername van de pro-imperialistische bewegingen voor, omdat de bevrijdingsbewegingen revolutionair en anti-imperialistisch van aard zijn. Vermits de militaire evolutie in Eritrea de Amerikaanse planning voorbijstak hadden de V.S. geen andere keuze meer dan de overwinning van het EPLF te aanvaarden. De nieuwe tactiek van de Amerikanen bestaat er nu in het EPRDF onder druk te zetten, en de "democratie" uit te bouwen. Dit moet hen in staat stellen de feodale en pro-imperialistische krachten aan de macht te brengen (cfr. Nicaragua) en de beweging die via de langdurige volksoorlog aan de macht gekomen is ten val te brengen.

Mohamed Hassen Ali

Inkhata-Gate

Soms loopt het raar: sommige dingen zijn voor iemand die bepaalde gebeurtenissen let of wat volgt héél duidelijk en helemaal niet nieuw; ze zijn al langer bekend. En dan plots opent een krant met een kop en ja hoor, die zaken komen op de voorpagina's en gaan het nieuws beheersen. Meestal gaan die zaken – schandalen – "gate" heten, naar analogie met het Watergate-schandaal, de Billy-gate, de Iran-Contra-gate etc...

En nu zitten we dus met een Inkhata-gate, die uitbrak in volle komkommertijd. Misschien is die komkommertijd wel een reden voor het uitbreken van het schandaal, want voor joernalisten is niets zo frustrerend dan geen nieuws te hebben om over te berichten. Of misschien moeten we stellen dat het een illusie was te geloven dat het schandaal eigenlijk al langer bekend was. Zoals gezegd, kan iemand die de zaken van nabij volgde niet verrast geweest zijn over de berichten, maar dat betekent wellicht nog niet hetzelfde als dat "de publieke opinie" ervan af wist. De publieke opinie blijkt steeds maar weer heel onwetend te zijn en selectief doof. Maar, al denk ik dat dat inderdaad het geval is, toch geloof ik dat ook nog wat anders meespeelt. Ni. de vrije pers die selectief blind is en zich verschuilt achter "het toch te hebben vermeld" (ergens in een voetnoot op pagina 17), maar haar eigen logica en wijze waarop ze overkomt bij de publieke opinie uit het oog verliest.

Hoedanook, de Inkhata-gate is dan toch aan de oppervlakte gekomen. Al langer dan vandaag weten we dat de regering van De Klerk Inkhata steunt en dat ze (ten minste ten dele) betrokken is en verantwoordelijk kan worden gesteld voor de bloedbaden die geregeld worden aangericht. Ook een onderzoekskommissie van die regering zelf moest dat toegeven. Nu komt daarbij dat de Zoeloe-beweging van Chief Buthelesi voor miljoenen fondsen zou hebben ontvangen van de Zuidafrikaanse regering om haar structuren uit te bouwen en om grote manifestaties te organiseren.

Inkhata en apartheid

Het kan niet verwonderen, het lot van Inkhata is verregaand verbonden met dat van de Apartheid. Ze gaat mee in de politiek van rassen(-in-)deling, die haar toppunt had bereikt in de thuislandenpolitiek. Afbouw van de Apartheid en dus van de voorrechten van de blanke minderheid zou meteen ook de afbouw van de voordelen voor Inkhata betekenen. En in zoverre de afbraak van de Apartheid on-

vermijdelijk is geworden, moet zowel de blanke minderheid als Inkhata hun strategie zien aan te passen. Voor Inkhata betekende dat een agressieve wervingsactie en een gewelddadige confrontatie met de Anti-Apartheid (in casu het ANC) in een poging die te verzwakken, te verde-len en zelf naar voor te kunnen treden als een niet te negeren macht die zwarten vertegenwoordigt. Dit laatste speelt dan weer in de kaart van de Apartheidsregering die Inkhata zou kunnen opvoeren als een zwarte gesprekspartner en daarmee zou kunnen "bewijzen" een einde te hebben gemaakt aan het racisme. Het maakt de Apartheidsregering en Inkhata tot logische bondgenoten en dat bondgenootschap zou de regering alleen maar in geld hebben omgezet en bevestigd.

In De Standaard verscheen er een lezersbrief waarin gesteld werd dat het toch maar als normaal kan beschouwd worden dat de regering haar bondgenoten financieel steunt, als ook het ANC financieel gesteund wordt door alferhande (internationale) organisaties. En ja, daar zit iets in; alleen wordt daarmee vergeten dat de Zuidafrikaanse minderheidsregering, de regering is! Als regering zou ze moeten optreden als scheidsrechter van de hervormingen. En ze wil dat ook graag doen: scheidsrechter zijn die de spelregels bepaalt en de krachten kanaliseert. Maar als scheidsrechter kan ze onmogelijk zelf betrokken partij zijn. Het is toch een van de basisregels van de democratie dat

niemand terzelfertijd rechter én partij kan zijn! Betrokken partij is de regering sowieso, en als ze geacht wordt het recht te hebben Inkhata te steunen (zoals de briefschrijver in De Standaard beweerde), dan is ze dat dubbel. Het is dan ook duidelijk dat niet deze regering de beste garantie voor een toekomstige democratisering is. De enige instantie die zoiets zou kunnen waarmaken, is een (nog te vormen) interim-regering. De vorming van een overgangsregering is ook al een oude eis van het ANC. Zullen we moeten wachten tot de komkommertijd van '92 voordat het bestaan en de evidentie van die eis doordringt tot brede lagen van de internationale opinie?

Jaak Perquy

In het Zuidafrikaanse Krugersdorp werd een tijd geleden een zwarte door drie blanken aangevallen. De man overleed aan de opgelopen verwondingen. Het Opperste Gerechtshof van Johannesburg, waar de zaak voorkwam, moest erkennen dat de blanke moordenaars schuldig waren aan vrijwillige doodslag. Niettemin werden ze slechts veroordeeld tot 1.200 uren arbeid voor algemeen belang. Er moet op gewezen worden dat dit werk zal dienen uitgevoerd te worden voor rekening van een vereniging voor dierenbescherming... De rechters van Johannesburg maken zich blijkbaar geen zorgen over de bescherming van mensen die een zwarte huidskleur hebben. Heeft Mandela dus geen overschot van gelijk wanneer hij zegt dat de strijd tegen apartheid tot het bittere einde zal moeten gevoerd worden?

Joegoslavië. Komt er een regeling?

Genscher stuurt aan op erkenning van de afgescheiden republieken

Een land dat geen land meer is: Joegoslavië.

Twee republieken hebben zich afgescheiden: Slovenië en Kroatië, hoewel ze nog vertegenwoordigd zijn in de kollektieve presidentschapsraad. De Kroaat Mecić is er zelf voorzitter van, hoewel hij eerst een tijd op het veto stultte van Servië.

De EEG-missies

De EEG heeft er zichzelf dan bij betrokken door als bemiddelaar-verzoener op te treden. Het eerste resultaat was een staakt-het-vuren en het aanvaarden van Mecić als president. Maar beslanden dienen blijkbaar om geschonden te worden en de EEG-troika (huidige, vorige en toekomstige voorzitter) vloog herhaalde malen naar Belgrado en Zagreb. Zonder definitief resultaat.

Het is natuurlijk een aartsmoeilijke zaak. De economische crisis in het land heeft het herverdelingssysteem in vraag gesteld en het socialistisch cement tussen de staten doen verdwijnen. Slovenië en Kroatië zijn de meest ontwikkelde republieken en droegen dus het meest bij naar de herverdelende centrale kas. Dat zijn ze beu.

De EEG stond in het begin als een blok achter de eenheid van Joegoslavië. Vrij snel echter was er enige dissidentie te bespeuren. Vooral Genscher, minister van Buitenlandse Zaken van Duitsland, liet zich opmerken door z'n uitspraken dat het beter was de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië te erkennen.

Ook speelde hij de motor voor de EEG-beslissing de "goede republieken", Slovenië en Kroatië, te belonen en het "slechte" Servië te straffen.

De euro-draai

Vanwaar deze wijziging in de houding van de EEG?

Het subjectieve element dat behoorlijk meespeelt was de mislukking van het EEG-optreden aldaar. De snelle en met veel poeha omgeven bemiddelingsreizen hebben uiteindelijk niet veel opgeleverd. Bij de laatste reis van de troika sprak de Nederlandse minister Vandenbroeck verbitterd over een boycot vanwege Servië. De argumentatie van deze deelrepubliek over z'n wegblijven kwam zo goed als niet in de media. Servië meent namelijk dat het alleen maar in kan staan voor een bestand tussen republieken. Het zegt he-

lemaal geen verantwoordelijkheid te kunnen hebben voor gebeurtenissen in andere republieken. Een van de belangrijke knelpunten is met name die delen van Kroatië die een meerderheid hebben aan Servische bevolking. De laatste gevechten hebben precies daar plaats en gaan om de controle van Zagreb over deze gebieden, die hun toekomst erg benadeeld zien in een onafhankelijk Kroatië, en daarom aansluiting willen met Servië.

Dat nu precies in deze kwestie de EEG kamp schijnt te kiezen is toch wel gewaagd voor wie zich nog een rol ziet spelen als pacificator. Want waarom zou het principe van de buitengrenzen van een land wel kunnen worden herbekeken (onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië - desnoods - in een toekomstige confederatie) maar niet de binnengrenzen (d.w.z. de Servische gebieden in Kroatië).

Speelt Duitsland cavalier seul?

Vanwaar de Duitse druk in deze richting? Een belangrijke reden zou kunnen liggen in de vrees dat indien deze republieken niet hun eigen weg kunnen gaan, grote stromen vluchtelingen op gang zouden kunnen komen naar de EEG, en meer specifiek naar het "rijke" Duitsland. En voorlopig heeft Kohl genoeg aan het verteren van de vereniging van de DDR met de DBR.

Daarbij komt natuurlijk ook dat deze vereniging gestoeld en verdedigd werd op het idee van een volk een natie. Moeilijk om dat recht nu aan anderen te ontzeggen.

Maar is dat wel voldoende als uitleg? Het is daarbij nog verrassender omdat het daarmee tegen de kar rijdt van zowel Parijs als London, als Madrid. Landen die zelf met interne nationalistische groepen en afscheidingsbewegingen rekening

moeten houden: Noord-Ierland, Baskenland, Corsica... Het rijdt bovendien ook tegen de kar van de Sovjetunie, met wie Duitsland anders wel op goede voet wenst te leven.

Het EEG-standpunt zelf is genuanceerder dan Genschers uitspraken. Zeker omdat men weer naar de KVSE heeft verwezen, waar ook de Sovjetunie mee aan tafel zit.

Als men eenmaal de grenzen begint te wijzigen op niet-consensus basis dan dreigt het hek helemaal van de dam te geraken. Slowakije staat misschien wel op de eerste rij.

Wil Duitsland zich misschien internationaal zachtjes naast de EEG positioneren? Is in het kader van een mogelijke herstructurering van de V.N.-veiligheidsraad bijvoorbeeld de tijd gekomen om zich duidelijk afzonderlijk op te stellen om zo zeker te zijn van een plaatsje onder de groten der aarde? Beschouwt het de EEG in gans de opening naar de landen van Midden-Europa als een blok aan het been? Een aantal economische konkurrenten die te dicht op de huid plakken?

Wil het de interessantste wingewesten in Midden-Europa niet voor het hoofd stoten? Kwestie van de beste brok voor zich te hebben?

Nationalisme in Ierland

Zoals in de meeste Europese landen kende het nationalisme in Ierland een opbloei in de 19e eeuw.

Aanvankelijk een burgerlijke verzuchting naar méér - of volledige - onafhankelijkheid van Groot-Brittannië, vond de beweging in de tweede helft van de 19e eeuw een stevige basis in de boerenrevoltes tegen het "Ancien Regime" type van landeigendom en pacht. Het was de periode van groei en bloei van de "HOME RULE PARTY", die opkwam voor zelfbestuur binnen het kader van het Britse Gemenebest. De agrarische invloed was zo sterk, dat in den beginne de parlementsleden van de partij meer oog hadden voor de parochiale problemen van hun kiesdistrict, dan voor Home Rule als dusdanig. En zo een leider als PARNELL erin gelukte zijn aanhangers te disciplineren, dan toch bleef die agrarische onderstroom zijn stempel drukken op de verdere evolutie van het Ierse nationalisme.

Belangrijke overwinningen op het gebied van de Landpacht brachten een dramatische verbetering teweeg in het lot van de arme boeren, stelden een einde aan de gehate "uitdrijvingen", en verschaften aan de pachters de kans om met Staatssteun het land dat ze bewerkten af te kopen. De Wet op "Home Rule" zelf kwam er slechts vlak voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, en de uitwerking ervan werd uitgesteld tot na het einde van de vijandelijkheden.

Ondertussen waren andere tendenzen in het Nationalistische kamp gaan boven drijven. De Geschiedenis nam een andere loop, en we zullen nooit weten hoe Ierland, met een statuut als dat van Canada of Australië, het er zou hebben van af gebracht.

Aanvankelijk was de Home Rule beweging de Parlementaire expressie van een Iers Nationalisme met een zeer brede basis, en vrij van sectaire zenuwtrekken. Men vond er conservatieven en liberalen, katholieken en protestanten. De stichter en voorzitter tot aan zijn overlijden in 1879, Isaac Butt, was een protestant.

De overwegende invloed van de plattelandsdistricten (de Landpacht-acties), bracht de beweging schier onvermijdelijk in het vaarwater van de Rooms Katholieke hiërarchie, die tot dan toe eerder afwijzend had gestaan t.o.v. de meestal extremistische en marginale Anti-Britse bewegingen. Zag ze nu een kans om haar niet te onderschatten machtspositie in Ierland verder uit te bouwen door bemiddeling van de nieuwe politieke partij? Feit is dat de Home Rule Party betrokken raakte in de strijd om het Katholiek Onderwijs (het Lager Onderwijs was "openbaar") en voor de oprichting van een "Katholieke" Universiteit, die moest instaan van de opleiding van een Katholieke burger-elite...

De agressieve houding van de zeer conservatieve R.K.Kerk t.o.v. de andere kristene kerken, verontrustte de Protestanten, minderheid in het Zuiden, meerder-

heid in het Noorden. De tweespalt tussen Nationalisten=Katholieken en Unionisten=Protestanten, én de uiteindelijke scheiding tussen Noord en Zuid op sectaire basis was onvermijdelijk geworden. Een eeuw en tienduizenden doden later, sleutelen politici uit beide kampen eindelijk weer aan een oplossing. Maar de voornaamste hinderpaal is wat de plaats in nam van de HOME-RULERS.

Het Republikeins-Katholiek-Nationalisme

Laatste in een reeks van al dan niet geheime, anarchistische of terroristische genootschappen, werd tegen de eeuwwisseling, SINN FEIN opgericht.

Geleid door "bezielde" intellectuelen, die geen tijd of geduld hadden voor de moeizame en in hun ogen futiele parlementaire strijd, bleef de partij een randverschijnsel. Haar kansen keerden in de nasleep van de slecht voorbereide en mislukte rebelle van Pasen 1916. De terechtstelling van de Leiders, en achteraf de poging om in Ierland de algemene dienstplicht in te voeren, keerde het tij in haar voordeel, alhoewel tienduizenden Ieren vrijwillig in het Britse Leger dienden. Er volgde een verwarde periode waarin het IRA (*) zijn intrede deed in de Ierse Geschiedenis. In een "guerrilla-kampanje" werden Britse soldaten, Ierse politiemannen, teruggekeerde frontsoldaten, protestantse notabelen en politieke tegenstanders over de kling gejaagd, niet zonder hardhandige riposte van de officiële autoriteiten. Tegen de chaos hadden algemene verkiezingen plaats, waarbij Sinn Fein de meerderheid haalde van de verkozenen in het huidige "Zuiden". Ze vergaderden apart in Dublin, en proklameerden zich het "Eerste Parlement van de Ierse Republiek".

(*) IRISH REPUBLICAN ARMY.

Ze wisten zowaar een "ondergrondse" regering te vormen, en in 1921-1922 leidden onderhandeling met de Britse Regering tot een staakt-het-vuren. Een compromis kwam tot stand waarbij in het Zuiden de Ierse Vrijstaat, Lid van het Britse Gemenebest, werd opgericht. De zes Graafschappen van Ulster met protestantse meerderheid bleven, op basis van een plebisciet, deel uitmaken van het Verenigd Koninkrijk. Voor de "zuivere" Nationalisten evenwel was het Verdrag een verraad.

Er volgde een scheuring in Sinn Fein en een Burgeroorlog brak uit, die even bloedig en onverzoenlijk was als de "Bevrijdingsoorlog" die eraan vooraf was gegaan.

Een duistere schaduw hing over het Ierse politieke leven gedurende de volgende 70 jaren. De haat en verbittering is nu bijna vergeten, maar smeult verder in de gelederen van de oude garde van de twee conservatieve partijen die uit de burgeroorlog voortkwamen: Fine Gael en Fianna Fail. Vooral deze laatste, die zich de Republikeinse Partij noemt, heeft last om de geesten van het verleden tot zwijgen te brengen.

Het Gelaat van het Republikeins Nationalisme

Het is ironisch dat protestanten aan de wieg stonden van de eerste nationalistische bewegingen in Ierland.

De meest bekende, Wolfe Tone, wilde een onafhankelijk Ierland, waar Katholiek, Protestant en Niet-Gelovige zouden samenleven in Broederlijkheid, Gelijkheid en Rechtvaardigheid. Hij was, zoals vele Ierse protestanten van zijn tijd, een bewonderaar van de Franse Revolutie. We zagen reeds dat tal van protestanten deel uitmaakten van de prille Home Rule beweging: zelfbestuur voor Ierland was geen katholiek monopolie.

Protestants argwaan en Unionisme kwamen vooral als reactie op een vorm van Nationalisme die racistische en theokratische neigingen vertoonde.

De nieuwe trend in het Ierse Nationalisme dweept met taal- en kultuurromantisme, en verheft de "bloodsacrifice" (het bloed-offer) tot de hoogste deugd.

Tot daartoe. Het wordt ernst, wanneer het Iers-zijn wordt gereduceerd tot Katholiek en Keltisch. Die vorm van Katholiek-Keltisch Nationalisme is exclusief: hij sluit buiten de Ierse natie individuen op basis van ras en godsdienst: verre afstammelingen van Vikings, Normandiërs, Schotten, Vlaamse en Franse uitwijkelingen van de Godsdienstoorlogen, en al wie niet de alleen-zaligmakende traditie aangaat. Een vorm van averechtse Apartheid waart rond Ierland, hier is één verklaring voor de reactie van de protestantse minderheid, en de weerstand in haar Noordse bastion, waar ze de meerderheid vormt.

De Grondwet van 1937, opgesteld door de Valera, onder toezicht van de aarts-konservatieve Aartsbischop McQuaid, en goedgekeurd door de meerderheid van de amper 40 % der stemgerechtigden die aan de volksraadpleging deelnamen, is gebaseerd op korporatistische, katholieke principes van de 30-er jaren. Bovendien de oprichting van de Republiek, kent ze aan de Rooms-Katholieke Kerk een bevoorrechte positie toe in de nieuwe Staat, die virtueel een Theokratie wordt. Dit speciale statuut werd enkele jaren geleden geschrapt, de overheersende invloed van de kerk is nog steeds voelbaar: echtscheiding en informatie (!) omtrent abortus zijn grondwettelijk verboden, contraceptie is aan wettelijke beperkingen gebonden, zelfmoord en homosexualiteit zijn strafbare misdrijven, want alle strijdig met de Katholieke moraal.

Artikels 2 en 3 van de Constitutie maken aanspraak op de 6 Graafschappen van Noord-Ierland. Het Hooggerechtshof bevestigde onlangs dat deze aanspraken geen "verzuchting" zijn, maar een "verplichting" voor elke burger om de hereniging te bewerkstelligen. De Unionisten zien deze artikels als een bedreiging voor "hun" onafhankelijkheid, en een inmenging in hun aangelegenheden. Ze geven het IRA een "wettelijke" basis voor hun terroristische activiteiten. Ze zijn ongetwijfeld een ernstige struikelblok voor degenen die zoeken naar toenadering tussen beide gemeenschappen.

De Apartheid bestaat ook op sportief gebied. Zowat 100 jaar geleden werd de GAA (Gaelic Athletic Association) opge-

richt. Het doel was het "buitenlandse" voetbal (soccer) te weren. Een Iers soort voetbal werd ingevoerd, dat het midden houdt tussen voetbal en rugby. De spelers mogen geen "vreemde" sporten bedrijven, op straffe van uitsluiting, de terreinen mogen niet gebruikt worden voor "soccer", politie-agenten zijn uitgesloten van lidmaatschap (nog altijd in Noord-Ierland).

De beoefenaars van massasport werden effectief uitgesloten van deelname aan internationale ontmoetingen. Elitesporten zoals tennis, golf en rugby werden niet beschouwd als on-Iers...

De ommekeer

In de laatste twee decennia werd een aanvang gemaakt met de herschrijving van de Vaderlandse Geschiedenis, een Iers Glasnost.

De mantel wordt gelicht over duistere episoden, deksels worden gelicht van potjes die jarenlang hermetisch gesloten bleven. Ideologische en andere muren storten neer, en heilige huisjes vallen in mekaar. Nu begint menigeen zich af te vragen hoe het allemaal zolang heeft kunnen standhouden.

Hoe? Het Katholiek Onderwijs controleert meer dan 90 % van het lager en middelbaar onderwijs, en speelde een doorslaggevende rol in de verbreiding en instandhouding van het Nationalistisch Ideeal: het was Hun Staat. Nationalisme en godsdienst werden één.

Bloedoffers werden vergeleken met de Kruisiging, Kerk en Vaderland waren nog moeilijk van elkaar te onderscheiden. Protestanten werden verguisd als vijanden van het enige ware Geloof.

Verder zorgden opeenvolgende regeringen ervoor dat Ierland zo hermetisch mogelijk werd afgezonderd van invloeden van de buitenwereld. Censuur op boeken, tijdschriften en film waren efficiënte wapens. De GAA vervulde dezelfde rol in de sportwereld voor de kleine man.

De opkomst van de televisie stak een stok in de wielen van dit voortreffelijk scenario, en de briljante prestaties van het Ierse Nationale Elfital in de Wereldkampioenschappen in Itallé maakten een einde aan het sportmonopolie van de GAA.

Wat nu?

De burgeroorlog-generatie is op sterven na dood. Haar geest waart nog rond in rangen van Fianna Fail, en Sinn Fein is er de belichaming van. De andere partijen

keren zich stelselmatig af van de aanbidding van het verleden en keren de blik naar de toekomst.

De jongere generaties ontworstelen zich aan de greep van het exclusivistische Nationalisme. De televisie, de snelle bloei van het buitenlandse toerisme, en niet te onderschatten, de invloed van de Europese Gemeenschap, hebben op korte tijd een nieuwe wereld veropenbaard: humanistischer, verdraagzamer, vrijer.

De Rooms Katholieke Kerk is nog altijd een niet te onderschatten machtsfactor. Maar indien haar aanspraken van hogehand even onbuigzaam blijven, haar invloed op de kudde taant, en binnen haar gelederen broeit verzet.

Sedert het hoogtepunt van de "Hongerstakingen" sinkt de invloed van Sinn Fein, zowel in Noord als in Zuid, waar hij zich beperkt tot enkele der minst-bedeelde buurten met werkloosheidscijfers van 70 tot 80 %, in de grotere steden.

Fianna Fail is nog wel de grootste partij, maar boert stilaan achteruit. Twee keer na mekaar miste ze de volstrekte meerderheid in het parlement, en in 1990 werd voor het eerst een President verkozen die niet tot Fianna Fail behoorde.

Het is Mary Robinson, kandidaat van de Labour party, gesteund door de Workers' Party.

De overgrote meerderheid in het Zuiden meent nog wel dat een herenigd Ierland wenselijk is, maar een groeiende meerderheid is van oordeel dat er geen haast bij is, dat in elk geval de bevolking van

Noord-Ierland er eerst moet mee instemmen, en dat de fameuze artikels 2 en 3 van de Grondwet moeten worden herschreven, en van hun agressieve inhoud ontdaan.

Ligt het Nationalisme op sterven?

Als men met nationalisme bedoelt de uiting van nationale fierheid, het bewustzijn te behoren tot een natie met een eigen, rijke, levende en waardevolle cultuur, dan hoeft men niet te vrezen. Als de Ieren iets in overvloed bezitten, dan is het wel dát. Bedoelt men het Republikeins/Katholiek Nationalisme, dan zeg ik: nog verre van dood, maar het verliest zijn vat op de massa. En hopelijk keert het spoedig terug tot de marginaliteit waaruit het zonder de historische omstandigheden van 1916 en de Eerste Wereldoorlog waarschijnlijk nooit zou zijn ontsnapt.

Als dat gebeurt, dan taant ook de invloed van de "harde" Unionisten, en wordt de verzoening tussen Katholieken en Protestanten, én Niet Gelovigen een haalbaar objectief. Inmiddels kijkt hier in Ierland iedereen met hoop toe op de verdere ontwikkeling van het "Brooke Initiative", de besprekingen tussen SDLP (Nat.), DUP en UUP (Unionisten) en de Alliance Party (non-sectair), die na 17 maanden moeizaam onderhandelen eindelijk op gang zijn gekomen.

In de laatste weken heeft het IRA echter een reeks moordaanslagen gepleegd, waarvan het provokatorische karakter hier niemand ontgaat, en Sinn Féin's voorzitter, Gerry Adams, laat geen gelegenheid voorbijgaan om te kennen te geven dat wat ook de uitslag weze van de Brooke-besprekingen, de "Republikeinen" zullen verder gaan met hun terroristische acties.

Anders gezegd, als 97 % van alle Ieren op dit eiland de strijdbijl begraven, dan nog gaat het moorden verder.

Dit soort Nationalisme verblindt. Het aarzelt niet zich tegen het eigen volk te keren, als dat zijn eigen weg wil gaan. Het kan wel slachtoffers maken, maar de klok terugdraaien kan het niet.

Frans Frison (Dublin)

- SDLP = Social Democratic Labour Party (gematigd nationalist)
 DUP = Democratic Unionist Party (Leider: Dominee PAISLEY);
 UUP = Ulster Unionist Party (Leider: Moinaux).

Turkije

"Onze" bondgenoot...

Men zal zich herinneren dat Haydar Kutlu, voorzitter van de Turkse K.P. en Nihat Sargan, voorzitter van de Arbeiderspartij, na een lang verplicht verblijf in het buitenland bij hun vrijwillige terugkeer naar Turkije op 16 november 1987 werden gearresteerd en opgesloten. Parlementairen van verschillende partijen en landen die hun vergezelden werden teruggestuurd. Beiden zouden na heel wat martelingen en processen vrijkomen op 4 mei 1990. Hun aanhouding en opsluiting werd gemotiveerd door de artikels 141 en 142 van het strafrecht, artikels die destijds werden overgenomen uit de fascistische grondwet van de Italiaanse diktator Mussolini. Door deze artikels werden in Turkije alle activiteiten en meningsuitingen verboden die uitgaan van het marxisme en/of kommunisme.

Na vele juridische en parlementaire discussies werden beide artikels enkele maanden geleden uit het strafrecht geschrapt. Op 4 juni 1990 werd zodoende na een lange strijd de Kommunistische Eenheidspartij (P.C.T.V.) (een samenstelling van de K.P. en de Arbeiderspartij) gelegaliseerd. In januari j.l. werd een nationaal kongres gehouden waaraan afgevaardigden van verschillende Turkse partijen, o.w. de vice-voorzitter van de A.N.A.P. (de regeringspartij de Partij van het Moeder Vaderland) op aanwezig waren.

Niettemin heeft het Constitutioneel Hof op 22 juli 1991 de P.C.T.V. opnieuw verboden er van uitgaande dat de wet op de politieke partijen een partij onder de naam "kommunist" verbiedt zoals tevens iedere organisatie die het bestaan van het Koerdische volk erkent. De Turkse regering zal er wellicht van uitgaan, aangemoedigd door de V.S. voor haar strategische rol in de Golfoorlog, dat alles haar toegelaten is.

Intussen werd Turkije welwillend opgenomen in de Raad van Europa en staat deze voor de deur van de EEG, waar veel gesproken wordt over mensenrechten, te trappelen. Amnesty International onderstreepte nochtans, in zijn rapport van 1990, dat in Turkije nog duizenden politieke gevangenen opgesloten zitten.

Turkije vervolgt Koerden in Irak

Het is voldoende bekend dat de Koerden in Turkije vervolgd worden. Alle rechten worden hun ontnomen. Duizenden Koerden zijn opgesloten. Ook Amnesty International heeft hierop reeds de aandacht gevestigd. Kort geleden werden nog, tijdens een begraving van een neergeschoten Koerdische leider, achtentwintig mensen gedood. Deze onderdrukking ligt aan de basis van het gewapend Koerdisch verzet dat geleid wordt door de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Maar waar het Westen, met de nodige propaganda, zich enkele maanden gaat inzetten voor de Iraakse Koerden, blijft het volledig onverschillig tegenover het lot van de vervolgte Turkse Koerden.

Turkije heeft zich, gesteerd door zijn lidmaatschap van de NAVO en bondgenoot in de anti-Iraakse coalitie, het recht toegeëigend binnen te vallen in Irak om er de Turkse Koerden te vervolgen. Met bommenwerpers en zwaar militair geweld werden dorpen verwoest en tientallen mensen gedood. Het moet gezegd worden dat in 1982 Sadam Hoessein aan de Turkse regering het vervolgrecht over de Iraakse grenzen had toegestaan... Dit akkoord is echter sinds 1989 vervallen. Turkije heeft nu bekend gemaakt een zone van 5 km op Iraaks grondgebied te zullen blijven bezetten, om iedere infiltratie van Koerden in Turkije te verhinderen. Met uitzondering van Bonn en Moskou kwam hiertegen geen protest. Noch de V.S., noch de V.N., noch EEG of Eyskens hebben het nodig geoordeeld tegen deze invasie op het grondgebied van een ander land te protesteren. Over dubbelzinnigheid gesproken...

ZONDAG
20 OKT '91

**VREDES
BETOGING**

BRUSSEL
NOORDSTATION
14.00 U

START: Sluitstuk of begin?

Het is reeds een cliché geworden om elke topontmoeting of internationale overeenkomst als bewijs van het einde van de (tweede) koude oorlog voor te stellen. Trouwe lezers en goede verstanders weten trouwens dat wij eerder van oordeel zijn dat die oorlog een politiek-ekonomische grondslag had, net zo goed als de bewapeningswedloop tussen de 2 grootmachten, en dat de tegenstellingen en spanningen op dit niveau alles behalve tot het verleden behoren. Het samenvallen van de Westerse ekonomische top (G-7) in Londen en het terzelfertijd afronden van de START-onderhandelingen wijst trouwens op een blijvende ekonomische band tussen ekonomie en defensie. Toch zit die nu anders in elkaar dan 9 jaar geleden, toen START moeilijk uit de startblokken kwam. Een overzicht en beoordeling.

Een terugblik: moeilijk gestart

In het begin van de jaren '80 zaten we volop in de 2de koude oorlog. President Carter stond in zijn laatste bewindsjaar duidelijk onder invloed van de Amerikaanse, nieuwrechtse stroomversnelling, die misbruik makend van de gijzelaars in Iran, de Sovjet-bemoelissen in Afghanistan, de Poolse crisis en het Nicaraguaans onafhankelijkheidsstreven, in 1981 havi Reagan aan de macht hielp. Die voelde er dan ook weinig voor om over de plaatsing van nieuwe NAVO-kernraketten in West-Europa te onderhandelen. Nochtans koppelde het fameuze NAVO-dubbelbesluit (12 december 1979), onder druk van een gealarmeerde vredesbeweging, die plaatsing aan voorafgaande bilaterale gesprekken. Het duurde dan ook tot 18 november 1981 vooraleer Reagan zich bereid verklaarde in Genève aan tafel te gaan. De op 30 november gestarte onderhandelingen begonnen echter onder een slecht gesterrte, want Reagan had in zijn speech van 18.11 onmiddellijk een *nuloptie* getakend, die enkel te land opgestelde, middelrange kernraketten ter discussie stelde.

In diezelfde toespraak voor de nationale persclub lanceerde hij eveneens het START-idee. Hiermee wou hij de wind uit de zeilen van de vredesbeweging halen, die - nu Reagans senaat SALT II niet wou ondertekenen - in hun *bevriezingsvoorstel* tot een *vermindering van het aantal interkontinentale of strategische mastodonten* wou komen. (1) START is immers het letterwoord van *Strategic Arms Reduction Talks*, tegenover het vroegere *Strategic Arms Limitation Talks* (SALT), die de wapens enkel maar wilden beheersen, maar niet afbouwen.

Maar ook de strategische gesprekken die uiteindelijk op 29 juni 1982 in hetzelfde Genève van start gingen, werden door Reagan van meetaf aan zwaar gehypote-

keerd. Hij stelde namelijk voor in een eerste fase enkel de landraketten en hun koppen te verminderen. Rekening houdend met het feit dat de VS amper 20 % van hun interkontinentale tuigen op de grond gestationeerd hebben (45 % op onderzees en 35 % in lange-afstandsbommenwerpers), tegen 75 % aan Sovjetkant (met 25 % op zee), was meteen duidelijk dat zelfs de soepelere Andropov, die Breznev op 12 november 1982 opvolgde, daarmee niet kon akkoord gaan. (2)

Om een lang verhaal kort te maken

We besparen de lezer de ingewikkelde en berekende geschiedenis van de Geneefse onderhandelingen die door de effectieve en eenzijdige plaatsing van de NAVO-raketten zelfs een jaar, 1984, onderbroken werden. Wie er de verschillende voorstellen en wendingen wil van volgen hoeft er maar de regelmatige stands van zaken in Vrede op na te lezen. (3)

Vast staat dat de nieuwe Geneefse onderhandelingen in 1985 onder 3 nieuwe en bepalande omstandigheden startten. In de eerste plaats was er de grote druk van de *vredesbeweging* om zowel in Europa als internationaal te ontwapenen. Die druk werd versterkt door de (her)verkiezingsperikelen van Reagan die met een loodzware *Irancontragate* (4) moest afrekenen. (4)

Ten derde was er de komst van Gorbatsjov (maart 1985), die met zijn offensief van vredesvoorstellen (5) eerst het vijandsbeeld, het ideologische verkoopsargument van de bewapeningsindustrie en dito politici, de wereld uit hielp. Inmiddels moest hij, en de vredesbeweging, het ook opnemen tegen Reagans op 23 maart 1983 geopperde *ruimteplannen of Star Wars*, die de offensieve bedoelingen van zijn herbewapening moesten verdoezelen, maar zelf het sluitstuk voerden van zijn aanvalplan. (6)

De Oost-Westgesprekken bleven dan ook gebaad in de naweeën van de koude oorlog. Zelfs een als historisch aangekondigde *top van Reykjavik* (oktober 1986) (7), waar bijna een *halvering van het aantal strategische kernraketten* rond was, liep op een sissert uit.

In feite duurde het tot duidelijk werd dat Gorbatsjov niet enkel een andere stijl, maar ook een andere politiek hanteert, die neerkomt op een *politieke (leninistische), ekonomische (COMECON) en militaire (Warschaupekt) ineenstorting van het socialistische Oost-Europa*, vooraleer Reagan een Europees *INF-akkoord* ondertekende (8 december 1986). (8)

Ondertussen was echter al gebleken dat de Westeuropese landen toch enigszins anders reageerden in het *Helsinki-proces (KVSE)*, en konden als gevolg van de konferentie te Stockholm konventionele gesprekken in *Wenen* uitmonden in een *CFE-akkoord* vorig jaar. (9) Maar met het verdwijnen van Reagan en de komst van meer diplomatische en sluwere Bush lijkt West-Europa zich internationaal toch opnieuw op de Amerikaanse goffengte geplaatst te hebben. Daarvoor zijn m.i. 3 belangrijke redenen te geven.

In de eerste plaats kent het *kapitalisme een ideologisch hoogtepunt met het verdwijnen van de Berlijnse muur*. Een koude oorlog, noch een bewapeningswedloop hoeft niet meer tegen een Oosten gericht te zijn dat ekonomisch en militair bij EEG en NAVO aan de deur klopt. In die algemene euforie hebben de VS zich als *heerser, scheidsrechter en agent* van de wereld opgewerkt. Zij komen in de media als "propere" overwinnaars uit een "bevrijdende" *Golfoorlog*, die niet enkel hun leidersrol bevestigde, maar ook een nieuwe, *Zuiderse "vijand"* opleverde. De bewapeningsindustrie kan, weliswaar her-schikt, weer op volle toeren draaien. Tenslotte heeft Gorbatsjov stap voor stap

duidelijk gemaakt dat de SU niet enkel niet meer een (vredesvolle) grootmacht is met een alternatieve politiek en economie, maar wel een *reus op iemen voeten*, waar de staatsstructuur en de economie hun failliet moeten toegeven. Een betere hulp had het kapitalisme zich moeilijk kunnen indenken.

Een bedelende Gorbatsjov in Londen

Dat het START-akkoord uiteindelijk op de *top Bush-Gorbatsjov in Moskou (30 en 31 juli)* ondertekend werd heeft meer met traditie en agenda te maken dan met het rond zijn over de tekst. Inhoudelijk werd de klus geklaard op de vooravond van de *Westerse Economische Top* van de 7 belangrijkste kapitalistische Industrielanden (G-7) 14 dagen vroeger in Londen.

Die timing blijkt alles behalve onbelangrijk te zijn. Inhoudelijk is het START-verdrag immers zwaar getekend door de veranderde wereldverhoudingen. Vroeger was de SU op ontwapeningsvlak steeds de stuwende kracht en eisende partij. Op economisch vlak kwamen op de vroegere toppen slechts enkele beperkte samenwerkings- of verkoopakkoorden voor die de technologische en economische isoleringspolitiek van de VS t.o.v. de SU dan mochten doorbreken en die eerder door de Amerikaanse wetenschappers en boeren gevraagd werden dan door een

SU dat nog steeds een economisch eurofistische propaganda voerde.

Nu zijn de rollen echter volledig omgekeerd. Gorbatsjov heeft zich in alle mogelijke bochten en knievalen gewrongen om toch maar door de G-7-bende ontvangen te worden, niet eens zelfs aan de conferentie zelf deel te nemen. Een van die knievalen was het START-akkoord. Terwijl de SU nu de vragende partij op economisch vlak was, wou Bush een ontwapeningsakkoord dat niet enkel zijn blazen van vredesduif zou oppoetsen. Dat had hij trouwens meer dan nodig nu langzamerhand duidelijker werd hoe smerig die "propere" Golfoorlog wel was en hoe even smerig hij verwickeld zit in de Iran-contrazaak, die door het Amerikaanse Kongres trouwens opnieuw zal onderzocht worden.

Op de G-7 top is trouwens nog maar eens duidelijk geworden dat Europa, min Groot-Britannië, een andere tactiek hanteert t.o.v. *economische hulp aan de SU*, dan de Angelsaksen. De Europese staten willen eerder nu reeds zoveel mogelijk winst halen en Bush en Major houden, gesteund door hun economische raadgevers, het been stijver en willen enkel volop "steun" verlenen aan een SU dat zich onherroepelijk tot het internationaal kapitalisme bekeerd en omvormd heeft. Wie laatstgenoemde politiek in zijn hardste en duidelijkste bewoordingen wil lezen, moet maar de interviews met Harvard econo-

mist en internationaal postsocialistisch beleidsraadgever, *Jeffrey Sachs*, lezen. (10) Hij is ondermeer de architect van de Poolse snelweg naar het niets of niemand ontziende kapitalisme. Hij pleit dan ook voor "hulp" aan de SU, in ruil voor harde economische en snelle politieke hervormingen op zijn Pools.

Dat Gorbatsjov overschot van gelijk heeft wanneer hij zegt dat staten geen moraal kennen en zeker geen liefdadigheidsinstellingen zijn, maar enkel het eigen, en dus in het beste geval wederzijds, voordeel telt, werd in Londen meer dan ooit bewezen. Na de platvloerse verkoop van de ex-DDR aan de NAVO tegen miljoenen voor de SU, lijkt het START-verdrag de tweede, grote, internationale toewijding van Gorbatsjov op militair vlak omwille van harde valuta. Na de Golfoorlog wou Bush kennelijk niet enkel economisch, maar ook militair, de wereldheerser zijn. Het kwam er voor hem dus op aan een zo gunstig mogelijk interkontinentaal wapenakkoord in de wacht te slepen, zodat het eerder anti-hervormingsgezinde Rode Leger bij interne conflicten, een mogelijke machtswisseling in het Kremlin of zelf toekomstige internationale onderhandelingen ook effectief minder van tel werd.

Een onevenwichtig akkoord in Moskou

Hoe START onder Reagans oneerlijke voorstellen moeizaam uit de startblokken kwam kon je hoger reeds lezen. Aanvankelijk stelden beide partijen een strategische *halvering* voor. Rekening houdend met boven geschetste andere intercontinentale samenstelling (VS: 45 % op zee, 35 % in de lucht en 20 % op land, tegenover de SU: 75 % op land en 25 % op zee), stelden de Amerikanen jarenlang voor enkel de landraketten te verminderen, terwijl de Sovjets terecht in alle raketten wilden snoeien.

Onderweg werd echter reeds overeengekomen slechts 30 % te ontmantelen. De jarenlang blijvende knelpunten oversteegen echter ook het louter technische aspect. Vlak voor de G-7 konden Baker en *Bessmertnych* in Washington een akkoord forceren over de *lading* of "downloading" (hoeveel afzonderlijk richtbare kernkoppen of MIRVs een raket nog kan of mag dragen). De ministers van Buitenlandse Zaken bereikten op de valreep ook een overeenkomst over de *uitwisseling van vluchtgegevens* of "data denial"

Vergelijkende tabel START-ontwapening

	voor START		na START		Ontwapeningsprocent	
	SU	VS	SU	VS	SU	VS
Dragers: totaal	2.526	1.855	1.600	1.600	-37	-14
Kernkoppen: totaal	10.741	11.714	7.160	9.480	-33	-19
landraketten	6.595	2.450	3.028	1.444	-54	-41
bommen en korte afstand	2.810	5.056	1.872	3.456	-33	-31
SLCM (2)	616	2.608	960	2.720	+59	+41
luchtkruisraketten	720	1.300	1.600	1.860	+122	+43

(1) aantallen volgens Amerikaanse bron van Arms Control Association.
 (2) aantal gebaseerd op begrotingscijfers en lange-afstandsSLCMs (=Sub-Launched ballistic Missiles) niet inbegrepen.

(telemetrie: de gegevens die raketten tijdens hun (oefen)vluchten uitzenden). Die informatie is niet enkel belangrijk in geval van een foutief of per ongeluk vertrekken van een raket, maar ook om de verdere technologische evolutie te weten te komen.

Zelfs over het hardnekkigste twistpunt, dat van de *belasting* of "throw weight" (de maximale belasting van en aan kernkoppen die in het vervolg de (nieuwe) rakettypes zullen definiëren) werd minder dan 48 uur voor Gorbatsjovs komst naar Londen een oplossing gevonden. De notie "throw weight" werd voor het eerst door Reagan in 1981 voorgesteld om in een 2de START-faze te bespreken. Overgenomen van de vredesbeweging, wou hij vooral de Sovjetladingen beperken. Hij wist immers maar al te goed dat de Russische kernkoppen zwaarder zijn, omdat ze onnauwkeuriger zijn dan de Amerikaanse. Het punt was reeds vanaf het begin van de Geneefse onderhandelingen een schijnbaar onoverkomelijk meningsverschil.

De korte tijd waarin nu plots jarenlange twistpunten opgelost werden, de inhoudelijke manier waarop en vooral het tijdstip maken duidelijk dat enerzijds de Amerikanen een akkoord forceerden om Gorbatsjovs vraag naar economische hulp te kunnen koppelen, terwijl anderzijds de Sovjets alombekend toegaven om de industriëlen goed te stemmen. Ook inhoudelijk blijkt de SU meer dan toegevend en ingeschikkelijk geweest te zijn tegenover de Amerikaanse, in feite oneerlijke eisen. Het is uiteraard onbegonnen werk het 750-pagina-tellende akkoord

gedetailleerd toe te lichten. Huidzaak blijft dat van de ruwweg 23.000 *intercontinentale kernkoppen* er 20 tot 35 %, naargelang het land en het type, *ontmanteld* worden. De eindresultaten in de bovenstaande tabel en de hoeveelheden die effectief ontmanteld worden, tonen voldoende het onevenwicht aan.

Het uiteindelijk aantal dragers geldt dan weer wel voor zowel die vanop het land, als ter zee (SLCMs vanop onderzeeërs) als vanuit de lange-afstandsbommenwerpers in de lucht.

De SU moet dus duidelijk meer ontmantelen, niet enkel in haar sterke sectoren zoals de landraketten, maar ook daar waar ze zwakker staan, zoals in de lucht. Precies in de moderne, hoogtechnologische wapentypes, zoals in de SLCMs vanop onderzeeërs en de recente kruisraketten gelanceerd vanonder een vliegtuig, staat de SU niet enkel veel zwakker, maar moeten ze ook ver onder het toegelaten Amerikaanse plafond blijven. Zo moeten de Sovjets 35 % onder het aantal Amerikaanse SLCMs blijven en mogen ze maximaal maar 86 % van de Amerikaanse luchtkruisraketten tellen.

Hoe historisch en hoe vredesvol?

Het nieuwe START-verdrag zal ongetwijfeld de geschiedenis ingaan als het sluitstuk van het na-oorlogse wapenoverleg tussen de 2 tegengestelde grootmachten. Na het Geneefse INF-akkoord over de middellange-afstandraketten en de Weense CFE-overeenkomst op konven-

tioneel vlak, lijkt nu ook intercontinentaal een punt gezet te zijn achter de naweeën van de koude oorlog, die zich o.a. in de bewapeningswedloop uitte. Het valt trouwens op dat de 3 vermelde akkoorden alle drie "voor het eerst in de geschiedenis" (eik op hun gebied dan) daadwerkelijk een vermindering of ontmanteling omvatten.

Inhoudelijk getuigt het flagrante onevenwicht echter reeds van de nieuwe wereldverhouding, waarin de SU bezwaarlijk als een "grootmacht gelijk met de VS" kan gesteld worden. Dat is misschien te betreuren, maar dat deze nieuwe realiteit zich in het jongste akkoord weerspiegelt is normaal. Maar er is meer...

Naar inhoud valt namelijk ook op hoe het START-verdrag niet enkel *lange-afstandsontwapening minimalizeert*, maar ook hoe het *verdere bewapening, alhoewel geplafonneerd, zelfs voorziet*. Op dit vlak kan de vredesbeweging, die tenslotte toch ontwapening op alle gebieden blijft eisen, terecht haar kritiek op de vroegere SALTs herhalen. Daar waar wel ontmanteld wordt blijft trouwens ook nog een grote *overkill-kapaciteit* over.

Maar wat nog erger is, is het feit dat START, net als de vroegere SALT, *de moderne en geplande wapensystemen moedwillig onaangeroerd laat*. Volgens Jeffrey Smith van de Washington Post laat het verdrag *de Amerikaanse wapens ontworpen en gebouwd gedurende de jongste 12 jaar volledig terzijde!* (11) Zo beperkt het akkoord niet het aantal onafhankelijk richtbare, meervoudige koppen op een drager of de MIRVs. Ook de geplande nieuwe raketten, koppen en bommen, die nu ontworpen of zelfs al ontwikkeld worden, blijven onaangetaast. Denken we maar aan de machtige Trident-onderzeeër, die ook in de Europese wateren in de jaren '90 zal rondspoken, of de B-2-bommenwerper, en de 154 SS-18s aan Sovjetzijde. Tenslotte is het opvallend hoe de meest verontrustende modernisering van de jongste jaren, met name de zelf hun weg bavinende, laagvliegende, dus moeilijk detecteerbare en trefzekere *kruisraketten vanop onderzeeërs of schepen* helemaal niet ter sprake komen. Beide zijden mogen trouwens meer kruisraketten, gelanceerd vanonder vliegtuigvleugels, produceren en opstellen. Rekening houdend met hun grote mobiliteit, en dus moeilijk te controleren aantal, is ook dat een moedwillig hiaat te noemen.

Wie trouwens enkel naar de 3 sectoren kijkt waarin tot nu toe een ontwapeningsakkoord getekend is, vergeet dat er in het 2de Genève alleen reeds over 3 korven onderhandeld werd. De meeste waarnemers en jubelende kommentatoren zijn het "Strategic Defense Initiative" (SDI) of Reagans Star Wars maar al te vlug vergeten. Zijn offensieve ruimteplannen zijn weliswaar onder politieke en budgettaire druk afgeslankt, maar alles behalve bevroren of begraven. (6)

Meteen wordt ook duidelijk waarom de Amerikaanse experts reeds voor de ondertekening verklaarden dat het nu wel een lange tijd zou duren voor nieuwe kernwapenonderhandelingen zouden aangevat, laat staan overeengekomen worden. (11)

Voor de vredesbeweging moet het duidelijk zijn dat START enkel een start kan zijn, en dan nog een bijna vals. Wij mogen ons niet in slaap laten wiegen door plechtige topakkoorden of de kennis dat de koude oorlog gedaan zou zijn. Wat de akkoorden betreft moeten ze inhoudelijk geëvalueerd worden. Er blijft trouwens na START, CFE en INF nog teveel overkillcapaciteit over, die niets met defensie of veiligheid te maken heeft, en dit zowel op nucleair, als konventioneel en chemisch, biologisch en bacteriologisch vlak. Als de ontwapening internationaal even grondig aangepakt wil worden als momenteel in Irak, waar het blijkens internationale VN-kontrole ter plaatse mogelijk is, dan is er nog veel te onderhandelen.

Wat de koude oorlog betreft, lijkt die zich niet enkel verlegd te hebben tegen een als vijandelijk voorgesteld Zuiden. Ook in Europa en tussen de concurrerende rijke staten zijn er imperialistische tegenstellingen genoeg die een oorlog vlug ontvlambaar maken. En dan zwijgen we nog over het gevaarlijk opduikende nationalisme, dat tot uitzichtloos wapengekletter van Joegoslavië tot de Baltische staten leidt.

Vrede betekent immers niet enkel een zo laag mogelijk, louter defensief niveau van wapens en mankrachten. Vrede betekent ook een internationale rechtvaardige politiek, gestoeld op eerlijke economische samenwerking, zelfbeschikking, onafhankelijkheid (ook economisch), sociale rechtvaardigheid en respect voor de mensenrechten. Wie zijn wapens omsmeedt tot harde valuta's en zijn generals tot economische raadgevers of hel-

pers, blijft even goed een (koude) oorlogstoker.

L. Bollaert, 15.8.'91

Noten

- (1) L. Bollaert, "Voor een bevestiging van alle kernwapens" (de nieuwe Amerikaanse vredesbeweging), Vrede, januari '83.
- (2) L. Bollaert, "Om en rond Genève: een doodgeboren vredesduif?", Vrede, juni 1982 en "Andropovs voorstel tegen Reagans 'nuloptie'", Vrede, februari 1983.
- (3) L. Bollaert, "Reagans Star Wars en nieuwe nuvoorstel", Vrede, april '83, "Een wandeling tussen bommen of raketten", Vrede, augustus '83, "Genève, tenslotte", Vrede, december '83 en "Ook START geland", Vrede, januari '84.
- (4) L. Bollaert, "De Iran Connection", Vrede, januari '87 en "De Contragate", Vrede, februari '87.
- (5) L. Bollaert, "Aan de vooravond van nieuwe Oost-West besprekingen", Vrede, januari '85, "Wat gebeurt er in Genève?", Vrede, augustus '85, "Het vredesoffensief naar Genève", Vrede, november '85, "Leidt ook de ontwapening naar Genève?", Vrede, december '85, "De lange weg naar een Oost-West top", Vrede, juni '86, "Einde van wapenbeheersingsakkoorden?", Vrede, september '86, "Een mogelijk Europees kernwapenakkoord", Vrede, mei '87, "De top Gorbatsjev-Reagan", Vrede, juli '88, "Goed gestart...", Vrede, september '89, "Ontwapeningsdoorbraken, op alle fronten?", Vrede, november '89, "De toppen van de toekomst", Vrede, januari '90.
- (6) L. Bollaert, "Is de aanval de beste verdediging?", Vrede, oktober '83 en "Einde van de wapenbeheersingsakkoorden?", Vrede, september '86.
- (7) L. Bollaert, "Ontwapeningsgesprekken na Reykjavik", Vrede, december '86.
- (8) L. Bollaert, "Het INF-akkoord nu en later", Vrede, januari '88.
- (9) L. Bollaert, "Bereikt de dooi Wenen?", Vrede, mei '89 en "Tussen Helsinki en Parijs ligt een hele afstand", Vrede, januari '91.
- (10) "De sovjetunie moet het westers model overnemen", interview met Jeffrey Sachs in De Morgen van 16.7.91 en zijn portret in "In één keer over de afgrond", Knack van 31.7.91.
- (11) Jeffrey Smith, "After START, a Pause. Negotiation Experts Say", Herald Tribune van 19 juli 1991.

Nucleaire V.S.-doelwitten in de U.S.S.R.

Naar een bericht dat op 21 juli in de Washington Post verscheen, en uitgaat van hoge verantwoordelijken van de Amerikaanse regering, heeft de V.S. zijn strategie van een kernoorlog in geen geval afgeschreven. Volgens het V.S.-plan voor de inzet van nucleaire wapens blijven de doelwitten voor atoombomavallen in de Sovjetunie bestaan. Ze worden wel verminderd van 10.000 voorheen naar 7.000 nu. Dit nieuw regeringsplan werd, hou u vast, in oktober j.l. opgesteld in het perspectief van de recent afgesloten START-akkoorden. In de lijst van de afgeschreven doelwitten komen de regionale centra van de K.P. (voorheen prioritaire doelwitten) voor en deze van Oost-Europa. Tevens wordt rekening gehouden met een betere kennis van de strategische objectieven in de S.U. Ook het gebruik van meer precieze raketten is een element, zo schrijft de Washington Post, die hiervoor naar zijn regeringsbron wijst.

Van zijn kant heeft de Sovjet-Minister van Buitenlandse Zaken, Bessmertnych aan Perez de Cuellar, Algemeen-Sekretaris van de O.V.N. een plan overgemaakt voor een verder afbouw van de kernwapens tot "een minimale nucleaire afschrikking". Hogervormde informatie maakt het duidelijk dat de in de Start afgesproken 30 % vermindering van de strategische nucleaire raketten, alhoewel enigszins positief, niet van zo'n fundamentele betekenis is.

Moet dit voor de vredeskrachten geen aansporing zijn om de strijd verder te zetten voor het verbod en de vernietiging van alle atoomwapens?

Boek

De oorlog voorbij

Werkgroep Vrede

De koude oorlog is vervangen door een bloedhete Noord-Zuid tegenstelling. In deze nieuwe conflictsituatie gaat de werkgroep Vrede (met o.a. Elol Glorieux, Johan Malcorps en Hugo Van Dienderen, en gastauteurs Johan Niezing en Ernst Gulcher) op zoek naar een globaal groen vredesconcept, dat alle hedendaagse en onderling verweven bedreigingen aanpakt: het milieuvaagstuk, de socio-economische problemen, de overbewapening...

Uitgeverij EPO, 598 fr.

ZONDAG
20 OKT '91

**VREDES
BETOOGING**

BRUSSEL
NOORDSTATION
14.00 U

Van evenwicht naar onevenwicht?

De recente top Bush-Gorbatsjov, eind juli te Moskou, heeft niet de belangstelling gekend zoals de vorige topontmoetingen. Er waren slechts de helft journalisten dan tijdens de top Gorbatsjov-Reagan. De publieke belangstelling te Moskou was navenant en in de wereld heeft de openbare opinie er ook veel minder aandacht aan geschonken. Een ontmoeting op dit niveau zou niemand onverschillig mogen laten.

Al wat er gezegd, beslist of aangekondigd wordt is vanzelfsprekend van kapitaal belang voor de toekomst van de mensheid. Als er over ontwapening gesproken wordt met de ondertekening van het Startakkoord zijn ook wij vanzelfsprekend betrokken partij. Alle vooruitgang op dit vlak, hoe bescheiden ook, moet vanzelfsprekend toegejuicht worden. Dit belet niet dat we ons vragen moeten stellen. Men had ons een vermindering beloofd van 50 % van de strategische kernwapens. Het akkoord dat ondertekend werd beperkt zich echter slechts tot 30 %. De U.S.S.R. gaat over tot een vermindering van 35 % van deze wapens. Voor de Verenigde Staten zal dit beperkt blijven tot 25 %. Het ondertekend document dat in 1982 vertrok van 59 bladzijden tekst is er uiteindelijk een geworden van duizend bladzijden. Zeshonderd voor het eigenlijke verdrag, vierhonderd voor de technische gegevens. Akerhande achterpoortjes werden er ingebouwd zodat o.m. modernisering mogelijk blijven. Kortom we kunnen het akkoord eerder als een soort princpleverklaring beschouwen waarbij alle wendingen mogelijk blijven. Militaire specialisten zijn het er over eens dat, na het START-verdrag, de Amerikanen over de volledige suprematie beschikken in alle domeinen, met op topniveau, de duikboten bewapend met kernraketten.

Zo ziet het er nu uit dat de door Bush aangekondigde "nieuwe wereldorde", het nieuwe tijdperk dat door de top van G.7 in Londen werd aangekondigd, er wel eens een zou kunnen zijn met een absolute yankee dominantie.

Deze verzuchting naar dominantie is wel tot uiting gekomen in de toespraak van George Bush voor het Instituut van Buitenlandse betrekkingen te Moskou.

Een buitenlandse gast die zich gedraagt als een veroveraar die in veroverd gebied zijn raadgevingen, lessen, waarschuwingen, ja zelfs bedreigingen komt uiten. Bush deelde er zijn goede punten uit naar

aanleiding van de veranderingen in de Sovjetunie tijdens de laatste jaren en beloofde dat hij aan de U.S.S.R. het statuut van "meest begunstigde" natie zou verlenen, maar onderstreepte ook zijn "meningsverschillen" met Moskou en het

Volgens de "Washington Post" van 15 aug., die zich voor de informatie beroept op Amerikaanse verantwoordelijken, zullen de ballistische raketten en hun kernkoppen, waarvan sprake in het door Bush en Gorbatsjov ondertekend Startakkoord eind juli te Moskou, niet vernietigd worden.

Op aandringen van de Amerikaanse militairen zou Bush van Gorbatsjov bekomen hebben dat enerzijds de kernkoppen op andere raketten en anderzijds de raketten zouden mogen worden gebruikt voor de proefnemingen in het kader van de S.D.I. (Sterrenkrijg), iets waartegen de Sovjetunie zich tot op het laatste ogenblik heeft verzet. De enige vernietigingen die in het Startakkoord voorzien blijven zullen slechts betrekking hebben op een aantal lanceerplatforms, silo's, en lanceertuigen op duikboten en bommenwerpers.

Zo in het in 1987 ondertekend I.N.F.-akkoord eveneens de vernietiging van de kernkoppen niet voorzien was, werden niettemin, zonder uitzondering, alle raketten en hun lanceerinstellingen vernietigd.

De "Washington Post" meldt eveneens dat drie weken na de ondertekening van het START-akkoord de volledige tekst nog niet werd bekend gemaakt.

De betrokken Amerikaanse verantwoordelijken wijzen er op dat dit uitstel het gevolg is van zekere "kleine vergissingen" in de tekst. De krant voegt er aan toe dat er geen haast gemaakt werd gezien door de publicatie van zekere "details" aan de vooravond van de ondertekening van het Unieverdrag, heel wat moeilijkheden zouden kunnen ontstaan.

kader waarin deze zouden kunnen opgelost worden: stopzetting van de hulp aan Cuba (1), erkenning van de onafhankelijkheid van de Baltische Staten en teruggave van de Koerilen aan Japan. Daar-

enboven onderstreept hij "Het is tijd dat uw militair apparaat zich in een vredespositie opstelt om uw militaire uitgaven te verminderen en in de economische sfeer tot transformaties over te gaan. Wij zijn bereid u experten ter beschikking te stellen voor het uitvoeren van de nodige reconversies".

De President van de Verenigde Staten eist dus eenvoudig weg van de anderen wat hij zelf niet wil doen.

Integendeel zelfs. Hij gaat verder met de ontwikkeling van het SDI-project, en het zoeken en ontplooiën van nieuwe gesofisticeerde wapens waaraan miljarden dollar worden besteed. In de plaats van zich met de problemen van de anderen te bemoeien zou hij er zeker beter aan doen de nodige gelden uit te trekken om de miljoenen armen in zijn land een betere levensstandaard te verzekeren.

De nieuwe internationale orde is op weg. De Amerikaanse orde die, zoals blijkt uit de voorbereidingen van de conferentie voor het Midden-Oosten geen rekening houdt met de betrokkenen, hier de Palestijnse bevolking.

Een probleem waarin, zoals het reeds het geval was met de Golfoorlog, de Verenigde Naties niet alleen buiten spel worden gezet maar voor voldongen feiten geplaatst.

Sommigen hebben de vredesbeweging steeds verweten in de kaart van de Sovjets te spelen. De feiten tonen aan dat de belangrijkste hinderpaal op weg naar internationale ontspanning de politiek van Bush en zijn handlangers is. De vredesbeweging mag, of ze het wil of niet, dit niet uit het oog verliezen.

ADS

(1) Volgens het Instituut van de Akademie van Wetenschappen van de USSR (een bericht van het Agentschap Inertax op 8/8/91) verleent de S.U. op dit ogenblik nog een jaarlijkse hulp van 2,5 miljard dollar aan Cuba. Hiervan is 900 miljoen bestemd voor militaire, en 1,8 miljard dollar bestemd voor technische hulp. In 1989 bedroeg de totale schuld van Cuba aan de Sovjetunie 9,5 miljard dollar.

Wapenhandelsakkoord tussen grote vijf

Op 9 juli kwamen in de Parijs de vijf permanente leden van de veiligheidsraad bijeen om over de wapenhandel te debatteren. Deze landen zijn wel bijzonder goed geplaatst om dit onderwerp te behandelen aangezien ze allemaal weer te vinden zijn in de top-6 van de wapenhandelaars.

Deze belangrijkste exporteurs zijn tot een akkoord gekomen om van het Midden-Oosten een gedenucleariseerde zone te maken, met de mogelijkheid dit akkoord naar andere regio's uit te breiden. Qua konventionele bewapening werd de intentie uitgesproken "enige terughoudendheid aan de dag te leggen die het mogelijk moet maken het recht van elke staat op legitieme defensie te koppelen aan een verantwoorde wapenhandel".

VS wordt eerste exporteur

De konventionele bewapening vertegenwoordigt inderdaad het belangrijkste deel van de wapenhandel. Deze handel is in zware crisis. Een daling van 45 % in drie jaar tijd. De twee groten blijven het leeuwendeel voor zich nemen maar er is wel een verschuiving: De Sovjetunie zakt van 37 % naar 29 % van de totale wapenexport terwijl de Verenigde Staten stijgt van 34 % naar 40 % in 1990. Op die manier wordt de VS dus de eerste wapenexporteur van de wereld. West-Europa met 20 % van de markt kan in de toekomst een zware concurrent worden van de VS. Maar de omvang van de eigen Noord-Amerikaanse markt en de technologische voorsprong geven haar wel de beste troefkaarten in de verscherpte concurrentiestrijd.

Stippen we hierbij nog aan dat 84 % van de wapenuitgaven op rekening te schrijven zijn van de industrielanden van het noorden. 16 % van de bewapeningsuitgaven dus voor de rest van de wereld. Hier van gaat bijna de helft (47 %) naar de staten in het Midden-Oosten.

Van de wapenexporten gaat 45 % naar niet-Noordelijke landen in 1990, het jaar voordien was dat 23,6 %. Saoedi-Arabië alleen al is in 1990 goed voor 21,5 % van de wereldaankopen. Tussen haakjes Irak kocht in 1990 slechts 0,5 % tegenover 16 % in 1988.

Naast de opkomst van nieuwe produktielanden zoals Brazilië, Indië en Israël, en de grote schuldenlast van zovele traditio-

nele kopers in Afrika en Zuid-Amerika zijn de oorzaken van de marktkrimpings vnl. Europees. De ineenstorting van het Warschaupact, de vereniging van de Duitslanden, de algemene ontspanning, het CFE-1 ontwapeningsakkoord zijn de voornaamste.

De concurrentiestrijd is dus scherp. De VS proberen ondermeer via de NATO de bondgenoten de Amerikaanse normen op te leggen. Op commercieel vlak vecht men zowel voor de markt van de rijke landen als die van de arme. De VS komen op tegen het protectionisme van de Europese militaire programma's en willen een liberalisering van de markt, een GATT van de bewapening. Wat de aankopen door de Derde Wereld betreft hoopt men op het Goffeffekt.

In deze kontekst is het dus logisch dat met de idee van "terughoudendheid" door de verschillende deelnemers aan deze bijeenkomst met nodige omzichtigheid wordt omgesprongen.

Ze waren het wel aan zichzelf verplicht iets te doen in dit vlak, de "groten" van deze aarde. De Golfoorlog heeft ten overvloede het belang van de wapenleveranties aangetoond. Maar tegelijkertijd moesten de geit en de kool worden gespaard, niemand snijdt graag in eigen vlees. Een grote verklaring voor beperking van de wapenhandel, in de praktijk echter een grotere verkoop. Precies dankzij de Golfoorlog.

Of ... een maat voor niks?

G.S.

Vredesinstituut

Velen zijn het er over eens dat democratie meer is dan om de vier jaar een bolletje kleuren. Het betekent werkelijke inspraak van alle strekkingen die in onze samenleving belangrijke stromingen vertegenwoordigen. Op alle vlakken.

Zo staat sinds het begin van de strijd tegen de raketten en de uitbouw van een brede vredesbeweging de noodzaak voor de oprichting van een VREDESINSTITUUT aan de dagorde. Konkreet zien we dit als een overlegorgaan waarin vertegenwoordigers van de vredeskrachten, wetenschappers en overheid in gelijke mate zouden vertegenwoordigd zijn. Bij de vorming van de huidige regering was het zover gekomen dat de oprichting van een vredesinstituut in het regeringsprogramma werd opgenomen. Wat de inhoud hiervan betreft was men verre van duidelijk.

Achter deze goede intenties bleek spoedig dat sommige ministers en partijen de oprichting van een vredesinstituut veel eerder beschouwen als een instelling die hoofdzakelijk de regeringsstandpunten moet bijtreden. Dit werd bevestigd door het regeringsvoorstel het op te richten vredesinstituut in het Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen (KIIB) op te nemen waarbij de huidige sekretaris-generaal Hollants van Loocke en de voorzitter van de bestuursraad Etienne Davignon (ook gekend als de man van de Société Generale) met de hun ter beschikking staande infrastructuur het voor het zeggen zouden hebben. Het Vredesonderzoek kan dus meteen in een bepaalde richting geduwd worden. S.P.-voorzitter Frank Vandenbroecke kante zich tegen het huidige voorstel waar C.V.P. en V.U. wel bleken achter te staan. Meteen werd het voorstel tot een latere datum afgevoerd. Voor ons blijft het duidelijk. Een vredesinstituut moet een volledig nieuw op te richten pluralistische instelling zijn waarvan alleen de leden voorzitter, directeur en personeel kunnen kiezen zonder dat dit hun door de regering opgedrongen wordt.

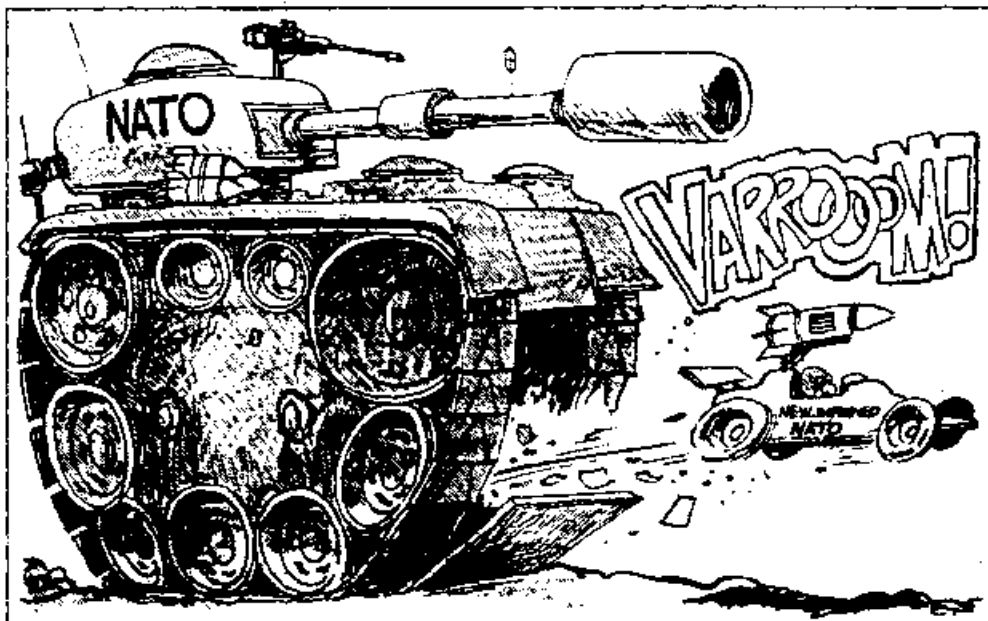
De aflossing van de NAVO nu

Het verleden

Wanneer men kennis neemt van de Amerikaanse archieven over de periode van 1940 tot in de jaren vijftig (zie o.a. de reeks van Walter de Bock in De Morgen) springen twee vaststellingen in 't oog.

Ten eerste: de VS hebben, zoals ledere grootmacht die hiertoe de kans zou krijgen, schromelijk misbruik gemaakt van het feit dat zij de "leading country" waren om de Belgen het Kongolees uranium afhandig te maken tegen een soldatenprijsje en hebben Belgen ledere hoop op wetenschappelijke samenwerking ontnomen ondanks vage maar toch schriftelijke beloften. Zelfs voor de niet militaire toepassingen werden de meeste Belgen uitge-rangeerd onder voorwendsel van kommunistische sympathieën.

Ten tweede: De Belgische regeringen die elkaar hebben opgevolgd hebben zelfs de meest doorzichtige Amerikaanse leugens geslikt zonder verpikken. Dergelijk verraad is onvermijdelijk wanneer er geen democratische controle is. Voor de VS is er wel democratische controle doch die gaat enkel over het eigen nationaal belang. Er zijn nu verschillende evaluaties in "beweging" wat betreft de Internationale toestand, ook in de Verenigde Staten en ik zie de toekomst niet zo zwart in als sommigen die vrezen dat de VS Europa zouden kunnen dwingen of alleszins er toe brengen mede op te trekken om de Amerikanense belangen overal ter wereld als onbetaalde huurlingen te helpen doordrukken. Er zijn natuurlijk wel conservatieve krachten in de VS en ook bij ons die nog steeds redeneren volgens een militaire logica en de toestanden van vandaag evalueren volgens de criteria van gisteren. Op termijn kunnen zij niet de sterksten zijn.

NEWSWEEK

© 1991 SUMMERS—ORLANDO SENTINEL

De NAVO

tracht zich politiek te herscholen doch is ontegenprekkelijk nog te veel in de greep van politici die een nieuwe kwalitatieve escalatie van de bewapening als vanzelfsprekend ervaren. Op dit vlak gaat de geruisloze besluitvorming rustig verder, of het nu gaat over de snelle interventiemacht of de TASM (de vliegtuigen met de lange arm), de idee blijft dezelfde: militaire macht moet zichzelf in stand houden om de eigen wil overal te kunnen opleggen. Met dergelijk primitief maatschappijbeeld kan men vanzelfsprekend de problemen van het Zuiden niet oplossen en ook niet beheersen. Het Romeinse Rijk is ingestort niet onder de druk van de barbaren doch wegens de teloorgang van het eigen civilisme. Ik blijf betrouwen op de morele waarden van het Westen om dergelijke catastrofe te vermijden. Er zijn voldoende tekenen dat dit inzicht groeit. Het zal wel een grote inzet vergen om de ramp af te wenden. Zoniet dreigt inderdaad de ondergang van de wereld door het militarisme met nucleaire dimensie.

Victor Stuyck

Defensie uitgaven NAVO-landen in 1990

In absolute bedragen (in miljoenen dollars).
In procenten Bruto Nationaal Product (B.N.P.).

Verenigde Staten	(303.520 - 5,6 %)
Frankrijk	(42.794 - 3,5 %)
Duitsland	(42.793 - 2,9 %)
Verenigd Koninkrijk	(33.433 - 4,6 %)
Italië	(24.752 - 2,3 %)
Canada	(11.287 - 2,0 %)
Spanje	(9.556 - 2,0 %)
Nederland	(7.429 - 2,7 %)
Turkije	(4.936 - 4,5 %)
België (*)	(4.723 - 2,5 %)
Griekenland	(3.776 - 5,6 %)
Noorwegen	(3.597 - 3,3 %)
Denemarken	(2.610 - 2,0 %)
Portugal	(1.711 - 3,6 %)
Luxemburg	(100 - 1,2 %)

Bron: Britain's defense for the 90s.

In B.fr. maakt dit voor België
± 170.028.000.000 fr.

(*) Leger + rijkswacht.

Geen nieuwe kernraketten

Op de halfjaarlijkse NAVO-top eind mei werd weer een en ander mool op een rijtje gezet. Diegenen die hoopten dat het bondgenootschap zichzelf wel overbodig zou achten na het einde van het Warschaupakt komen van een kale reis terug. Evenzeer de pleitbezorgers van grote vredesdividenden of zwaar verlaagde militaire budgetten voor meer sociale rechtvaardigheid.

De NAVO blijft vasthouden aan het kernwapen als onderdeel van een afschrikkingstheorie. De "defensie" is gestoeld op de capaciteit om onmiddellijk waar ook ter wereld op een gebeurtenis te kunnen inspelen. Dat behelst de oprichting van flexibele, mobiele en hoogtechnologisch bewapende snelle-interventie-eenheden. Kwestie van de Zuidflank van de NAVO efficiënt te beschermen, heet het. Maar het is deel van de opvatting dat er nu geen exclusieve vijanden meer zijn, maar dat iedere bedreiging van Europa moet kunnen beantwoord worden. Men stapt in grote mate af van het vooraf bepalen van de doelwitten. De NAVO wil overal kunnen toeslaan. Met de Golfoorlog nog vers in het geheugen weten we hoe relatief of rekbaar het begrip bedreiging is: de grondstoffenproducenten (in het zuiden) wezen gewaarschuwd.

En België doet daaraan mee: twee eskaders jagers en een brigade para-troepen zouden opereren in het kader van multinationale NAVO-eenheden.

Reeds in ons tijdschrift van juli vorig jaar (nr. 284) schreven we dat België in aanmerking komt voor het plaatsen van TASM-raketten, Tactical Air to Surface Missile. Het gaat om korte-afstandsraketten (minder dan 500km) die bestemd zijn om gelanceerd te worden vanaf vliegtuigen, en dan zelf hun doel op gaan zoeken. Een "slimme bom", weten we nog van de Golfoorlog. Ze kunnen zowel uitgerust worden met conventionele als met nucleaire lading. Met andere woorden, een wapen dat precies prima geschikt is om er de flexibele snelle-interventie-eenheden mee uit te rusten. Meteen rijst ook de vraag of de verhoogde flexibiliteit niet een verhoogde kans op reëel gebruik inhoudt. Niet alleen afschrikking dus.

Op de luchtmachtbasis van Kleine Brogel zouden er 11 worden geïnstalleerd van de 389 die voor Europa zijn voorzien volgens de planning. We schreven toen ook dat we de pijnlijke ervaringen hebben dat de V.S. (de producent van de TASM) en de NAVO stapsgewijze hun doel trachten te bereiken. We zijn nu bijna zover.

Op de bijeenkomst van de Nucleair Plan-

ning Group van het najaar zou de knoop kunnen worden doorgehakt: Nieuwe raketten in België.

Dit alles is dan ook meer dan voldoende reden om de NAVO met haar nieuwe strategie af te schrijven.

Samen met VAKA-OCV roepen we dan ook op voor de betoging van 20 oktober: Geen nieuwe raketten, Europa kernwapenvrij, Geen snelle-interventie-eenheden, ontwapenen om te ontwikkelen.

De vredesbeweging heeft altijd gepleit voor het gelijktijdig ontmantelen van de beide parten. Die lijn wordt vandaag verder getrokken. Het Warschaupakt bestaat niet meer. Dus, wanneer volgt de NAVO? Zien sommigen in de coup poging in de Sovjetunie van 19 augustus een reden van voortbestaan van de NAVO? "Ziet ge wel dat daar nog alles mogelijk is". Maar precies het feit dat de coup niet lukte vormt een torenhoog bewijs dat de krachtsverhoudingen binnen de Sovjetunie in 't voordeel liggen van de niet-militaristen. Het leger zelf weigerde zich in een avontuur te storten. Met andere woorden, van deze staat zal zeker geen agressie uitgaan.

Hoog tijd dus dat het "demokratische" westen ook stopt met de militaristische aanpak. Of, waartoe moet de NAVO nog dienen?

Zeker niet om stabiliteit te brengen in de nationaliteitenconflicten. Ten eerste is de aard van de conflicten dusdanig dat ze

niet tot uitslaande branden tegen NAVO-leden zullen leiden. Het gaat om diepgaande problemen tussen volkeren die de oude manier van samen leven niet meer nemen. Wat kan een (multinationaal) leger van het westen, al dan niet met kernwapens, gaan doen in Joegoslavië, of in de Russisch-Kazachstaanse grensgebieden? De NAVO is simpelweg niet het geschikte middel om dergelijke conflicten aan te pakken.

De NAVO heeft via de bewapeningswedloop (mede) gediend om de Sovjet-ekonomie te kelderen. Het deed dienst als actieve boycot van de handelsrelaties met de COMECON-landen via de keuringskommissie COCOM die bepaalde wat wel en wat niet mocht worden verhandeld. Pégard, weet je nog. De bescherming tegen, en de verzwakking van de "tegenstrever", die maar tegenstrever was omdat ie voor een ander economisch model stond.

Ook de nieuwe taken van de NAVO dienen om het economisch model te verdedigen. Tegen diegenen die het kunnen verstoren. Dit zijn o.a. grondstoffenleveranciers. Want de "belangen" van de westerse welvaart mogen niet worden aangetaast. M.a.w. de nieuwe tegenstrever ligt in het Zuiden. Daarom dus de snelle-interventie-eenheden.

Dit is de zoveelste kaakslag voor iedereen die meent dat er eind moet gesteld aan de onrechtvaardige onderontwikkeling van een groot deel van deze wereld. Een reden temeer om de NAVO te ontbinden.

De vredesbetoging van 20 oktober is dus van het allergrootste belang.

Neem contact met ons op om een informatie-avond in uw buurt of gemeente te organiseren. Help ons de affiche van de betoging verspreiden. Doen.

We hebben nog anderhalve maand.

Georges Spriet

Verenigde Staten anders bekeken

Film en televisie zijn, na landbouw, de grootste sector in de Amerikaanse export geworden. De amusementsector, brood en spelen, heeft het nooit zo goed gedaan, heeft nooit zo weinig politiek en sociaal bewustzijn getoond, en is ook nooit zo duur geweest als nu. Films die 80 miljoen dollar kosten zijn al lang geen uitzondering meer.

De showbiz doet niet aan politiek (1), maar de politiek doet wel aan showbiz. Getuige daarvan de peperdure verkiezingscampagnes, de John Wayne-speeches van de laatste presidenten, en onlangs nog de overwinningssparades in Washington en New York.

Het werkt allemaal uitstekend om het Amerikaanse volk in slaap te houden, en dat is nodig ook want wat zou dit volk zien als het wakker werd? Dat de Saoedische woestijn voor een Amerikaanse soldaat veiliger is dan de straten van Washington voor een Amerikaanse burger. Dat tijdens de Golfoorlog het geld niet opkon, terwijl op het thuisfront bibliotheken en scholen worden gesloten. Dat de staat, die alles aankan als het om oorlogvoeren gaat, machteloos staat tegenover de armoede.

In 1980 verdiende een bedrijfsleider gemiddeld 40 maal meer dan een bediende, nu 93 maal meer. De loontrekkende heeft, dit jaar nog, 1,6% van zijn koopkracht verloren. De kindersterfte in de V.S. ligt dubbel zo hoog als in Japan, en hoger dan in Singapore. De levensverwachting voor zwarte mannen in de V.S. ligt lager dan voor Chinese mannen. In de V.S. komen, procentueel gezien, twee maal meer mensen in de gevangenis dan in de Sovjetunie, en vier maal meer zwarten dan in Zuid-Afrika. De staat geeft jaarlijks 16 miljard \$ uit aan propvolle gevangenis.

Aids heeft al 100.000 Amerikanen gedood, en zal er de komende 3 jaar nog 115.000 doden. 35 miljoen mensen hebben geen enkele vorm van ziekteverzekering, nog 75 miljoen zijn ontoereikend verzekerd, en de gezondheidszorg functioneert nog nauwelijks. Alles wat openbare dienstverlening en collectieve infrastructuur is, brokkelt af, en isoleert de minstbedeelden, terwijl de rijken in de privésector terecht kunnen.

Binnen die context is het natuurlijk veiliger parades te organiseren voor de "helden" van Desert Storm.

De parade in New York heeft miljoenen dollars gekost, terwijl deze al door misdaad overwoekerde om bezuinigingsredenen besloten heeft een vierde van de straatverlichting uit te schakelen.

uit "Le Monde Diplomatique"
Vertaling: T. H.

Rijken worden rijker

Het Amerikaans blad "Fortune" heeft voor 1991 de rangschikking gepubliceerd van de topfiguren uit een lijstje van 202 dollar-miljardairs. De sultan van het ministaatje Brunei staat, zoals de vijf vorige jaren, aan de leiding met een persoonlijk bezit van 31 miljard dollar (meer dan 1.000 miljard frank).

Tweede is de Amerikaan Sam Wallor met 21,1 miljard dollar gevolgd door Koning Fahd van Saoedi-Arabië. Koningin Elisabeth van Groot-Brittannië staat op de zevende plaats met 10,7 miljard dollar (vrij van belastingen a.u.b.).

Koningin Beatrix van Nederland die in 1990 nog op de negende plaats stond met 4,4 miljard dollar komt niet meer in de rangschikking voor omdat ze haar kapitaal onderbracht bij verschillende nationale instellingen om de belastingdruk (lees belastingontduiking) te verminderen.

In het ploegenklassement staat, hoe kan het anders, de Verenigde Staten aan de kop met liefst zestig dollar miljardairs. Klein detail: Sultan Bolkihah Mu'izzaddin Waddaulah van Brunei woont met zijn twee vrouwen, drie zonen en zes dochters in een optrekje met 1.787 kamers... Moet er nog zand zijn?

Demokratie op zijn Italiaans

We leven in een tijd waarin het woord "demokratie" te pas en ten onpas wordt bovengehaald. Meestal natuurlijk naar mate het in het kraam van de betrokkene past.

Is het niet nuttig ten gepaste tijde even de stuur op te lichten?

Zo heeft de machtige Italiaanse Kristen-Demokratische Partij een hervormingsplan voor de grondwet voorgesteld. Dit plan heeft als doel de regering (lees de Kristen-Demokraten) steviger in het zadel te houden. Vooreerst zou er, naar Duits model, een kiesdrempel van 5% worden ingevoerd ten einde alle kleine partijen uit het Parlement te houden. Bovendien zou de grootste partij (lees de Kristen-demokraten) meteen 75 van de 630 te begeven zetels "cadeau" krijgen. Tevens zou een systeem van "konstruktieve motie van wantrouwen" worden ingevoerd. Dit houdt in dat om een regering in de minderheid te zetten een tweederde meerderheid zou nodig zijn. De betrokken motie van wantrouwen zou ook reeds de naam van de opvolger van de bedreigde premier moeten bevatten.

Een andere bedenkelijke zaak is de bekendmaking door het Ministerie van Financiën van een lijst met de namen van een half miljoen personen die hun belastingen niet betaalden. Het zogenaamde Rode Boek bevat de namen van vooraanstaande zakenlui, sportlui, journalisten e.a. Bovenaan de lijst prijkt Renzo Sosso, Zakenman, die in 1984 geen inkomen had genoten waar hij in werkelijkheid ruim 400 miljoen opstreek. En... dan maar over democratie praten!

Personalia

Onze oprechte gelukwensen aan:

- Onze medewerker Lucien Bollaert en Rita Merlier uit Waregem ter gelegenheid van hun huwelijk.
- Olga en Guy De Smet uit Aalst bij het huwelijk van hun zoon Jouri met Hilde Gysels.
- Onze vriend Prof. Leo Michiels, medestichter van de B.U.V.V., bij zijn tachtigste verjaardag.
- Pater Guus Snijders bij zijn zeventigste verjaardag, zijn vijftig jaar engagement in de orde van de Dominikanen, de vijftienvintig jaar inzet in het Katholiek Universitair Centrum en in de vzw Vrede.

Tien jaar geleden, op 20 augustus 1981, overleed te Aalst onze medewerker Raymond De Smet. Hij was slechts 62 jaar.

We blijven aan hem de beste herinnering bewaren.

Mensen geloven snel dat iets is gebeurd, wanneer het enkel begonnen is

– Praten met mevrouw Dudicq-Buch - (juriste en rechter "met rust")

Edith Buch werd meer dan 83 jaar geleden geboren en heeft dus praktisch gans de eeuw bewust meegemaakt. Ze kan zich de veranderde levensomstandigheden en het denken van de laatste honderd jaar goed herinneren.

Drie jaar geleden werd haar tachtigste verjaardag in Brussel gevierd door een grote schare vrienden: leeftijdsgenoten, maar ook vele jongeren. Die dag zag ze er bijzonder stralend uit. Haar grijze haren waren jeugdig violet getemperd. Ze ziet er meestal nadenkend, overwegend uit, naar juiste nuance zoekend. Ze hecht veel belang aan de kleur- en inhoudschakering van een woord, een zin. Haar distincties hebben haar niet belet konsekwent kleur te kiezen. In dit interview bekent ze een schuchter meisje geweest te zijn. In het licht van haar leven kan het enkel getuigen van grote moed.

Met haar broer stamde ze uit een burgerlijke familie. Na geslaagde studies was haar een voorspoedige carrière aan de balie in de wieg gelegd. Ze heeft die ook gekend maar toch afwijkend van wat haar in een niet geëngageerd leven zou zijn te beurt gevallen. Haar lager onderwijs kreeg ze, in W.O. I, in drie landen. Haar humaniora voltooide ze in een van de die zeldzame niet-confessionele vrije scholen voor meisjes. Zeldzaam waren de vrouwen, die begin de dertiger jaren in een sexistische wereld een academisch diploma behaalden. Nog uitzonderlijker zijn zij, die zoals zij eerst in Antwerpen, vervolgens in Brussel in de Kommunistische Partij gingen militeren. Kwam de oorlog. De frontale botsing tussen fascistische en democratische krachten uit de dertiger jaren ging in 1945, na zes jaar oorlog zijn bloedig beslag krijgen na een totale oorlog, waarin ze haar vrouw wist te staan in het verzet. Toen al koos ze de moeilijkste weg. In de koude oorlog nam ze haar plaats in in de ontluikende vredesbeweging. Later in de strijd tegen het racisme, waaraan ze zeer gevoelig is. Op het eind van haar beroepsleven ging ze in de gerechtzaal de balie verlaten voor de Arbeidsrechtbank. Met haar op pensioenstelling was haar professioneel -, niet haar actief leven ten einde.

Voor het ogenblik schrijft ze haar memoires: veel tijd tot nadenken, dimensioneel vermeerderd in het zicht van de internationale gebeurtenissen van de laatste jaren. Staten, systemen, die zich op het marxisme beriepen zag ze

verdwijnen of veranderen. Ze verbrandde niet wat ze volgens de uitdrukking zogenaamd had aanbeden, stelde zich toch vragen. Ze meent de zere plekken te ontdekken, die daarom niet haar idealen ontkrachten. Nauwelijks enkele jaren geleden heeft ze de meest spannende en interessante reis beleefd, de tocht van Moskou naar Wladiwostok met de transsiberische trein.

Ook in deze jaren, die voorafgaan aan een totaal nieuwe eeuw meent ze een optimistische balans op te maken van wat blijft en komt. Meer dan een jubileum was dit de aanleiding tot de verschillende gesprekken, die hun neerslag vinden in dit ietwat langere interview.

Het is duidelijk dat haar leven zeer sterk werd beïnvloed door het onrecht de arbeidersklasse aangedaan en de voorkeur tot de werkende mens. Tussendoor gezegd zal ze nooit overzien dat ze van Antwerpen afkomstig is en het Nederlands machtig. Twee mannen hebben een grote invloed op haar leven gehad, in chronologische volgorde: wijlen Henri Buch, lid van de Raad van State. Tweedens Antoine Dudicq, ooit haar klant als advocate, die haar man werd. Met hand en tand heeft zij zijn recht verdedigd nadat hij tijdens de koningskwestie, door een leopoldist opzettelijk overreden werd en bij wonder overleefde.

Bij het laatste gesprek werd het een wedren met het uurwerk. Het echtpaar Dudicq-Buch moest nog naar een wijkcomitee. Je kan verouderen, je kan de kwalen van de leeftijd ondergaan, maar jong zijn is een levenshouding.

Jan Olsen

Een jong meisje in de stormachtige (eerste wereldoorlog) jaren

Mijn ouders hadden de Russische nationaliteit en ik werd geboren in Parijs op 15 maart 1908. Hoewel ze welstellend waren was het de glans van het Westen die hen wegtrok van het uitgebreide Tsarenrijk. Vader was diamantkoopman en reisde elke week van Parijs naar Antwerpen. Op een goeie dag nam hij de beslissing zich met de hele familie in Antwerpen te vestigen, enkele jaren voor de eerste wereldoorlog. Bij de inval van de Duitsers in 1914 zijn we eerst naar Londen uitgeweken. Later tijdens de oorlog zijn we per schip naar Nederland overgestoken om in Amsterdam vader te vervoegen. Daar ging ik vier jaar lang naar de Belgische school. In Nederland, dat toen neutraal was, leefden veel Belgische vluchtelingen; daarom hadden die een Belgische school op touw gezet, die de Belgische programma's volgde.

Nederlands- of Franstalig?

Alles was toen Franstalig, maar we hebben ook op school Nederlands geleerd. Het front aan de IJzer was toen gestabiliseerd. Belgische soldaten, die anders door de Duitsers zouden zijn gevangen genomen, vluchtten naar Nederland en werden door de Nederlanders geïnterneerd in kampen, waar ze niet in moeilijke omstandigheden leefden, maar ik denk dat ze zich een beetje verveelden. Als ik het woord kampen gebruik wil ik niet dat men denkt aan de Hitleriaanse kampen. Dat was helemaal niet te vergelijken. (De Belgen wonnen enkele centen met het vervaardigen van kleine voorwerpen.) Na de wapenstilstand van elf november 1918 zijn we in Holland gebleven, de toestand was te onzeker. Een zeven jaar oudere vriendin gaf mijn broer en mij les. Voor mij was de oorlog slechts een verhaal geweest en de periode liet goede herinneringen na zowel aan het jaar in Londen als de vier jaren in Amsterdam. Mijn ouders waren er bevriend met andere Belgisch-Russische families.

Spreekt u Russisch?

Helaas niet! Mijn ouders hebben ons in het Frans opgevoed omdat ze dachten dat het beter was. Op een manier was dat zo, op een andere niet.

Zichzelf verwezenlijken in humaniora, rechten en filosofie

We kwamen terug in Antwerpen tijdens de zomer van 1919. We woonden naast de Pelikaanstraat waar mijn vader werkte. Ik ging naar het Collège Marie-José, een liberale school van de burgerij van de Antwerpse haven en van de Joodse bourgeoisie. (Mijn broer ging eerst naar de gemeenteschool en later naar het Atheneum.) Mijn school was nog niet gehomologeerd en ik moest tijdens het laatste schooljaar een speciaal programma volgen om voor de middenjury te verschijnen (diploma humaniora). Ik kreeg op school speciale lessen om me daarop voor te bereiden. Ik heb zeer goede herinneringen aan het Collège Marie-José. Ik musiceerde, speelde in een amateur-orkest en ging veel uit.

De school hield eraan dat ik later als eerste na-oorlogse studente naar de universiteit zou kunnen gaan. We kregen een veelheid aan vakken. Latijn en Grieks stonden op het programma.

Ondertussen wilde ik niet nalaten mijn zwaar zieke moeder te verzorgen. Ze leed aan slaapziekte (encephalitis letargis). De oude familiedokter had haar aangeraaden naar Bonn te gaan om zich te laten verzorgen. Zo heb ik de Duitse cultuur leren kennen.

Had u toen reeds politieke belangstelling?

Neen, de familie was uitgesproken liberaal.

Toen ging u naar de universiteit?

Naar de U.L.B. in Brussel - de V.U.B. bestond nog niet - van 1925 tot 1930. Eerst een kandidatuur filosofie en letteren en complementaire filosofie. Daarna de faculteit rechten.

Wie was uw professor filosofie en wat was zijn oriëntatie?

Onze prof was mijnheer Barzin, een beetje zonderling, autoritair, bij de meisjes verleidelijk overkomend. Hij was nochtans niet mooi maar had een sterke persoonlijkheid. In twee jaar hebben we een cursus gevolgd die liep van de oudheid tot Bergson. Ik denk dat hij eerder klassiek op de achttiende eeuwse filosofen was gericht.

Van 1927 tot 1930 volgde ik dus cursus aan de faculteit Rechten. Ik voelde niets voor die studie, maar mijn vader wilde dat. Na die twee jaar filosofie dacht ik te herbeginnen in de geneeskunde. Mijn vader zag daar tegen op en ook tegen die zeven jaar. Ik heb toegegeven. Ik dacht de rechten te laten vallen als ze mij niet interesseerden, maar ze hebben mij wel geboeid. Mijn studies heb ik met positief resultaat beëindigd en ik heb goede herinneringen aan de omgang met mijn studiekameraden. Velen hebben een schitterende loopbaan gevolgd, als rechter of als advocaat, zoals Robert Hamaide of Jean Faurès. In de herfst van 1930 werd ik gepromoveerd tot dokter in de rechten. Vandaag zou dit enkel licentiaat zijn.

Dan ben ik teruggekeerd naar Antwerpen om mij in te schrijven aan de Balie. Ik vestigde mijn kabinet in het huis dat mijn vader had gekocht, in de Lange Herentalsstraat. Mij stagemoester was Mr. Van Doosselaere, een van de belangrijkste maritieme advocaten uit een uitgesproken liberale familie. (Zijn vader Isidore was denkelijk schepen van Antwerpen geweest. Zijn zoon werd advocaat.) Ik was in de liberale waters verzeild. Dat was niet verwonderlijk. In de mentaliteit van toen waren mijn ouders immers ook liberalen, maar in de progressieve zin. Afs Joden waren ze erg tegen het Tsaristische regime, en de revolutie van februari 1917 hadden ze toegejuicht.

Hoe stond uw vader tegenover de Oktoberrevolutie?

Een beetje argwanend, maar de eerste jaren na de revolutie was het antisemitisme sterk teruggedrongen. Bijgevolg stond hij toch een beetje vriendelijk tegenover het collectivisme van toen.

De ontwakende eigen kijk op de dingen... in Oost-Duinkerke 1935

Hoe ontstond uw politieke belangstelling?

Later, veel later, toen ik advocaat was, in 1935. Mijn twee jaar jongere broer was communist en advocaat in Brussel. Hij vroeg mij om eens deel te nemen aan een kamp van progressieve intellectuelen in Oost-Duinkerke. Ik stamde toe omdat het gewoon plezant leek, maar dat kamp heeft een geweldige invloed op mijn leven gehad.

Waarom?

Het was de tijd van het Volkfront, de vooravond van de Spaanse Burgeroorlog. Ik ben daar in een midden terechtgekomen van progressieve intellectuelen met interessante opvattingen, die ik absoluut niet kende. Er waren o.m. Prof. Brien, Prof. Verlaine van Luik. Er waren een reeks professoren, die ijverden om in België een soort Volksfront, geïnspireerd door het Franse model, op te richten, rijk aan illusies en goed wetend dat België daar niet rijp voor was. Er waren jonge Joodse communistische militanten uit Antwerpen, onder wie de gebroeders Akkerman, die tijdens de Spaanse Burgeroorlog gesneuveld zijn. Er waren ook de gebroeders Sokol, met Mira, de vrouw van Harry. Zij zijn omgekomen door hun medewerking aan de "Rote Kapelle". Er was een Brusselse arbeider, die een grote indruk op mij natiel, omdat hij een arbeider was en ik niet bepaald met dat milieu in verbinding was. Het was Frans Moureaux met zijn vrouw Charlotte. Na alles in mijn herinnering gezift te hebben, denk ik nog dat Moureaux een zeer bewaarde, intelligente, humane communist was. Hij had gewoonlijk gelijk. Wij wandelden, baadden, voerden lange gesprekken in het Home Emile Vandervelde in Oost-Duinkerke. Moureaux was tegelijk gematigd én radicaal. Hij was een figuur, jammer genoeg is hij in mei 1936 aan tetanus gestorven. Hij was een voorbeeldig communist.

Het kamp was ingericht door het Comité de Vigilance des Intellectuels Antifascistes (waakzaamheidskomitee van antifascistische intellectuelen). Het CVIA was gesticht in Brussel.

Het Antwerpse waakzaamheidskomitee, gesticht door een schuchter meisje

Wie waren de aanvoeders?

Dat waren Prof. Brien en Prof. Depelse-neer.

Ze hebben mij gevraagd een afdeling in Antwerpen op te richten. Ik was doods-bang want ik was een heel schuchter meisje. Ik ben begonnen met dingen - wat ik later veel heb gedaan - waarvoor ik terugschrikte. Ik was bezeten door het verlangen naar rechtvaardigheid. Zo heb ik veel ondankbare taken aangenomen waarvan men zei dat ze nodig waren. Frans Moureaux heeft mij in Antwerpen

contacten bezorgd uit de partij, (om wie ik niet gevraagd had). Zo heb ik het bezoek ontvangen van twee personen die gekend zijn in de Kommunistische partij: Jef Vanextergem en een bepaalde heer Pieters, die later bekend werd als Edgard Lalmand.

Waarom trad hij niet op onder eigen naam?

Omdat hij makelaar was aan de graanbeurs in Antwerpen en om commerciële redenen geen lid van de KP. mocht zijn. Hij was een zakenman.

Ik heb zeer veel eerbied voor Jef Vanextergem. Hij was bescheiden en vastbera-den. De heer "Pieters" kwam over als een stugger, droger persoon, van wie minder warmte uitging. Hij was ook radicaler. Hij maakte zich vlugger kwaad. Maar ik aanzie hem zeker als een moedig en eerlijk mens.

Jef Vanextergem had later een voorbeeldig gedrag in de concentratiekampen, waar hij overleed.

Ik heb dan het Waakzaamheidskomitee in Antwerpen met succes gevormd. Er was een Christen bij, de socialist was een journalist van Volksgazet, de liberaal was Nand Geersens, de man die vanuit Londen in de radio sprak, de kommunist was Jef Vanextergem. Wij hebben in zaal Rubens in de Camotstraat in Antwerpen een enorme meeting opgezet. De zaal was bomvol. We hadden vier of vijf sprekers. Wat sensatie verwekte was dat Lode Craeybeckx, opkomende man van de socialistische partij en Jef Vanextergem op dezelfde tribune hebben gesproken. Dat heeft de mensen geïmponeerd en het was een succes voor ons werk.

Ik werd ook ontvangen door twee belangrijke figuren van het Stadsbestuur. Camille Huysmans en Wim Eeckeleers. Camille Huysmans heeft mij geïmponeerd door zijn geestigheid en zijn cultuur. Nu moet ik er mij rekenschap van geven dat hij mij niets heeft toegestaan van wat ik had gewild. Hij was vanzelfsprekend zeer charmant en zeer verleidelijk.

Eeckeleers was schepen van de haven. Hij moet vroeger havenarbeider of alieszins arbeider geweest zijn. Hij was het type van de "parvenu ouvrier".

Door de deur van de kommunistische partij

Wat was uw politieke overtuiging?

Ik ben gaan nadenken over het werk dat ik deed in Antwerpen, onder invloed van mijn broer met de CVIA. Ik kwam tot het besluit dat zo men iets wilde doen om mensen samen te brengen voor een gemeenschappelijk doel van meer rechtvaardigheid op aarde, dat er niet te aarzelen was. Er was maar één deur waar ik moest aankloppen en dat was bij de K.P. In 1937 ben ik naar de Sovjetunie geweest en dat heeft mij heel sterk geïmponeerd. Zoals vele idealisten van die periode dacht ik dat de Sovjetunie een voorbeeld was voor een Belgische vooruitgang.

Waar in de Sovjetunie bent u geweest?

Een beetje overal: in de Sovjetrepubliek Rusland; in Moskou, Leningrad, Kharkov, Rostovda, de Kaukasus en in Azerbeidzjan. Ik moet eraan toevoegen: we hebben verantwoordelijke mensen gezien die zeer idealistisch waren, zeer eenvoudig en dat beviel ons; het kwam allemaal zeer eertlijk over.

Dat was de tijd van de grote politieke processen

De kwalen van het Stalinisme bespeurden we niet of kwamen niet ter sprake. Men heeft ons in de Sovjetunie, en later in de KP hier, gezegd dat het zelfverdediging was, en noodzakelijk die mensen te veroordelen en terecht te stellen.

Verscheen u ooit bij verkiezingen op een lijst?

Na de oorlog. Vóór de oorlog was ik als "onderzeeër" bij de kommunistische advocaten, van wie veel namen gekend zijn, zoals René Blicq, die ook dichter was, naar de concentratiekampen werd geleurd en bij de laatste gevechten op gruwelijke wijze om het leven kwam; verder Jean Fonteyne, Jean Deguent, Robert Lejour, Maurice Beublet. Ik vond dat te intellectueel, ik was geboeid door het ouvrierisme en ben naar de cel van mijn wijk gegaan. Daar wisten ze onmiddellijk wie ik was hoewel ik zei dat ik Marie Wouters heette.

U gaf een andere naam op?

Ja, dat waren de bevelen van de partij. Dan ontstond er een hele actie ten bate van de Spaanse Republiek en de Duitse vluchtelingen. In Antwerpen had ik mij reeds vanaf 1933-1934 met laatstgenoemden bezig gehouden. De vluchtelingen, die ik na 1936 in Brussel heb gezien, dat waren dan de politieke vluchtelingen. In Antwerpen waren het de Joodse vluchtelingen met daartussen wel enkele socialististen.

Inmiddels had Edith Buch in Brussel het kabinet overgenomen van haar broer, die tot rechter was benoemd

Hebt u nog herinneringen aan de vooroorlog?

Spanje is zeer belangrijk geweest en we hebben deelgenomen aan de humanitaire hulp aan Spanje met de verzending van voedsel en de opname van de Spaanse kinderen. Wij zijn ook politiek opgekomen, wij hebben de mom van de niet-interventie aan de kaak gesteld en aangevoerd dat de tweede wereldoorlog in voorbereiding was.

De mobilisatietijd?

Dan is de ganse Franse KP verboden. De

leiders Thorez en Duclos zijn bij mij, in Brussel, thuis geweest, als schuilplaats voor vergaderingen, einde 1939 tot begin 1940. Ik heb niet met hen gesproken. Ik heb ze gezien, ze waren beiden zeer sympathiek en eenvoudig. Ze waren zeker niet optimistisch.

Biografische gegevens

- *Echtgenoot: Antoine Dudicq.*
- *Geboren: Parijs 1908.*
- *1914: Lager Onderwijs te Londen en Amsterdam.*
- *1919: Humaniora te Antwerpen.*
- *1925: Universiteit (ULB) Filosofie en Rechten.*
- *1930: Advocate, eerst te Antwerpen vervolgens te Brussel.*
- *Jaren dertig: anti-fascistische militante en lid van de K.P.*
- *1940-1944: actief in de gewapende weerstand, verantwoordelijk voor opstellen en uitgeven van het illegale blad "Radio Moscou".*
- *1944: verantwoordelijke v.d. Belgische-sovjetvereniging.*
- *1949: medestichter van de BUVV.*
- *Jaren vijftig: advocaat in processen m.b.t. oorlogsmisdaden en sociale conflicten.*
- *Jaren zestig: actief in de Beweging tegen Racisme, Apartheid en Xenofobie (BRAX/MARX) voorbereiding v.h. ontwerp v.d. wet op het racisme.*
- *1970: Rechter in de Arbitragerechtbank.*
- *Jaren zeventig: voorzitter van de Kommissie anti-racisme van de Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens.*
- *1991: volgt actief de actualiteit.*

De bezetting en de eerste jaren van het verzet

De bezetting heeft u in België meegeemaakt?

Ja. Vanaf de tiende mei begonnen de mensen te vluchten. Ik vond dat ik moest blijven. De partij liet mij trouwens de volgende dag vragen niet te vertrekken. Ik stond in contact met de leiding van de partij en met de vertegenwoordiger van de derde Internationale.

Wie was dat?

Dat was Berei. Ik heb er nog een andere

gekend, Clement Eugene Fried. Hij was verantwoordelijk voor de radioverbinding met Moskou en eigenlijk de vertegenwoordiger van de derde Internationale voor Frankrijk. Net zoals de Franse KP-leiders kon hij niet in Frankrijk blijven. Er viel dus werk voor de Belgische communisten. Naast Thorez en Duclos moet ik nog vermelden: een arbeidster, Martha Desrumaux en het echtpaar Ramette.

Kan u iets zeggen over de houding van de communisten tijdens het eerste oorlogsjaar?

Tijdens het eerste oorlogsjaar bestond er een strekking in de partij om zich min of meer afzijdig te houden. Zoals men weet omdat ze zeiden dat het om een imperialistische oorlog ging. Ik heb dat standpunt nooit gedeeld. Omdat we in feite de Hitleraanse legers als bezetters hadden meende ik dat de te bestrijden aartsvijand toch de bezetter was. Ik herinner eraan dat andere communisten mijn mening deelden. Van Lahaut is bekend dat hij in het voorjaar 1941 een grote staking heeft ingericht te Luik. Ik herinner er ook aan dat het voorjaar 1941 de oprichting kende van het Onafhankelijkheidsfront (OF). Ik wil benadrukken dat er een verzet ontstaan is vóór de inval in de Sovjetunie van juni 1941, namelijk door talrijke kleine acties die de Duitsers kwaad maakten. Er waren verzetslui, die op zichzelf begonnen zijn zoals b.v. Antoine.

Antoine Dudicq haar man, neemt even deel aan het geaprek?

Er waren Duitse kameraden in ons land, die de Duitse kampen kenden en wisten wat zich daar voordeed, en die ook wisten wat er met de bevolking gebeurde. Zij waren ginds al met de voorhoede van het verzet begonnen, vóór 1940, dus voor de Duitsers hier waren. Zij hadden onze ogen geopend. Zo heb ik bijvoorbeeld in Schaarbeek deel uitgemaakt van een verzetsgroep met leden van de Kommunistische Jeugd en van de ééngemaakte Socialistische Jonge Wachten, die vanaf 1940 acties voerden.

Was dat allemaal spontaan of georganiseerd?

Allebei. Het is belangrijk eraan te herinneren dat het georganiseerde werk begon vóór de Duitse inval in de Sovjetunie.

Het communistische verzet?

Het Onafhankelijkheidsfront was niet zui-

ver communistisch. Dr. Marteaux was wel communist, maar Demany was het nog niet en Abbé Boland zeker ook niet. En in het opgerichte partizanenleger stonden communisten en niet-communisten naast elkaar. Er bestonden ook verzetsgroepen in verbinding met Londen.

In juli 1940 heb ik de oproep van Maurice Thorez, aan het verzet gericht, in een sluikblad gelezen. Hij heeft opgeroepen tot het gewapend verzet en daarom noemde zich de Franse organisatie "Francs-Tireurs Partisans".

Mevrouw Buch, heeft u uw kabinet verder in stand kunnen houden?

De Duitsers hebben, in 1940 denk ik, aan Joden een verbod opgelegd om advocaat of ambtenaar te zijn. Ik heb dus de balie moeten verlaten.

Ik ben dan ondergedoken en moest als koerier fungeren, wat toen zeer gevaarlijk was. In het begin droeg ik de brieven op zak. Later hebben wij vullingen moeten uitvinden om de brieven te verstoppelen in allerlei produkten: waspoeder, insektenpoeder, macaroni en wat weet ik allemaal. Een brief verzenden nam veel tijd in beslag. Ik begon met de verpakking en dat moest zeer zorgvuldig gebeuren. Het produkt werd half uitgenomen, de brief in de doos gestopt en de rest van de vulling terug erin. Het etiket moest zorgvuldig en onbeschadigd terug geplakt worden. Kwam een brief aan, dan moest de doos of de bus half gelegeerd worden op tafel. (Waren er bv. vier brieven dan was het niet plezierig. Door het verzenden of ontvangen van brieven kwam er veel stof in de kamer.)

"Als je daarmee opgepakt wordt, word je onmiddellijk terechtgesteld". Men deed gewoon door. Het heeft mij op die momenten zelfs niet geïmponeerd.

Ik heb mij ook beziggehouden met redaktiewerk van Radio Moskou, het sluikblad dat het meest verschenen is tijdens de bezetting. Ik ben erkend als gewapende weerstander en als weerstander door de sluikpers.

"Radio Moskou"

Wat moeten we ons voorstellen over de publicatie "Radio Moskou"?

Het was een sluikblad gebaseerd op de oorlogsberichten uitgezonden door Radio Moskou. Hoewel de ontvangst gestoord werd door de Duitsers hadden we een net van luisteraars met wie ik in contact stond. Ze luisterden naar de Fransta-

lige uitzendingen, en namen vlug notities. Na een paar weken overhandigden ze mij hun papieren. We kregen de berichten dubbel binnen, maar ook interessante dingen van een individuele luisteraar. Ik moest dan een selectie maken en met lijn en papier het blad opstellen. De tekst werd door een koerier doorgegeven aan een medewerker, die een stencilmachine bezat. Ik zorgde voor de verspreiding. Het doel van "Radio Moskou" was natuurlijk het hanegekraai van de Duitsers te ontcrachten en de mensen moed te geven door de berichten over het Oostfront. Bij gelegenheid publiceerden we ook berichten van Radio London.

Het binnenland werd niet behandeld?

Soms wel maar dat was in principe voor andere bladen van de Partizanen, van de Gewapende Weerstand.

Wat was de oplage van "Radio Moskou"?

In de honderden telkens, van 1941 tot na de bevrijding. Alles werd door de Weerstand gefinancierd. Het heeft in de sluikpers het grootste aantal afleveringen gekend.

U zei ooit tot de gewapende weerstand te hebben behoord?

Ja, maar zonder wapendracht. Het was een coördinatie tussen verschillende groepen van de gewapende weerstand.

Welke figuren uit die tijd lieten een indruk na?

Mijn broer en Berei waren sterke figuren en de koeriers waren interessante mensen.

De eenzaamheid van een druk leven

In het begin van de oorlog was u nog advocaat?

Vooraleer de Duitsers de Joden verbod hadden opgelegd had ik al geen bestaansmogelijkheden meer. Het aantal processen in 1940 was sterk geslonken. Drie maand heb ik gewerkt in de dienst voor betwiste gevallen van de Stad Brussel. Nadien heb ik het huis van onze ouders verkocht.

U leefde dan volledig teruggetrokken?

Verplicht teruggetrokken. Nergens heen.

Geen vriendenbezoek, niet nodeloos naar buiten gaan. Ik las veel, de nieuwste romans uit de dertiger jaren, ook "Histoire de Belgique" van Pirenne. Ik luisterde ook veel naar de radio. Hoewel deze toestand zeer teneerdrakkend was, wist ik dat met iets nuttigs bezig was.

Waar verbleef u dan?

In een of andere gemeente ten zuiden van Brussel. Meermalen ben ik van verblijf moeten veranderen, zoals in 1943 toen zich een groot aantal arrestaties voordeden, hoewel de arrestanten mijn adres niet kenden.

Slechts een paar mensen kenden mijn adres. Alle contacten verliepen op straat. Dat maakte het ook bijzonder moeilijk als er een verloren ging.

Waaruit bestond het partijleven?

In de nieuwsgaring van wat werkelijk in België gebeurde om het dan te kunnen verwerken voor de nieuwe plannen van het verzet. Berichten uit eigen land, uit Nederland, Frankrijk, Engeland en zelfs de Sovjetunie.

We mochten geen openbaar vervoer gebruiken. Dat betekende dat alles tienmaal meer tijd vroeg. Ik moest regelmatig verplaatsingen maken van 10 km.

Werd u nooit door de Duitsers gescheduwd?

Na de oorlog toen de gevangenen uit de concentratiekampen terugkwamen hebben enkelen onder hen mij gezegd dat de Duitsers mij zochten. Men zei me dat men op de Gestapo van mij had gesproken.

Op genomen door Jan Olsen, van wie ook de tussentitels zijn.

Tot zover het eerste deel. We vervolgen dit interview in ons volgend nummer: "Na de bevrijding".

ZONDAG
20 OKT '91

**VREDES
BETOOGING**

BRUSSEL
NOORDSTATION
14.00 U

Wie leest die blijft (I)

Begin november hebben we weer eens de jaarlijkse bedevaart naar de Boekenbeurs in het Antwerpse Bouwcentrum. Voor velen behoort dit, naast Pasen, Kerstmis en Nieuwjaar, tot de luisterrijke hoogdagen van het jaar. In de eerste plaats natuurlijk - en terecht - voor de boekenwormen. Maar ook voor sommigen, van wie het leesvoer hoofdzakelijk bestaat uit de ondertitels op de televisie, de sportpagina's in de krant en een of ander banaal, zogezegd familie- of vrouwenblaadje. Ze gaan naar de Boekenbeurs, zoals ze op 1 november naar het kerkhof gaan. Traditie. Het behoort tot de gang van zaken in deze herfsttijd. En ze doen mee, mee met de hoop. Voor de Boekenbeurs is het succes gegarandeerd.

Maar wordt er ook nog gelezen?

In dichte drommen trekken ze er heen. Met heel het gezin. Een massa-spektakel, - maar wat is dat tegenwoordig niet... Je zou niet zeggen dat literatuur een individueel gebeuren is, een persoonlijk contact tussen lezer en auteur. Maar ja, literatuur, wat is dat eigenlijk? De vak-, huis-, tuin- en keukenboeken, de encyclopedieën en "mooie banden", die zo keurig en voormaam staan op boekenrek of in bibliotheek, de stripverhalen voor de kleine - en de grote - is dat literatuur? Wat dan ook, het zijn boeken en ze worden verkocht op de "beurs". Wat dan eerder slaat op het commerciële dan op het literaire aspect van het gebeuren. Of er ook nog wordt "gelezen"? Uit een onderzoek in 1983 bleek dat zowat de helft van de Vlaamse bevolking geen boek ter hand neemt. Dit zal er vandaag wel niet op verbeterd zijn, vrees ik. Wel integendeel. Het analfabetisme is de wereld uit, in Vlaanderen althans. Maar in de plaats daarvan, d.w.z. van het absoluut niet kunnen lezen en schrijven, zijn er andere vormen van analfabetisme gekomen. Er is het "functionele analfabetisme". Dat slaat op mensen, die in feite niet analfabeet zijn, maar die het te moeilijk hebben om een boek, of zelfs een krant, te kunnen lezen. Daar ze verstoken blijven van alle gedrukte informatie zijn ze daarvoor aangewezen op radio en televisie. Daarenboven zijn hun belangstelling en intellectueel peil vaak ook zo, dat ze geen behoefte hebben aan meer informatie dan wat radio en televisie kunnen bieden. Maar ook anderen, die wel vlot kunnen lezen, maken meer en meer gebruik van de audio-visuele media. Gemakkelijk is dat wel: je moet je niet inspannen. Vanuit je luie zetel kun je beeld en klank op je faten inwerken. Dat geldt zeker voor de jongere generatie. De vorige generaties waren nog min of meer gebonden aan het boek. En aan krant en tijdschrift. Ze waren er op aangewezen voor wat betreft

informatie en vrije tijdsbesteding. Allengs echter is het boek verdrongen geworden door andere mogelijkheden om het leven te vullen. We trekken met de auto naar vreemde landen en binnenlandse pretparken. Maar het is vooral de audio-visuele boom - televisie en video - die het boek de genadeslag hebben gegeven. De uren die voor de buis worden doorgebracht, worden doorgaans niet gecompenseerd door lektuur. Vooral de mensen die reeds weinig lezen richten zich steeds meer naar de televisie. Van 1980 tot 1985 is de kijktijd van laaggeschoolden met meer dan 4 uur per week toegenomen, terwijl de leestijd met bijna 2 uur is gedaald. En die trend heeft zich ondertussen verder doorgezet.

Jef van Gool, van de Nederlandse "Stichting Lezen", op de perskonferentie die de 52ste Boekenbeurs voorafging, heeft het over "ontlezing".

Nu zou die ontlezing op zichzelf niet zo erg zijn indien de nieuwe media hetzelfde moesten bieden als de oude. Maar dit is, helaas, niet het geval. Ontspanning - sport, show, spektakel, film, spelletjes... - is er genoeg, maar met de informatie is het des te treuriger gesteld.

De informatie komt in handen van steeds minder mensen, - en welke mensen dan nog... Multinationale trusts - Berlusconi, Maxwell, Murdoch, Springer, Hersant... - maken zich niet alleen meester van de pers, maar beginnen nu ook met hun eigen TV-stations. Commerciële zenders, uiteraard, voor wie alleen de kijkdichtheid, d.w.z. de winst, telt. We krijgen dan ook steeds meer te maken met een medium dat behoudsgezind en systeembevestigend is. Met een vorm van desinformatie, tot en met regelrechte manipulatie. De kijker aan het denken zetten en eventueel tot kritische "subversieve"? - ideeën brengen is immers gevaarlijk. De wijze waarop ons de Golfoorlog in de huiskamer werd gebracht is daar een voorbeeld van.

Met die manipulatie van de informatie gaan we het verkeerde pad op. De demo-

cratie - en de vrede - varen er niet wel bij. Omdat die manipulatie een klaar inzicht in het werkelijk gebeuren in de wereld onmogelijk maakt. En omdat ze bij de grote massa leidt tot onverschilligheid en a-politicisme.

Jef van Gool: "Een ware democratie, met mondige burgers, is ondenkbaar zonder een vrije uitwisseling van informatie, van overtuigingen en denkbeelden. En van kritische reflectie daarop... Ware democratie is derhalve ondenkbaar zonder het gedrukte woord. Het geeft het meest volledig uitdrukking aan de pluralistische inzichten in de maatschappij".

In dit proces blijft het boek een belangrijke rol spelen. Door het verstrekken van informatie zijn boeken een onmisbare zaak voor het in stand houden van een pluralistische democratie en het vormen van mondige burgers, naast de rol die ze spelen in de vorming en ontplooiing van de persoonlijkheid.

Tijdens het nazi-regime werden de boeken van politieke tegenstanders, van Joden en andere "minderwaardige" en "gedegenereerde" individuen op de brandstapel gesmeten. Dat was het begin. Van het uitschakelen van elk kritisch denken. Van elke tegenstand. Korte tijd daarop gebeurde dat "uitschakelen" ook letterlijk, fysisch. Want "waar boeken worden verbrand worden ook mensen verbrand". (Heinrich Heine)

Vandaag worden opnieuw boeken verbrand. En mensen. Niet werkelijk. Maar wel geestelijk. De grote fikwidator is de Televisie. "De televisie is erger dan de atoombom", zo formuleert de kunstenaar Kamiel Van Breedam het. En inderdaad, met de televisie begint de nivellering, de uitroeiing van de menselijke geest.

Het wapen dat wij daar tegenover kunnen stellen is het gedrukte woord: boek en pers. Het spreekt vanzelf dat de staat de instantie bij uitstek is om hier, met wettelijke en financiële middelen, "orde op zaken" te stellen. De staat heeft immers een waakzaam oogje in 't zail te houden als het gaat om de ontspanning, maar

vooral om de opvoeding en de informatie van de burgers. Daarvoor is echter een beleid nodig. Voor het indijken van de uitwassen van de "vrije" commerciële radio- en televisie-zenders. En voor het scheppen van een beter leesclimaat. Minister Patrick Dewael moet hier dringend een "warne hand" aan de ploeg slaan...

Onaanvaardbaar

Sinds enkele tijd worden in de gewezen DDR regelmatig de voormalige nazi-concentratiekampen, waar miljoenen mensen het leven verloren, ontheiligd. Deze schendingen zijn enerzijds het werk van nostalgieke extremisten van het "Derde Rijk", kommando's van oud-nazis, maar anderzijds ook vanwege industriëlen en de lokale en nationale overheid.

Deze laatste mengen op een onaanvaardbare wijze de herinnering aan de helden en martelaars van de anti-fascistische strijd, die van 1933 tot 1945 gevoerd werd, waarbij miljoenen mensen in deze kampen werden opgesloten en velen er de dood vonden, met de Duitse nazis die, vanaf 1945, in dezelfde kampen werden opgesloten. Doch in veel gunstiger voorwaarden.

Uitgaande van deze beoordeling werd het concentratiekamp van Buchenwald gesloten en de aldaar tewerkgestelde ambtenaren, als medewerkers van het DDR-regime, naar huis gestuurd.

In het kamp van Sachsenhausen, waar tussen 1936 en 1945, uit 22 landen meer dan 200.000 mensen werden opgesloten en ongeveer 100.000 het leven verloren, en in de ex-DDR tot een nationaal memoriaal was uitgebouwd, is het navenant.

Sinds de val van de muur kwamen er herhaaldelijk groepen van gewezen SS-ers opdagen.

Zij eisten van de conservator de vertoning van de zich aldaar bevindende historische films om, bij iedere verschijning van Himmler of andere nazi-leiders, brullend recht te staan om de Hitlergroet te brengen. Kort geleden werd bekend gemaakt dat de overheid van de "Länder" Brandenburg aldaar zijn administratie voor financiën wenst te vestigen.

De berg bij het kamp "Dora" waar de politieke gevangenen de onmenselijke taak moesten vervullen om met beperkte middelen gangen te graven om de V2 in op te bergen, waarbij ruim 20.000 mensen het

Tot zover deze eerste bijdrage over "het boek" en het algemeen leesclimaat in Vlaanderen. In een volgende bijdrage zullen wij het meer in het bijzonder hebben over de jeugd- en kinderliteratuur en de betekenis daarvan in de opvoeding, - ook tot vrede.

Jan Van Calsteren

leven verloren, werd door de regering verkocht aan een Westduitse firma die er naar grondstoffen wil graven. De burgemeester van Nordhauser waarvan Dora afhangt, heeft hier tegen reeds met klem geprotesteerd.

En dan is er Ravensbruck, het bekende vrouwenkamp, waar 90.000 vrouwen en kinderen door de nazis werden vermoord. Renault die aldaar een grote garage wilde bouwen heeft hier, gezien het toenemend protest, in binnen- en buitenland eindelijk van afgezien. Dit is tot heden nog niet het geval met de supermarkt "Kaizer" die op deze plaats, met de toelating van het gemeentelijke CDU-bestuur en de socialistische regering van Brandenburg, de nodige gebouwen heeft opgetrokken. Tegenover het verzet, heeft de regering wel een commissie van experts, bestaande uit 6 historici, opgericht om te onderzoeken hoe Ravensbruck, Sachsenhausen e.m. kampen door een fonds zouden worden beheerd. Stemmen zijn echter intussen opgegaan om het nazikamp Brandenburg hiervan uit te sluiten omdat, tussen de opgesloten weerstanders, een zekere Erick Honecker er jaren lang in de gevangenis zat...

De veelvuldigheid van maatregelen tegen de gewezen concentratiekampen in de verschillende Länder wijst er op dat federale autoriteiten hier niet vreemd aan zijn. In juni j.l. hebben in Krakau de voorzitters van de vriendenkringen van de verschillende nazikampen, gesteund door de vroegere politieke gevangenen uit gans Europa duidelijk gemaakt dat dit "Europees patrimonium" onbeschadigd moet behouden blijven. Zij kregen hiervoor de steun van de 34 landen, ondertekenaars van het KVES-verdrag.

Het komt er echter wel op aan waakzaam te blijven. Omdat de lessen van de geschiedenis niet zouden vergeten worden is het onontbeerlijk dat de democraten verder hun stem laten horen.

A.D.S.

Ongelooflijk

Het is bekend dat derde wereldlanden, gebukt onder een ondraaglijke schuldenlast, door het I.M.F. (Internationaal Monetair Fonds) en de Wereldbank op de vingers worden getikt. Deze internationale financiële organisaties eisen dan, afhankelijk van verdere hulp, drastische ingrepen in de regeeringsuitgaven met sociale doeleinden.

Subsidies voor de meest noodzakelijke dagelijkse behoeften worden afgeschaft en de bevolking wordt gekonfronteerd met ontzaglijke prijsstijgingen. Kortom de mensen worden rechtstreeks in hun bestaansmogelijkheden bedreigd. Deze in opdracht van het I.M.F. en Wereldbank, uitgevoerde maatregelen, hebben reeds in verschillende landen o.m. Algerije, Marokko en Venezuela voor rellen gezorgd waarbij verschillende mensen het leven verloren.

De leiders van hogergenoemde instellingen lijken er wel een ander standpunt op na te houden als het om henzelf gaat. Zopas hebben de Franse Directeur-Generaal van het I.M.F. Camdessus en de Wereldbankvoorzitter Cobale (die op 1/9 opgevolgd wordt door Lewis Preston, topman van de AM.Morgan Bank) na aandringen de toezegging gekregen om hun wedde te verhogen met 25 % of 2,2 miljoen frank waardoor hun jaarlijks loontje wordt opgetrokken tot 10,5 miljoen frank. En ... dat inkomen is bovendien vrij van belastingen! Als men deze heren moet geloven was deze "aanpassing" noodzakelijk door de toenemende inflatie en het vooruitzicht van nieuwe prijsstijgingen. Wat hun uiteindelijk ook gedreven heeft is het feit dat de Franse socialist en vroegere medewerker van President Mitterrand, Jacques Attali, Voorzitter van de BERD (Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) een loon krijgt van 10,8 miljoen frank. Een onmisbaar loon blijkbaar om de landen van Oost-Europa de deugden van strengheid en markteconomie te onderwijzen...

Men kan er zich aan verwachten dat de leiders van andere internationale organisaties, EEG, OESO, UNO e.a. wiens jaarlijks inkomen toch al 10 miljoen bedraagt ook een "index-aanpassing" komen opeisen.

Is het niet wraakroepend vast te stellen dat dezelfde mensen die door hun daden mede de verantwoordelijkheid dragen voor de ellende van miljoenen mensen in de derde wereld zich op een dergelijke wijze zelf bedienen.

A.D.S.

Derdewereldkinderen: Wegwerptuig of exportprodukten?

Moorden, kinderroof voor de organenhandel of voor dwangarbeid, ondervoeding, ziekten, verkrachtingen ... Het dagelijkse lot van vele honderdduizenden, zowel baby's als kinderen jonger dan 15 jaar. Ongelooflijk maar bitterharde realiteit!!!

In Rio de Janeiro, Recife, Sao Paulo worden zowel kinderen als volwassenen, meestal zwarten, dagelijks in de straten vermoord. Brazilië telt zeven miljoen verlaten kinderen en 24 miljoen jongeren tussen de 10 en 15 jaar. Eind april werden er in Rio 7 volwassenen met een kogel in het hoofd omgebracht. Zestig minderjarigen werden koelbloedig vermoord in de straten van Recife. Volgens de "Jornal do Brasil" te Alagoas werden 29 jongeren op de zwarte lijst gezet van de doodseskaders. De katholieke kerk en de politie bevestigen dat verleden jaar meer dan 450 kinderen werden gedood in het kader van de strijd tegen het vagabondisme, de plunderingen en de drughandel. De minister van volksgezondheid beschuldigt de handelaars en de bedrijfsleiders ervan doders te betalen om kinderen te likwidieren.

In Columbia zijn weer andere gewapende groepen bedrijvig om de steden schoon te maken. Zij vermoorden clochards, bedelaars, voddensrapers en jonge marginales. Een eskader genaamd "Dood aan de straatjongens" (M.A.G.) valt sinds meer dan een jaar al diegenen aan die leven en slapen in de straten van de hoofdstad.

De handel in kinderen, geschikt voor adoptie of voor de verkoop van organen, handhaaft zich in talrijke Latijnsamerikaanse landen. In Bolivia bestaan er netwerken gespecialiseerd in het kidnappen en doorverkopen aan buitenlandse echtparen. Het Braziliaans parlement heeft besloten een enquête te houden over de internationale handel waarbij juristen, dokters, religieuzen, politie en lokale autoriteiten zouden betrokken zijn. In Belo Horizonte werden volgens dokter en député Celio de Castro, 50 klinisch dode baby's naar Saoedi-Arabië verzonden voor de orgaanbanken. Elk deel van hun lichaam werd verkocht voor bedragen schommelend tussen de 40 en de 100.000 dollars.

In Mexico verdwijnen jaarlijks 20.000 kinderen: adoptie en orgaanverkoop. Aan de grens met de V.S. in Neder-Californië, telt

men het grootst aantal boorlingen die verkocht werden met vervalsing van hun burgerlijke identiteit. De meest gangbare manier bestaat erin een geboortekaarte te laten afleveren met de naam van de moeder-koopster en niet die van de echte moeder.

In Ecuador heeft de onderstaatssecretaris

belast met Sociale Zaken onthult dat in de stad Quito dergelijke trafikanten legale middelen gebruiken. Twee jaar geleden werden een aantal bendelieden die kinderen "exporteerden" naar de VS tegen 30.000 dollars "t stuk" veroordeeld tot ... drie jaar gevangenis.

Er is echter meer. In Paraguay ontdekte men huizen belast met het vermesten van baby's. Ook in andere landen bestaan zo'n huizen waar ondervoede baby's op gewicht worden gebracht vooraleer ze te verkopen of ze als organendonors te gebruiken... Een blanke zuigefing met blauwe of lichte ogen en met blond haar wordt in Costa Rica op 500 dollars gekwoteerd. In dit land waar de autoriteiten een zekere lankmoedigheid aan de dag leggen, bedraagt die handel honderden kinderen.

Volgens de Costa Ricaanse politie zijn minderjarigen onder de 16 jaar voor 70 % slachtoffers van misdrijven en seksueel geweld. Het nationaal kinderspital heeft in de loop van de drie laatste jaren honderden minderjarigen ontvangen die fysiek of seksueel werden aangerand zowel door hun ouders als door vreemden. Het Costa Ricaans parlement, nuw gemaakt door deze rapporten, heeft besloten een enquête te houden.

Ook andere kwalen

Maar de kinderen van Latijns-Amerika lijden ook aan andere kwalen. Ondervoeding, ziekten en verwondingen zijn het dagelijks lot van de meeste kinderen. De helft van de Boliviaanse kinderen hebben gebrek aan calcium en vitamines evenals aan proteïnen.

Hun gewicht en hun lendenomtrek zijn lager dan het gemiddelde en men stelt bij sommigen een geestelijke achterstand vast. De neo-liberale politiek van de Costa Ricaanse regering, begonnen onder president Arias, nobelprijs voor de vrede, heeft de ontberingen nog verergerd.

De kinderen die leven in de streken waar koffie en suikerriet wordt geteeld zijn het

zwaarst getroffen. Tussen 1985 en '89 is de ondervoeding ertegenomen. Zij is de eerste doodsoorzaak van de Costa Ricaanse kinderen. Terzelfdertijd zijn mazelen, waterpokken en kinkhoest ziekten die de kinderen de dood injagen.

Meer dan de helft van de 650.000 kinderen van Argentinië lijden honger. In de noordoostelijke provincie sterven 37% van de zuigelingen tijdens het eerste levensjaar en 43% van de peuters tussen 1 en 4 jaar tengevolge ondervoeding. Tweederde van de kinderen van dit land dat een van de belangrijkste exporteurs van vlees en granen is, heeft gebrek aan voedsel, geneesmiddelen, kleding, scholen, ... Het is een tragisch bilan. En er is nog meer als we denken aan de Haïtiaanse kinderen, en de kinderen van de Caraïben, die de hongerdood sterven, behalve in Cuba. En dan spreken we nog niet van de oorlogskinderen, de verplaatste kinderen, de weesjes, de kindersoldaten... Altemaal slachtoffers van de onderontwikkeling, van de ongelijkheid tussen Noord en Zuid, kortom van een ongebreidelde imperialistische markteconomie.

Maar helaas, er is nog meer. In de Dominicaanse Republiek worden Haïtiaanse kinderen ingevoerd voor slavenwerk op de suikerrietplantages, alhoewel dit land de Internationale Conventie van de Rechten van het Kind ondertekende. Het "Lawyers Committee for Human Rights" een organisatie gevestigd te New-York en die militante advocaten groepeerd, heeft daarvan het bewijs geleverd door middel van een enquête in Haïti en de Dominicaanse Republiek, gehouden in december '90 tot en met februari '91. Er bestaat dus een kinderhandel tussen die twee landen. Zes tot acht jongens tussen de 8 en de 16 jaar leven opgeborgen in een barak, meestal zonder drinkwater en electriciteit. Eén enkele maaltijd is voorzien, rijst en suikerriet. De arbeidsvoorwaarden zijn zeer hard: twaalf uur per dag en dikwijls 7 dagen op 7! Hun taak is het kappen van suikerriet en dit zonder handschoenen, botten of bril. Oogkwetsuren komen geregeld voor. Met hun karig loontje, 3 1/2 dollar per week komen ze vlug diep in de schuld en slagen ze er niet in deze af te lossen. Sommigen proberen te vluchten maar wachtlopende patrouilles snappen de vluchtters... De laatste maanden zijn militante leden van vernoemde mensenrechtenorganisatie tussenbeide gekomen en hebben tientallen kinderen terug naar Haïti kunnen brengen. Hun rapport werd overgemaakt aan de Commissie voor de mensenrechten van de Verenigde Naties.

De straatkinderen van Guatemala

Ze snuiven schoenmakerslijm om de knagende honger te verdrijven en volgens de Peruaanse bisschop Bambaren worden in Braziliëans Salvador om de 3 minuten een kind vermoord. In Sao Paulo werden dit jaar al 1400 straatkinderen omgebracht.

Kris Verhagen, die voor Radio Trottoir (BRT) naar Brazilië trok om er de straatkinderen te volgen in hun doen en laten hangt een afschuwelijk beeld op, waarvan ik u de gruwelijke details bespaar. De karig betaalde politie ziet er een bijverdiende in om kinderen te vermoorden. Winkeliers betalen mild, want straatkinderen stelen en hinderen het toerisme... Meestal zijn het zwarte kinderen want de zwarten behoren tot de armste bevolkingslaag.

Het Belgisch-Columbiaans Werk voor Kinderwelzijn deelde mee dat in Bogota straatkinderen in de riolen leven om aan de politie te ontsnappen. Kinderlijkjes in die riolen zijn dan ook geen uitzondering. De straatmeisjes zien er vaak als jongens uit al lopen sommigen al met een baby rond die op straat wordt grootgebracht... Daar hoeft geen tekening bij.

De achtertuin van onze rijke Uncle Sam is helemaal geen tuin, eerder een vuilnisbelt, waar democratie, mensenrechten en vrijheid holle begrippen zijn. De schatrijke Nelson Rockefeller, speciaal gezant van de VS schreef in zijn verslag na een bezoek aan "de achtertuin", dat de bewustwording van de massa's een gevaar betekent. Voor wie?

Waarop wacht het Amerikaanse volk om een figuur, stijl Gorbatsjov, als president te verkiezen, die elke steun aan die mensonwaardige regimes in Latijns-Amerika stopzet?

Om te beskuiten citeer ik de 82-jarige nobelprijswinnaar professor John Kenneth Galbraith. Hij zei te Oslo tijdens een conferentie ingericht door de Nobelprijs voor de Vrede "...dat investeren in de mens de beste investering is". Hij vindt ook dat ongecontroleerd marktkapitalisme gewoon primitief is en haalt ons land als voorbeeld aan waar de overheid een belangrijke rol speelt waardoor onze economie een gemengd karakter krijgt en daardoor humaner.

René Van Nerum
Bronnen: "Le Monde",
"De Standaard", "Knack" en
"Liberté".

Vredesfonds

L.V. Gent 500 fr.; G.V.W. Hove 400 fr.; A.D.S. Oostende 200 fr.; A.F. Gent 1.000 fr.; J.G. Aalst 200 fr.; S.N. Zemst 400 fr.; L.B. Wilrijk 200 fr.; R.M. Oostende 300 fr.; H.B. Antwerpen 1.000 fr.; K.P. Wilrijk 75 fr.; H.V. Oostende 200 fr.; M.V. Pollare 400 fr.; P.V. Meldegem 400 fr.; W.D. Brugge 500 fr.; K.M. Roeselara 200 fr.; M.B. St.-Amandsberg 400 fr.; M.D.G. St.-Martens-Latem 400 fr.; R.V.N. Ranst 200 fr.; C.V. St.-Niklaas 200 fr.; L.V. Gent 200 fr.; E.D. Veldegem 200 fr.; E.V. Antwerpen 1.000 fr.; L.V. Brugge 200 fr.; L.M. Drongen 1.000 fr.; F.D. Zedelgem 200 fr.; A.D. Oostende 100 fr.; A.D. Gent 100 fr.; W.D. 's Gravenwezel 500 fr.; J.V.C. Antwerpen 200 fr.; V.S. Leuven 400 fr.; E.L. Oostende 200 fr.; M.C. Bredene 200 fr.; E.V.H. Zemst 600 fr.; J.D. Aalst 200 fr.; M.V. De Pinte 400 fr.; V.C. Torhout 200 fr.; J.V. Antwerpen 200 fr.; L.B. Waregem 400 fr.; L.V. Antwerpen 200 fr.; L.E. Mechelen 200 fr.; H.D.S. Brugge 200 fr.; E.M. Gent 200 fr.; W.W. Kortrijk 200 fr.; L.V. Antwerpen 200 fr.; C.D.S. Gent 200 fr.; M.V. Gent 200 fr.; M.Th. Brussel 400 fr.; J.C. Oostakker 100 fr.; M.T. Zwalm 1.000 fr.; E.D.B. Brugge 200 fr.; A.C. Gentbrugge 400 fr.; R.W. Brugge 100 fr.; B.P. Oostende 400 fr.; Y.G. Hoevenen 200 fr.; A.L. Gent 200 fr.; K.L. Gent 200 fr.; F.D. Brugge 200 fr.; A.M. Dilbeek 400 fr.; J.D.S. Luik 200 fr.; W.W. Ruiselede 1.000 fr.; P.V. Brugge 200 fr.; J.C. Zoersel 200 fr.; R.B. Gent 400 fr.; F.V. Bornem 200 fr.; M.B. Berchem 2.000 fr.; F.V. Gent 100 fr.

Totaal: 23.575 fr.

Aan allen hartelijk dank!

Meer dan ooit

De Golfoorlog en de gebeurtenissen in de Sovjetunie hebben, in de internationale politiek, de kaarten door elkaar geschud. Het bewijs is duidelijk geleverd dat, nu meer dan ooit, ontwapening een dringende noodzaak is.

Voor de vredesbeweging is dan ook een belangrijke taak weggelegd. Het slagen van de nationale betoging van 20 oktober te Brussel is in dit opzicht een eerste opdracht. Voor de mobilisatie en de verspreiding van degelijke informatie zijn financiële middelen onontbeerlijk. Wij doen dan ook een beroep op alle lezers van VREDE om ons hierbij behulpzaam te zijn. Stort een bijdrage in het Vredesfonds of indien mogelijk, geef een permanente opdracht aan uw financiële instelling om maandelijks een vast bedrag over te schrijven op rekening 000-0956015-80 van VREDE V.Z.W. - 9000 Gent. Wij sturen U graag hiervoor de nodige formulieren. Dank bij voorbaat.

Europese Staten Generaal voor de Cultuur

Honderdvijftig Franse en evenveel Duitse kunstenaars en intellectuelen hebben een oproep gedaan voor de organisatie van een Europese Staten Generaal voor de Cultuur die zal plaats hebben op 1 en 2 november 1991 te Berlijn. Het thema "Europese kunstenaars dialogeren en coöpereren".

In hun oproep leggen ze de nadruk op het universeel karakter van de cultuur die vandaag steeds meer overweldigd wordt door een cultuur die hoofdzakelijk als een koopwaar wordt behandeld en die in bijzonder zijn oorsprong vindt in de Verenigde Staten. Op een ogenblik, onderstrepen ze in hun oproep, dat zoveel gesproken en geschreven wordt over Europa, een Europa dat rijk is aan diversiteit van culturele creaties, komt het er op aan in een geest van vriendschap samen te werken met alle culturen in de wereld. Voor informatie komt men terecht bij: Claudine Joseph - Staten Generaal van de Cultuur - rue de la Commune de Paris 31-32 - 933000 Aubervilliers - tel. 48-395247.

ANTWERPEN

5 oktober

Studiedag:

De veranderingen in Centraal-Amerika en de solidariteit in Europa, strategieën voor de jaren '90

* *Welke democratie in Centraal-Amerika;*

* *Strukturele aanpassingen voor de Centraalamerikaanse economieën;*

Eclker-1k Antwerpen van 9.30 u. tot 17 u.

georganiseerd door F.O.S., MAK-Vlaanderen, Oxfam-België, Oxfam-Wereldwinkels en Vrede

Vredesbarbecue te Oostende Tombola steunkaarten

Nummers van niet afgehaalde prijzen
61 - 157 - 118 - 160 - 116

Hartelijk dank aan allen die hun medewerking verleenden aan deze geslaagde jaarlijkse bijeenkomst van de vzw VREDE.

**Noteer alvast
30 november Vooruit Gent
Midden-Amerika-dag
Info-diskussie-animatie**

Dialogogavonden voor de Vrede

GENT

1 oktober om 19.30 uur in de Vooruit

"Brenge onderhandelingen vrede?"

René Rodriguez (FMLN) en Hélène Pastoors (ANC) brengen een indringende analyse en een vergelijking tussen de processen van onderhandelingen in El Salvador en Zuid-Afrika.

Org.: Vrede, MAK-Gent, OWW-Gent.

HERZELE

3 oktober om 19.30 uur in 't Ullekot

"Brenge onderhandelingen vrede?"

ook met René Rodriguez (FMLN) en Hélène Pastoors (ANC)

OOSTENDE

Vrijdag 11 oktober om 20 uur:

"Het Israëliisch-Palestijns probleem"

Inleiding: Ludo Abicht (auteur) (die kort geleden in Israël verbleef)

Org.: VREDE-regio Oostende m.m.v. Masereelfonds.

Vrijdag 25 oktober in de Noordstar

Prof Rudi Doom - deskundige in ontwikkelingsproblematiek ondervraagd door Georges Spriet (sekretaris vzw Vrede)

Org.: Masereelfonds, Vrede - Regio Oostende e.a. verenigingen.

Vrijdag 15 november om 20 uur:

"Is er nog hoop voor de derde wereld?"

Inleiding: Raf Allaert (met dia's) (pas terug van Guatemala).

Verantw.: "Jeugd en derde wereld" (NCOS).

Medewerker Midden-Amerika-Komitee.

Beide voordrachten hebben plaats in het Trefcentrum "Het Bakken", Fortuinstraat 18.

Tweedehandsklederbeurs

De volgende verkoop, ten voordele van ons tijdschrift VREDE, zal plaats hebben van zaterdag 26 tot en met donderdag 31 oktober 1991.

Deel dit mede aan uw kennissen.

Vrienden die ons nog klederen kunnen bezorgen danken we zeer hartelijk bij voorbaat.

COLLOQUIUM

**Zaterdag
28 september 1991
van 9.30 uur tot 17 uur**

**Wat heeft een
demokraat aan de
veiligheidsraad ?**

**een kritische analyse van de
Verenigde Naties**

**Vredescentrum Deurne
Unolaan 1**

Brief van een Islamitische vrouw*Fana Kabbani*

Kabbani leidt de lezer in dit gepassioneerde boek door de labyrintische wereld van de islam. Ze plaatst haar eigen ervaringen in het westen in het historische kader van het christelijke vooroordeel over de islam, en laat zien hoe de opvattingen over de islam nog steeds in belangrijke mate door wezenlijk onbegrip en angst worden bepaald.

Uitgeverij Contact, 195 fr.

Onze man in Havana*Graham Greene*

De bekendste spionageroman van deze meester-verteller. Het boek vertelt met vaart en humor de avonturen van een Engelsman die in Cuba voor de Engelse inlichtingendienst werkt. Een boek dat op een leuke manier afrekent met de koude oorlogswaanzin.

Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, 185 fr.

Transactie in Wenen*Helen MacInnes*

Een roman over kunsthandel en terrorisme, van veelschrijver Helen MacInnes, de "koningin van de spionageroman".

Deze boeken zijn meer dan gewoon spannende misdaadverhalen: ze zijn ook altijd prachtige reisgidsen voor vreemde landen en streken. Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, 195 fr.

De geheime tegenstander*Agatha Christie*

Na Hercule Poirot en Miss Marple zijn Tommy en Tuppence de beroemdste personages uit de hedendaagse detectiveroman. Niet toevallig zijn ze allemaal creaties van Agatha Christie. In "De geheime tegenstander" solliciteert het werkloze speurderspaar per advertentie naar avontuur. Verder commentaar is overbodig. Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, 195 fr.

Het Midden-Oosten na de Golf*Richard van Leeuwen en Roel Meijer*

Een belangrijke bijdrage om het kluwen van het Midden-Oosten na het golfconflict te kunnen ontwarren. Welke belangen stonden en staan op het spel? Welke allianties kwamen tot stand? Wie betaalt, wie is kind van de rekening? Hoe kan de houding en de betrokkenheid van de verschillende landen in de regio verklaard worden? De auteurs zijn medewerkers aan de stichting Middle East Research Associates (MERA), een vakgroep die in Nederland bijzondere faam geniet.

Uitgeverij EPO, 540 fr.

De wereld rond
met de
Internationale
Postcheque

150.000 agentschappen in meer dan 40 landen

Met de internationale Postcheque kunt u alle kanten uit: hij laat u toe geld op te vragen in zo'n 150.000 postkantoren, verspreid over een 40-tal landen. Of u zich nu in Joegoslavië bevindt, of in Lichtenstein, te La Escala of te Istanbul, geld hebt u altijd bij de hand.

Zekerheid door een eigen waarborgkaart

Eigen cheques inwisselen - tot 7.000 Belgische frank in vreemde deviezen per cheque - kan u, op vertoon van uw waarborgkaart en identiteitskaart. Een dubbele veiligheidssteutel opdat u, als enige, uw cheques zou kunnen verzilveren.

Pluspunten

American Express Travelers Cheques, Visa en Diners Club kredietkaarten - om uw reizen te vergemakkelijken heeft uw postrekening nog heel wat te bieden. Vraag meer informatie.

Ja, ik wil graag meer weten over de voordelen van de Postrekening

1122/81
Naam _____
Straat _____ Nr _____
Postcode _____ Plaats _____

Ongefrankeerd terug te sturen naar
POSTCHEQUE - Commerciale Dienst Afd. 6 2.7 - 1100 Brussel

POSTCHEQUE

POSTREKENING PER SLUIT VAN REKENING

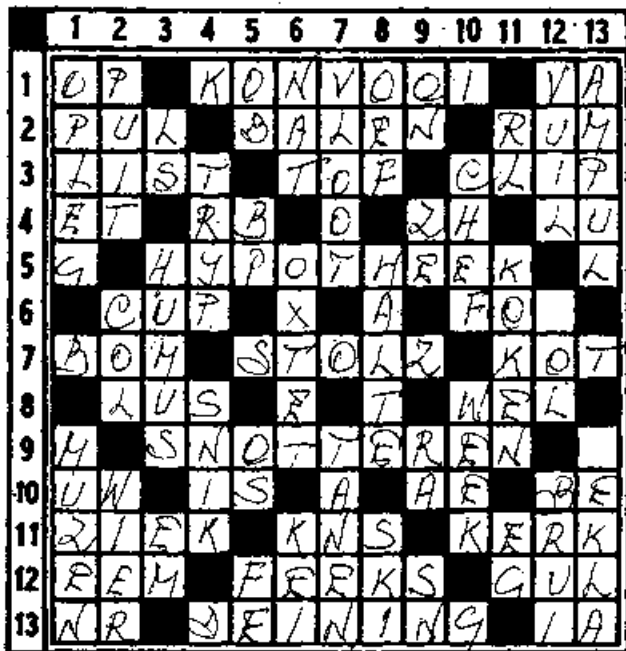
MARNIX

WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL

- HUMANE WETENSCHAPPEN
- INFORMATICA
- EXACTE WETENSCHAPPEN
- LITERATUUR

ST.-PIETERSNIEUWSTRAAT 107
9000 GENT
TEL. 25 10 92
FAX 23 55 56
MA t/m VR van 8u30 tot 18u

Horizontaal:

1. Omhoog - onder geleide varende schepen - vanaf (afk.); 2. Miskanneltje - er genoeg van hebben - ikeur; 3. Slimheid, stuwheid - fijn, leuk - papierklem; 4. Film v. Steven Spielberg - letters uit rob - Zijne Hoogheid (afk.) - chem. symb. v. luthetium; 5. Geldlening met onroerend goed als onderpand; 6. Beker voor overwinnaar(s) - brief; 7. Oorlogstuig - Oostenrijks componist v. operettes - studentenverblijf; 8. Strik - bron; 9. Hikkend huilen; 10. Bez. v.w. - autokenletters v. IJsland - initialen v.d. opsteller v.d. formule E = MC2 - geluid v.e. schaap; 11. Ongesteld - schouwburg in Antwerpen - gebedshuis; 12. Vloeit door Amersfoort - helleveeg - vrijgevig; 13. Letters uit rand - golfbeweging - geluid v.e. ezelin.

Vertikaal:

1. Wat men op iets toelegt - de Griekse beschermgodinnen; 2. Kikker - bergovergang - zee gras; 3. Gegroet lezer - teelaarde

-emeritus (afk.); 4. Fluweel v. wol - schokkende ademstoot; 5. Stroom in Siberië - benzine merk - nors mens - chem. symb. v. ijzer; 6. Vochtig - muziekstuk voor acht partijen - straatsteen; 7. Aantal oorlogsschepen - glansloos worden; 8. Zucht - stopplaats - wintersportbenodigdheid; 9. Letters uit nok - pers. v.w. - masthout - chem. symb. v. tin; 10. Bestuurder - aantal dagen; 11. Autokenletters v. Libanon - spijzen bereiden - Europ. Gemeenschap (afk.); 12. Niet proper - klapproos - er de ... aan geven; 13. Buisje met vloeistof voor injectie - Europese vulkaan.

N.B.: de ij telt voor één letter.

Oplossing van ons vorig Kruiswoordraadsel:

D	E	C	A	D	E	A	I	R	B	U	S
I	V	O	H	R	E	R	O	K	R	I	L
L	A	C	I	T	N	A	G	E	A	K	G
S	K	U	K	O	M	E	R	D	I	C	M
N	E	G	B	A	T	K	R	E	B	O	K
B	R	A	T	L	E	E	F	F	D	S	L
R	Y	B	E	L	E	E	F	F	D	S	L
A	A	A	R	D	U	S	E	R	A	Z	E
H	A	N	D	H	U	W	E	N	Y	Z	E
M	A	T	H	U	W	E	N	Y	Z	E	S
S	L	E	P	E	N	T	W	E	N	T	E

De volgende deelnemers brachten het tot een foutloze oplossing in, niettegenstaande een kleine vergissing in de opgave: M. Willems, Hasselt; R. Giesberts, Lanaken; G. Syts, Drongen; A. Dierick, Kontich; P. Antoine, Deurne; J. Lemey, Tielt; G. Frederix, Gellik en P. De Coster, Deurne. Als winnaar van het boek kwam P. De Coster uit de bus. Proficiat! Stuur uw oplossing vóór 1 oktober 1991 aan Leo Oostvogels, Oude Heirbaan 143 te 3620 Lanaken.

25 jaar geleden in vrede

Onder druk, parlementaire meerderheid voor de SHAPE

De regering heeft het duidelijk niet aangedurd het land te raadplegen over de vestiging van de SHAPE. Gedurende weken heeft M. Harmel ons willen laten geloven dat het helemaal niet zeker was dat ons land zou worden aangezocht om het NATO-hoofdkwartier onder te brengen. Hij bleef dit zelfs volhouden na zijn Amerika-reis.

Aan het einde van de NATO-conferentie konden we dan vernemen dat de Belgische regering zonder meer aanvaard had. Slechts het verzet in het land noopte de regering ertoe een Kamerdebat te openen, en dan nog om de schijn te redden. Wat betekent immers een halve dag discussie over zo'n belangrijke maatregel. Een maatregel die volgens Harmel zelf 2 miljard fr. zal kosten (nieuwe stijl inzake bezuinigingen!). Een maatregel vooral,

die de buitenlandse politiek van ons land verder wil binden aan voorbijgestreefde formules.

Waarom deze plotse haast van de regering? Waarom deze race tegen de tijd? Heel eenvoudig, omdat in regeringskringen de niet ongegronde vrees bestond dat elk verder uitstel nefast kon worden voor het SHAPE-plan.

De laatste tijd was in dit land immers de idee gerijpt dat een nieuwe buitenlandse politiek ten gunste van de internationale ontspanning moest ingeluid worden. De plannen om de SHAPE naar België over te brengen hebben deze stroming plots omgezet in concreet verzet, in de meest verscheiden sociale, syndicale en politieke kringen.

Nu zou het vanwege de regering wel naïef zijn te geloven dat een onder druk

afgedwongen stemming in het parlement het probleem van onze buitenlandse politiek en zelfs van de NATO-basissen in ons land heeft opgelost. Integendeel, alles wijst erop dat, sedert een paar weken, een einde is gekomen aan een lang bestaande toestand: de openbare opinie lijkt vastbesloten de buitenlandse politiek niet meer alleen over te laten aan de "specialisten" van buitenlandse zaken; zij wil ook op dit gebied haar woord gaan meespreken.

In de afgelopen dagen werden door de openbare opinie nieuwe wegen geopend: mandatarissen van bijna alle partijen hebben laten weten dat onze traditionele NATO-volgzaamheid onhoudbaar aan het worden is.

De Redactie juni '66

gentse

offsetdrukkerij

Pijndersstraat 28

goff

9000 GENT

- Affiches
- Brochures
- Tijdschriften
- Boeken
- Omslagen, Briefhoofden...

Snelle en verzorgde afwerking !

Tel. (091) 25 02 59

ELECTROS SKOORT 3 MAAL**KWALITEIT**alleen grote merken : PHILIPS - AEG - ACEC -
BAUKNECHT - ELECTROLUX - TOSHIBA**PRIJS**

de laagste prijzen voor elektrische huishoudtoestellen

SERVICEeigen gespecialiseerde technische dienst,
gegarandeerde herstelling van alle merken.Kleuren-TV
HiFi & Stereo
Huishoudtoestellen**Electros**de specialzaak
aan het stadhuis
van Oostende
059/50.38.23**"SPAAR BIJ DE ASLK, ZEI M'N PA."**

Mijn vader spaarde al om de ASLK. Net als zijn vader dat al deed. "Doe jij dat ook maar jongen," zei hij. "Een spaarboekje bij de ASLK, dat's een veilige belegging, één die dat niet brengt en waar je geen belasting op betaalt." Klopt. Ik heb het even nagekeken en je moet al meer dan 1 miljoen op je boekje hebben voor de fiscus je beaast.

Wat meer is, je kunt geld opvragen wanneer je wilt. En waar je wilt. De ASLK heeft immers 1.100 agentschappen over heel het land en de meeste zijn ook de zaterdagmarkten open. Dat's wel makkelijk.

Ik deed er goed aan de raad van mijn vader te volgen. Mijn financiële situatie is opperbest. Precies dankzij het spaarboekje van de ASLK kreeg. Op advies van mijn specialisten heb ik mijn geld gespreid. Over spaarbons, Euro-ocipates en Sicav's. Maar de basis, dat blijft mijn geld op een spaarboekje van de ASLK. "Daar ga, alleen maar voordeel bij hebben," zei mijn pa. En getjk had hij.

Zo kun je nu thuis voordeel kopen. Het zwermbod, zeg u? Toegegeven, daar heb ik ook vna geleerd... en raad 'ns waar.

AL JAREN BETER IN SPAREN. **ASLK**

Stop de sancties!

"Wij schatten dat 170.000 kinderen onder de 5 jaar voor het einde van dit jaar zullen omkomen aan de gevolgen van de oorlog". Dat zei Dr. Megan Passey, leidster van een team van de Amerikaanse universiteit van Harvard, dat van 28 april tot 6 mei de situatie van de volksgezondheid in Irak onderzocht (Le Soir 24/5/1991 en Harvard Study Team Report: Public Health in Iraq after the Gulf War). Het Amerikaanse team heeft zijn onderzoek onafhankelijk van de Iraakse autoriteiten uitgevoerd. Alleen het Ebnil Qatib-ziekenhuis voor besmettelijke ziekten in Bagdad mochten de onderzoekers niet binnen en in Basrah werden ze om veiligheidsredenen begeleid. De resultaten van het onderzoek zijn aanvaard door Dr. Harvey V. Fineberg, dekaan van de Harvard School of Public Health en een aantal andere internationale gerenommeerde Amerikaanse specialisten.

Volgens het Harvardteam waren op het ogenblik van het onderzoek al 55.000 kinderen gestorven aan darmontsteking, cholera, tyfus en ondervoeding (kwashiorkor bijvoorbeeld). De onderzoekers hebben vastgesteld dat er voedseltekorten zijn en dat de prijs voor voedsel vertienvoudigd is. Dat cholera en tyfus epidemische vormen hebben aangenomen komt, omdat het rioleringsstelsel kapot gebombardeerd is en het water niet meer gezuiverd wordt. De waterzuiveringsstations gebruiken elektrische energie, die er nu niet meer is, omdat bijna alle elektriciteitscentrales vernietigd zijn. We mogen niet vergeten dat de VS tijdens hun 110.000 vluchten 88.000 ton bommen hebben gegooid op Irak. Hun totale vernietigingskracht is ruim zes keer groter dan die van de atoombom die Hiroshima verwoestte.

De ziekten die veroorzaakt worden door gebruik van ongezuiverd drinkwater zouden kunnen worden behandeld als het Iraakse gezondheidssysteem nog zou functioneren. Maar de Amerikaanse onderzoekers hebben vastgesteld dat in sommige streken van Irak de helft van de medische instellingen gesloten zijn. Als ze nog open zijn, kunnen ze bij gebrek aan elektriciteit niet functioneren. Bovendien hebben ze af te rekenen met een akkūt gebrek aan geneesmiddelen en medische uitrusting. (Volgens een studie van de Verenigde Naties bereikten de 131 ziekenhuizen en 851 gezondheidscentra in Irak meer dan 90 % van de bevolking vóór de oorlog.)

De bevindingen van het Harvard-team liggen in de lijn van het eerdere rapport dat een missie van de Verenigde Naties onder leiding van adjunct-secretaris-generaal Ahtisaari heeft opgesteld: "Het konflikt heeft quasi apocalyptische gevolgen gehad voor de economische infrastructuur van wat voor januari 1991 een sterk verstedelijkte en gemechaniseerde maatschappij was. Een groot deel van de middelen die een modern leven moeten mogelijk maken zijn vernietigd of erg aangetast. Irak is voor lange tijd teruggeslagen naar het pré-industriële tijdperk, maar met alle nadelen die een post-industriële afhankelijkheid meebrengt ten aanzien van een intensief gebruik van energie en technologie".

Voor de redding van die 170.000 kinderen, voor het herstel van zijn infrastructuur kan Irak zelf zorgen. Daarvoor moeten alleen alle niet-militaire sancties worden opgeheven. Met zijn olie-inkomsten kan Irak opnieuw voedsel, geneesmiddelen, onderdelen voor zijn elektriciteitscentrales en waterzuiveringsstations kopen.

Voor de onmiddellijke opheffing van de economische sancties pleiten niet alleen humanitaire, maar ook juridische argumenten. De Veiligheidsraad heeft op 6/8/1990 een embargo opgelegd met resolutie 661 op basis van artikel 41 van het VN-Handvest. De maatregel werd genomen om de aanhechting van Koeweit te doen beëindigen. Welnu Irak heeft zich teruggetrokken uit Koeweit en dus is het motief voor de sancties verdwenen. (Nieuwe VN-resoluties decreteren dat het nucleaire en chemische potentieel dat België mee heeft opgebouwd (!)

wordt vernietigd. Die resoluties moeten heel secuur worden uitgevoerd. Overigens moet volgens ons ook de overbewapening van andere landen in de regio worden aangepakt, Saoedi-Arabië en Israël bijvoorbeeld!)

Europese schijnheiligheid

De Europese Raad van eind vorige maand meent dat de Veiligheidsraad de sancties niet moet opheffen. Daarbij verwijst de Raad naar de situatie van de bevolking en moet bepaald van de Koerden en Sjiëten. Het behoud van het embargo zou de Iraakse regering dus moeten dwingen humaner op te treden tegenover zijn eigen bevolking. Maar zoals aangetoond treffen de sancties zelf de bevolking. Hoe dichter men bij het regime aanleunt, hoe minder problemen. De Amerikanen en de Britten zijn ook voor het behoud van het embargo, maar ze zijn niet zo schijnheilig daarvoor humanitaire motieven op te geven zoals de Europese Raad. Zij stellen duidelijk dat de sancties moeten blijven tot Saddam Hoessein weg is. Andermaal nemen Washington en Londen het internationaal recht in eigen handen, want die doelstelling staat in geen enkele VN-resolutie.

Voor de Groenen kunnen economische sancties gebruikt worden om schendingen van het internationaal recht ongedaan te maken (de annexatie van Koeweit door Irak, van de Bezette Gebieden door Israël, van Oost-Timor door Indonesië, van de Westelijke Sahara door Marokko ...). Ze kunnen ook gebruikt worden om schendingen van de mensenrechten te bestrijden. Maar daarbij is er een belangrijke voorwaarde voor ons. De betrokken bevolking moet er op aandringen. Dat is wat de kerken, de vakbonden en andere organisaties van de zwarte Zuidafrikanen in overgrote meerderheid hebben gedaan. Vandaar dat we die sancties steunen zolang de bevolking dat vraagt. (Anders dan de meeste Westerse regeringen dus, die deze sancties beperkten tot zuiver symbolische acties en ze soms nog lieten omzeilen ook.)

Iraakse oppositie

In tegenstelling tot de Zuidafrikaanse zwarten vraagt de Iraakse oppositie géén behoud van de sancties, omdat zij beter dan wij de dodende effecten ervan kennen. Die oppositie bestaat uit Islamitische bewegingen, Koerden, liberalen, kommunisten, dissidenten van de regerende Baathpartij... in totaal zo'n 20 groepen. Onlangs heb ik een delegatie van die groepen ontvangen. Zij vragen Europa het regime van Saddam Hoessein politiek en diplomatisch te isoleren en de oppositie politiek te ondersteunen. Ik heb hen dat namens Agalev toegezegd, omdat dit de houding van de Groenen is al vóór 2 augustus 1990, zoals met parlementaire documenten kan worden bewezen. De oppositie vraagt géén sancties die niet Saddam, maar de bevolking treffen. Zij vraagt ook geen rechtstreekse bemoeienissen van individuele staten in Irak. Zij dringt wel aan op een daadwerkelijke inzet van de VN om de mensenrechten van de Koerden en andere bevolkingsgroepen te doen respecteren.

Agalev betreunt dat de Belgische regering haar politiek inzake Irak op Washington blijft afstemmen. Zij luistert niet naar de Iraakse oppositie en is ongevoelig voor de onheilspellende rapporten over de gevolgen van het embargo. De Belgische parlementsleden hebben onlangs het internationaal verdrag over de rechten van het kind goedgekeurd. Blijven zij een regeringspolitiek steunen die de dood van 170.000 Iraakse kinderen tot gevolg zal hebben?

Hugo Van Dienderen
Volksvertegenwoordiger Agalev

● Bijna wekelijks brengen de media ons berichten over stijging of daling van de olieproducten. In vaktermen noemt men dit de jo-jo operaties. Daling of stijging van de dollar of op de termijnmarkt van Rotterdam worden dan als argument hiervoor naar voor geschoven. Als men de prijzen gaat vergelijken die de verbruiker in de verschillende landen betaalt merkt men snel dat dit allemaal geen steek houdt. Oordeel zelf. Op 7 juni 1991 zagen de prijzen voor SUPER er als volgt uit: België 32,10 F., Luxemburg 22,30 F., Frankrijk 33,27 F., Duitsland 27,94 F., Denemarken 33,15 F., Nederland 34 F., Groot-Brittannië 28,03 F., Spanje 30,05 F., Zwitserland 29,57 F., Oostenrijk 29,49 F. en Griekenland 24,20 F. Hieruit valt op dat België bij de koplopers staat. Wat nu de prijzen zelf betreft mag niet uit het oog verloren worden dat de onderscheiden regeringen via accijnsrechten en B.T.W. een flinke stuiver in hun zak steken. In ons land was dit op 1.1.90 maar effekens 13,35 F. voor accijnsrechten en 25 % op de uiteindelijke prijs voor BTW. Inbegrepen op de accijnsrechten a.u.b. Dus belasting op belasting. En hoe hoger de olieprijsen hoemeer de straat meepikt. Hieruit kan men besluiten dat al het jo-jo gedoe uiteindelijk moet dienen om ons zand in de ogen te strooien. Kortom dat de regering ons voor de zot houdt.

● Het is algemeen bekend dat de Britse koningin de rijkste vrouw van de wereld is. Haar ontzaglijk fortuin loopt in de vele miljarden en bestaat o.m. uit aandelen, gronden, juwelen, kunstwerken, postzegelverzamelingen enz., enz. Daar bovenop komt dan nog jaarlijks een flinke dotatie van de regering om haar toe te laten de eindjes aan elkaar te knopen. Minder bekend is het feit dat de koningin op dit alles geen frank, maar ook geen frank belasting betaalt. Ondanks hun gekende liefde voor "hun" vorstenhuis beginnen hierover al heel wat Britten te morren. Een Brits Labour parlementslid dacht dan ook dat het hoog tijd wordt om hier verandering in te brengen maar hij werd door zijn collega's wandelen gestuurd. Zelfs zijn socialistische kamerfractie verzocht hem vriendelijk zich met deze zaken niet te bemoeien.

● Een ander Brits parlementslid, socialistisch volksvertegenwoordiger van Liverpool Broad Green, Terry Fields, kreeg ook de wind vanachter. Zoals ruim 100.000 Britten weigerde hij de door Thatcher ingevoerde en gehate

Poll Tax te betalen. De man werd hiervoor veroordeeld voor zo maar effekens zestig dagen gevangenis voor het niet betalen van de som van 4.200 fr. Een straf waarmee men een voorbeeld wilde stellen. Fields kon niet op de steun of de sympathie van Neill Kinnock, voorzitter van de Labour, rekenen. Diegene die in het Parlement wetten stemmen mogen zich niet boven de wet stellen was zijn conclusie. Dus ook niet als ze zich tegen een wet verzetten volgens Kinnock.

● Iedereen zal zich wellicht de sabotage van de "Rainbow-Warrior" in Nieuw-Zeeland nog wel herinneren. Hierbij verloor een fotograaf van Greenpeace het leven. Kort hierna werden twee agenten van de Franse geheime diensten aangehouden en later tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Deze operatie werd uitgevoerd tijdens de periode van de regering van de socialistische Premier Fabius en diens minister van defensie Hernu werd verplicht ontslag te nemen. Na veel palaberen en beloften bekam de Franse regering dat beide agenten hun straf tijd op een Frans eiland in de Stille Oceaan zouden kunnen uitzitten. In volle vrijheid echter. Na Fabius werd de rechtse Chirac premier en, deze liet, ondanks het protest van de Nieuw-Zeelandse regering, de "gevangenen" naar Frankrijk terugkomen. Sindsdien werd onder de socialistische premier Rocard een van de schuldigen, Alain Mafart, voor bewezen diensten tot Luitenant Kolonel benoemd. En... President Mitterrand heeft nu aan "Maffart le barbouze" voor zijn heldendaad het orde van de "Légion d'Honneur" toegekend. Het gegeven woord aan de Nieuw-Zeelandse regering blijkt dus niet veel waarde te hebben...

● In Frankrijk werd een tijd geleden een wet gestemd die de financiering van de politieke partijen zou dienen te regelen. Meteen werd de spons gevaagd over een boel politiek-financiële schandalen waarbij socialistische en rechtse politieke leiders betrokken waren. Meestal ging het om valse facturen die door firma's werden opgesteld en waarvan het geld in hun verkiezingskassen terecht kwam. Alle inspanningen van belastingscontroleurs en onderzoeksrechters om de wet te doen eerbiedigen bleken tot heden vruchteloos te zijn. Ministers die hier, soms, zelfs bij betrokken waren staken steeds stokken in de wielen. En de bindingen tussen de financiële en politieke wereld gaat verder. Ze steken

het zelfs niet weg. Zo ging op drie juli te Parijs een seminarie door waaraan de schatbewaarders van vijf partijen, de socialistische en de rechtse oppositie, deelnamen, en een veertigtal leiders van grote ondernemingen. Een van de politici zegde onomwonden dat niets belet dat een bedrijf "in een kandidaat mag investeren".

● Voor de top van de G7 te Londen heeft J. Major, de opvolger van Thatcher, op geen frank gezien. Ontvangst, organisatie en bijhorigheden blijken zo maar eventjes honderdtachtig miljoen dollar te hebben gekost. De grote zeven werden weliswaar niet met toenemende krotwijken, de vuile belabberde metro, de daklozen en bedelaars gekonfronteerd. Uit een recente opiniepeiling blijkt dat 67 % van de Londense bevolking er van overtuigd is dat tijdens de laatste tien jaar hun stad er aanzienlijk is op achterruit gegaan en 47 % zou liever ergens anders gaan wonen indien ze de mogelijkheden had. In deze stad, het "Mekka" van de bankwereld met een dagelijks zakencijfer van 189 miljard dollar steeg de werkloosheid op één jaar tijd met 54 %. 40.000 families worden ergens door sociale diensten ondergebracht en het aantal daklozen neemt met een onrustwekkende snelheid toe. Zelfs in toeristische centra als Charring Cross en Strand is het niet ongevoel mensen, ook vele jongeren, aan te treffen die op de stoep hun nacht doorbrengen. Alle Britse partijen zijn het er over eens dat iets zou moeten gedaan worden om de enorme en toenemende kloof tussen arm en rijk te overbruggen maar intussen wordt het met de dag erger.

● De meest bekende van de Israëlische pacifisten, Abbie Nathan, werd kort geleden bij zijn aankomst op de Ben Gourion luchthaven van Tel Aviv voor ondervraging opgeleid. Zijn misdaad: een recente ontmoeting met de PLO-leider, Yasser Arafat. In juli j.l. hield de 64-jarige Nathan, een veertig dagen durende hongerstaking voor de afschaffing van de wet van 1986 die alle contacten tussen Israëliërs en de PLO verbiedt. In juli 1990 werd hij reeds tot 6 maanden gevangenisstraf, plus 1 jaar voorwaardelijk, veroordeeld om een onderhoud met de PLO-leider in 1988. Een bevestiging te meer dat niet de dialoog maar de haat het belangrijkste leidmotief van de Israëlische regeringen en politieke leiders is.